

SAOPŠTENJE KOMISIJE

Okvir za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije

(2014/C 198/01)

SADRŽAJ

Uvod

1. Područje primjene i definicije
 - 1.1. Područje primjene
 - 1.2. Mjere pomoći koje su obuhvaćene ovim okvirom
 - 1.3. Definicije
2. Državna pomoć u smislu člana 107 stav 1 Ugovora
 - 2.1. Organizacije za istraživanje i širenje znanja i istraživačke infrastrukture kao primaoci državne pomoći
 - 2.1.1. Javno finansiranje neprivrednih djelatnosti
 - 2.1.2. Javno finansiranje privrednih djelatnosti
 - 2.2. Posredna državna pomoć privrednim društvima preko javno finansiranih organizacija za istraživanje i širenje znanja i istraživačkih infrastrukture
 - 2.2.1. Istraživanje u ime privrednih društava (ugovorena istraživanja ili usluge istraživanja)
 - 2.2.2. Saradnja sa privrednim društvima
 - 2.3. Javna nabavka usluga istraživanja i razvoja
3. Zajednička načela ocjenjivanja
4. Ocjena spojivosti pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije
 - 4.1. Doprinos precizno definisanom cilju od zajedničkog interesa
 - 4.1.1. Opšti uslovi
 - 4.1.2. Dodatni uslovi za individualnu pomoć
 - 4.2. Potreba za intervencijom države
 - 4.2.1. Opšti uslovi
 - 4.2.2. Dodatni uslovi za individualnu pomoć
 - 4.3. Primjerenost mjere pomoći
 - 4.3.1. Primjerenost u odnosu na alternativne instrumente politike
 - 4.3.2. Primjerenost u odnosu na različite instrumente pomoći
 - 4.4. Podsticajni efekat
 - 4.4.1. Opšti uslovi
 - 4.4.2. Dodatni uslovi za individualnu pomoć
 - 4.5. Proporcionalnost pomoći
 - 4.5.1. Opšti uslovi
 - 4.5.1.1. Maksimalni intenziteti pomoći
 - 4.5.1.2. Otplativi predujmovi
 - 4.5.1.3. Fiskalne mjere
 - 4.5.1.4. Kumulacija pomoći
 - 4.5.2. Dodatni uslovi za individualnu pomoć
 - 4.6. Izbjegavanje neopravdanih negativnih efekata na konkurenciju i trgovinu
 - 4.6.1. Opšte napomene
 - 4.6.1.1. Efekti na tržišta proizvoda
 - 4.6.1.2. Efekti na trgovinu i izbor lokacije
 - 4.6.1.3. Očigledni negativni efekti
 - 4.6.2. Šeme pomoći
 - 4.6.3. Dodatni uslovi za individualnu pomoć
 - 4.6.3.1. Narušavanja na tržištima proizvoda
 - 4.6.3.2. Efekti na izbor lokacije
 - 4.7. Transparentnost
5. Evaluacija
6. Izvještavanje i praćenje
7. Primjena
8. Revizija

UVOD

1. Kako bi se spriječilo da državne subvencije naruše konkurenciju na unutrašnjem tržištu i utiču na trgovinu između država članica na način koji je suprotan zajedničkom interesu, članom 107 stav 1 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (u daljem tekstu: Ugovor) utvrđuje se načelo prema kojem je državna pomoć zabranjena. Međutim, u određenim slučajevima državna pomoć može da bude spojiva sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 st. 2 i 3 Ugovora.
2. Podsticanje istraživanja, razvoja i inovacija (IRI) važan je cilj Unije utvrđen članom 179 Ugovora u kojem je navedeno da: „Cilj Unije je da ojača svoje naučne i tehnološke osnove ostvarivanjem evropskog istraživačkog prostora u kojem se istraživači, naučna saznanja i tehnologija slobodno kreću, i da podstiče svoju veću konkurentnost, uključujući i u svojoj industriji, uz podsticanje svih istraživačkih aktivnosti koje se smatraju potrebnim (...)” U čl. 180 do 190 Ugovora utvrđene su aktivnosti koje treba sprovesti u vezi sa tim, kao i područje primjene i sprovođenje višegodišnjeg okvirnog programa.
3. U strategiji Evropa 2020.¹ istraživanje i razvoj (IR) određeni su kao glavni pokretač za ostvarivanje ciljeva pametnog, održivog i inkluzivnog rasta. Stoga je Komisija odredila opšti cilj prema kojem bi 3 % bruto domaćeg proizvoda Unije (BDP) trebalo uložiti u istraživanje i razvoj do 2020. Da bi se postigao napredak u oblasti istraživanja, razvoja i inovacija strategijom Evropa 2020. naročito se promovise vodeća inicijativa „Unija inovacija”², čiji je cilj poboljšanje okvirnih uslova i pristupa finansiranju za istraživanje i razvoj kako bi se obezbijedilo da se inovativne ideje mogu pretočiti u proizvode i usluge kojima se podstiče rast i otvaranje radnih mjesta³. U Saopštenju Evropa 2020. istaknuto je da politika u oblasti državne pomoći može „aktivno i pozitivno doprinijeti (...) podsticanjem i podržavanjem inicijativa za inovativnije, efikasnije i zelenije tehnologije, pritom olakšavajući pristup javnoj podršci za ulaganja, rizični kapital i finansiranje za istraživanje i razvoj”.
4. Iako je opšte prihvaćeno da konkurentna tržišta ostvaruju efikasne rezultate u pogledu cijena, proizvodnje i upotrebe resursa, u slučaju tržišnih nedostataka⁴ intervencijom države može se poboljšati funkcionisanje tržišta i, time, doprinijeti pametnom, održivom i inkluzivnom rastu. U kontekstu istraživanja, razvoja i inovacija, tržišni nedostaci mogu nastati npr. zato što učesnici na tržištu obično ne uzimaju u obzir (pozitivne) spoljne efekte na druge učesnike u ekonomiji i stoga je njihov nivo aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija prenizak sa stanovišta društva. Isto tako, može se desiti i da projekti istraživanja, razvoja i inovacija nemaju dovoljan pristup izvorima finansiranja (zbog asimetričnih informacija) ili zbog problema u koordinaciji između privrednih društava. Prema tome, državna pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može biti spojiva sa unutrašnjim tržištem kada se može očekivati da će ublažiti tržišni nedostatak pospješivanjem sprovođenja važnog projekta od zajedničkog evropskog interesa ili olakšavanjem razvoja određenih privrednih djelatnosti i kada iz toga proisteklo narušavanje konkurencije i trgovine nije suprotno zajedničkom interesu.
5. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije prvenstveno će biti opravdana na osnovu člana 107 stav 3 tač. (b) i (c) Ugovora, u skladu sa kojim Komisija može da smatra spojivom sa unutrašnjim tržištem državnu pomoć za pospješivanje sprovođenja važnog projekta od zajedničkog evropskog interesa ili za olakšavanje razvoja određenih privrednih djelatnosti u Uniji ukoliko takva pomoć ne utiče negativno na uslove trgovanja u obimu koji bi bio suprotan zajedničkom interesu.
6. U saopštenju o modernizaciji državne pomoći⁵ Komisija je najavila tri cilja koja će nastojati da ostvari modernizacijom kontrole državne pomoći:
 - (a) podsticati održiv, pametan i inkluzivan rast na konkurentnom unutrašnjem tržištu;
 - (b) usmjeriti prethodno (*ex ante*) provjeravanje koje vrši Komisija na slučajeve koji najviše utiču na unutrašnje tržište, istovremeno jačajući saradnju država članica u sprovođenju pravila o državnoj pomoći;
 - (c) racionalizovati pravila i obezbijediti brže donošenje odluka.
7. Komisija je u saopštenju naročito pozvala na zajednički pristup prilikom revizije različitih smjernica i okvira na osnovu jačanja unutrašnjeg tržišta, podsticanja veće djelatnosti u javnoj potrošnji kroz veći doprinos državne pomoći ciljevima od zajedničkog interesa, i boljem provjeravanju podsticajnog efekta, svodenja pomoći na minimum i potencijalnih negativnih efekata pomoći na konkurenciju i trgovinu. Uslovi spojivosti iz ovog okvira zasnivaju se na tom zajedničkom pristupu.

1. PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

1.1. Područje primjene

8. Načela iz ovog okvira primjenjuju se na državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije u svim sektorima koje uređuje Ugovor. Primjenjuje se, dakle, i na one sektore za koje važe posebna pravila Unije o državnoj pomoći, osim ako tim pravilima nije predviđeno drugačije.
9. Finansijska sredstva Unije kojim centralno upravljaju institucije, agencije, zajednička preduzeća ili drugi organi Unije i koja nijesu neposredno ili posredno pod kontrolom država članica⁶ ne predstavljaju državnu pomoć. Ako se takva finansijska sredstva Unije kombinuju sa državnom pomoći, prilikom određivanja da li se poštuju pragovi za prijavu i maksimalni intenziteti pomoći, ili, u kontekstu ovog okvira, podliježu ocjeni spojivosti, u obzir će se uzeti samo državna pomoć.

¹ Saopštenje Komisije „Evropa 2020. – Strategija za pametan, održiv i inkluzivan rast”, COM(2010) 2020 konačna verzija, 3.3.2010.

² Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomsko-socijalnom komitetu i Komitetu regiona „Vodeća inicijativa iz strategije Evropa 2020. – Unija inovacija”, COM(2010) 546 konačna verzija, 6.10.2010.

³ Ukupni izdaci za istraživanje i razvoj u Uniji (od kojih je približno 1/3 javnih, a 2/3 privatnih) iznosili su 2,06 % BDP-a u 2012, što je povećanje za 0,24 procentna poena od 2005. (Statistički podaci Eurostata o glavnim indikatorima: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Iako su se privatni izdaci za istraživanje i razvoj kao udio BDP-a blago povećali od 2008, postoje ipak velike razlike među državama članicama, industrijskim sektorima, kao i pojedinim učesnicima (Evropska komisija, „Rezultati istraživanja i inovacija u državama članicama EU i pridruženim zemljama u 2013. godini”).

⁴ Izraz „tržišni nedostatak” odnosi se na situacije u kojima nije vjerovatno da će tržišta, budu li prepuštena sama sebi, ostvariti efikasne rezultate.

⁵ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomsko-socijalnom komitetu i Komitetu regiona „Modernizacija državne pomoći u EU (SAM)”, COM(2012) 209 konačna verzija, 8.5.2012.

⁶ Na primjer finansiranje koje se obezbjeđuje u okviru programa Horizont 2020. ili Programa EU za konkurentnost privrednih društava, kao i malih i srednjih preduzeća (COSME).

10. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije privrednim društvima u poteškoćama, kako je definisano za potrebe ovog okvira u smjernicama Zajednice o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje privrednih društava u poteškoćama⁷, kako su izmijenjene ili zamijenjene, isključena je iz područja primjene ovog okvira.
11. Prilikom ocjenjivanja pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije u korist privrednog društva koje je predmet neizmirenog naloga za povraćaj sredstava nakon prethodne odluke Komisije kojom je pomoć proglašena nezakonitom i nespojivom sa unutrašnjim tržištem, Komisija će u obzir uzeti iznos pomoći koji je potrebno vratiti⁸.

1.2. Mjere pomoći koje su obuhvaćene ovim okvirom

12. Komisija je utvrdila niz mjera istraživanja, razvoja i inovacija za koje državna pomoć, pod određenim uslovima, može biti spojiva sa unutrašnjim tržištem:
- (a) **pomoć za projekte istraživanja i razvoja**, u kojima je dio projekta istraživanja za koji se prima pomoć obuhvaćen kategorijama fundamentalnog istraživanja i primijenjenog istraživanja, pri čemu se primijenjeno istraživanje može podijeliti na industrijsko istraživanje i eksperimentalni razvoj⁹. Takva pomoć uglavnom je usmjerena na tržišni nedostatak povezan sa pozitivnim spoljnim efektima (prelivanje znanja), ali može se odnositi i na tržišni nedostatak uzrokovan nepotpunim ili asimetričnim informacijama ili (uglavnom u okviru projekata saradnje) neuspješnom koordinacijom;
 - (b) **pomoć za studije izvodljivosti** povezane sa projektima istraživanja i razvoja, koja je namijenjena otklanjanju tržišnih nedostataka povezanih prvenstveno sa nepotpunim i asimetričnim informacijama;
 - (c) **pomoć za izgradnju i nadgradnju istraživačkih infrastrukture**, kojom se uglavnom rješava tržišni nedostatak uzrokovan problemima u koordinaciji. Visokokvalitetne istraživačke infrastrukture sve su potrebnije za revolucionarna istraživanja jer privlače talentovane stručnjake iz cijelog svijeta, a neophodne su na primjer za informaciono-komunikacione tehnologije, kao i ključne generičke tehnologije¹⁰;
 - (d) **pomoć za inovacione aktivnosti**, koja je uglavnom usmjerena na tržišne nedostatke povezane sa pozitivnim spoljnim efektima (prelivanje znanja), problemima u koordinaciji i, u manjoj mjeri, asimetričnim informacijama. U slučaju malih i srednjih privrednih društava (MSP) takva pomoć za inovacije može se dodjeljivati za pribavljanje, potvrđivanje i odbranu patenata i druge nematerijalne imovine, za upućivanje visokokvalifikovanog osoblja na rad i za korišćenje savjetodavnih usluga i usluga podrške za inovacije. Pored toga, da bi se podstakla saradnja velikih privrednih društava sa malim i srednjim privrednim društvima u aktivnostima inovacije procesa i inovacije u organizaciji, podrška se može dodijeliti i za troškove koje imaju mala i srednja privredna društva i za troškove koje imaju velika privredna društva za takve aktivnosti;
 - (e) **pomoć za inovativne klastere**, koja je usmjerena na rješavanje tržišnih nedostataka koji su povezani sa problemima u koordinaciji koji sprečavaju razvoj klastera ili ograničavaju interakciju i protok znanja unutar klastera i između klastera. Državna pomoć mogla bi da doprinese rješavanju tog problema, prvo, tako što će podržati ulaganje u otvorene i zajedničke infrastrukture za inovativne klastere, i, drugo, tako što će podržati, u trajanju ne dužem od deset godina, rad klastera u cilju jačanja saradnje, umrežavanja i učenja.
13. Države članice moraju da prijave pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije u skladu sa članom 108 stav 3 Ugovora, osim mjera koje ispunjavaju uslove iz regulative o grupnom izuzeću koju je Komisija donijela u skladu sa članom 1 Regulative Savjeta (EZ) br. 994/98¹¹.
14. Ovim okvirom utvrđeni su kriterijumi spojivosti za šeme pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije i individualnu pomoć za koje važi obaveza prijavljivanja i koje treba ocijeniti na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora¹².

1.3. Definicije

15. Za potrebe ovog okvira primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) „**ad hoc pomoć**” je pomoć koja nije dodijeljena na osnovu šeme pomoći;
- (b) „**pomoć**” je svaka mjera koja ispunjava kriterijume iz člana 107 stav 1 Ugovora
- (c) „**intenzitet pomoći**” je bruto iznos pomoći izražen kao procenat opravdanih troškova, prije odbitka poreza ili drugih dažbina. Ako se pomoć ne dodjeljuje u obliku bespovratnog sredstva, iznos pomoći jednak je ekvivalentu bespovratnog sredstva. Pomoć koja se isplaćuje u više rata diskontuje se na njenu vrijednost na dan dodjele. Kamatna stopa koja se koristi za tu svrhu je diskontna stopa¹³ koja važi na dan dodjele. Intenzitet pomoći izračunava se pojedinačno za svakog korisnika pomoći;
- (d) „**šema pomoći**” je svaki akt na osnovu kojeg se može, bez potrebe za daljim mjerama za sprovođenje, dodijeliti individualna pomoć privrednim društvima koja su utvrđena u aktu na uopšten i apstraktan način, kao i svaki akt na osnovu kojeg se pomoć koja nije povezana sa određenim projektom može dodijeliti jednom privrednom društvu ili više njih;
- (e) „**primijenjeno istraživanje**” je industrijsko istraživanje, eksperimentalni razvoj ili njihova kombinacija
- (f) „**van dohvata ruke**” znači da se uslovi transakcije između ugovornih strana ne razlikuju od onih koji bi bili utvrđeni između nezavisnih privrednih društava i ne sadrže nijedan element nedozvoljenog dogovaranja. Za svaku transakciju koja proizilazi iz otvorenog, transparentnog i nediskriminatornog postupka smatra se da ispunjava načelo „van dohvata ruke“;
- (g) „**datum dodjele pomoći**” je datum na koji je na osnovu važećeg domaćeg pravnog režima korisniku dodijeljeno zakonsko pravo da primi pomoć;

⁷ Smjernice Zajednice o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje privrednih društava u poteškoćama (SL C 244, 1.10.2004, str. 2).

⁸ V. Spojene predmete T-244/93 i T-486/93, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH protiv Komisije* [1995] Recueil II-02265.

⁹ Komisija smatra da je korisno zadržati različite kategorije aktivnosti istraživanja i razvoja, nezavisno od činjenice da te aktivnosti više slijede interaktivni nego linearni model.

¹⁰ Ključne generičke tehnologije definisane su i utvrđene u Saopštenju Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomsko-socijalnom komitetu i Komitetu regiona „Evropska strategija za ključne generičke tehnologije – most prema rastu i novim radnim mjestima”, COM(2012) 341 konačna verzija, 26.6.2012.

¹¹ Regulativa Savjeta (EZ) br. 994/98 od 7. maja 1998. godine o primjeni čl. 92 i 93 Ugovora o osnivanju Evropske zajednice na određene kategorije horizontalne državne pomoći (SL L 142, 14.5.1998, str. 1), kako je izmijenjena Regulativom Savjeta (EU) br. 733/2013 od 22. jula 2013. godine (SL L 204, 31.7.2013, str. 15).

¹² Kriterijumi za analizu spojivosti sa unutrašnjim tržištem državne pomoći za pospješivanje sprovođenja važnih projekata od zajedničkog evropskog interesa, uključujući pomoć za IRI ocijenjenu na osnovu člana 107 stav 3 tačka (b) Ugovora, utvrđeni su u posebnom saopštenju Komisije.

¹³ V. saopštenje Komisije o reviziji metode utvrđivanja referentnih i diskontnih stopa (SL C 14, 19.1.2008, str. 6).

- (h) „**djelotvorna saradnja**” je saradnja između najmanje dvije nezavisne strane u cilju razmjene znanja ili tehnologije, odnosno ostvarivanja zajedničkog cilja na osnovu podjele rada, pri čemu strane zajednički utvrđuju obim projekta saradnje, doprinose njegovom sprovođenju i dijele njegove rizike i rezultate. Jedna ili više strana može snositi cjelokupne troškove projekta i tako smanjiti finansijski rizik projekta za druge strane. Ugovoreno istraživanje i pružanje usluga istraživanja ne smatraju se oblicima saradnje.
- (i) „**ekskluzivni razvoj**” je javna nabavka usluga istraživanja i razvoja od koje sve koristi stiče isključivo organ naručilac ili subjekt naručilac i koje može koristiti za obavljanje sopstvenih poslova pod uslovom da za njih plati punu naknadu;
- (j) „**eksperimentalni razvoj**” je sticanje, kombinovanje, oblikovanje i upotreba postojećih naučnih, tehnoloških, poslovnih i drugih relevantnih znanja i vještina u cilju razvoja novih ili poboljšanih proizvoda, procesa ili usluga. To može uključivati i, na primjer, aktivnosti u cilju konceptualnog definisanja, planiranja i dokumentovanja novih proizvoda, procesa ili usluga. Eksperimentalni razvoj može obuhvatati izradu prototipova, demonstraciju, pilot-projekte, ispitivanje i validaciju novih ili poboljšanih proizvoda, procesa ili usluga u okruženju koje odražava operative uslove iz stvarnog života ako je osnovni cilj ostvarenje daljih tehničkih poboljšanja proizvoda, procesa ili usluga koji nijesu u velikoj mjeri ustaljeni. To može uključivati i razvoj tržišno upotrebljivog prototipa ili pilot-projekta koji je nužno konačni tržišni proizvod, a preskupo ga je proizvesti da bi se upotrebljavao samo u svrhu demonstracije i validacije. Eksperimentalni razvoj ne uključuje redovne ili periodične izmjene postojećih proizvoda, proizvodnih linija, proizvodnih procesa, usluga i drugih tekućih aktivnosti, čak i ako te izmjene mogu podrazumijevati poboljšanja;
- (k) „**studija izvodljivosti**” je evaluacija i analiza potencijala projekta, čiji je cilj da podrži proces donošenja odluka objektivnim i racionalnim otkrivanjem njegovih prednosti i slabosti, mogućnosti i prijetnji, kao i da utvrdi resurse potrebne za njegovo sprovođenje i konačno njegove izgleda da bude uspješan;
- (l) „**potpuna dodjela**” znači da istraživačka organizacija, istraživačka infrastruktura ili javni kupac uživaju sve ekonomske koristi od prava intelektualne svojine zadržavanjem prava da njima neograničeno raspolažu, naročito pravom vlasništva i pravom na licencu. To može biti i slučaj kada istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura (odnosno, javni kupac) odluči da zaključi dalje ugovore o tim pravima, uključujući i davanje licence za ista partneru u saradnji (odnosno, privrednim društvima);
- (m) „**fundamentalno istraživanje**” je eksperimentalni ili teorijski rad obavljen prvenstveno kako bi se stekla nova znanja o osnovnim načelima pojave i vidljivih činjenica, bez predviđene neposredne tržišne primjene ili upotrebe;
- (n) „**bruto ekvivalent bespovratnih sredstava**” je iznos pomoći, da je pomoć korisniku bila dodijeljena u obliku bespovratnih sredstava, prije svakog odbitka poreza ili drugih dažbina
- (o) „**visokokvalifikovano osoblje**” je osoblje sa diplomom tercijarnog obrazovanja i najmanje pet godina odgovarajućeg profesionalnog iskustva, koje može uključivati i doktorsko obrazovanje;
- (p) „**individualna pomoć**” je pomoć dodijeljena određenom privrednom društvu i uključuje *ad hoc* pomoć i pomoć dodijeljenu na osnovu šeme pomoći;
- (q) „**industrijsko istraživanje**” je planirano istraživanje ili kritički pregled u cilju sticanja novih znanja i vještina za razvoj novih proizvoda, procesa ili usluga odnosno za postizanje bitnog poboljšanja postojećih proizvoda, procesa ili usluga. To obuhvata stvaranje sastavnih dijelova složenih sistema i može uključivati izradu prototipova u laboratorijskom okruženju ili u okruženju sa simuliranim interfejsima postojećih sistema, kao i pilot-linija, ako je to neophodno za industrijsko istraživanje, i naročito za validaciju generičke tehnologije;
- (r) „**savjetodavne usluge za inovacije**” su konsultantske usluge, pomoć i usavršavanje u oblasti prenosa znanja, sticanja, zaštite i iskorišćavanja nematerijalne imovine, primjene standarda i propisa koji ih obuhvataju;
- (s) „**inovativni klasteri**” su strukture ili organizovane grupe nezavisnih strana (kao što su inovatorska novoosnovana privredna društva, mala, srednja i velika privredna društva, kao i organizacije za istraživanje i širenje znanja, neprofitne organizacije i drugi povezani privredni subjekti) namijenjene podsticanju inovativne djelatnosti promocijom dijeljenja objekata i razmjene znanja i stručnosti, kao i efikasnim doprinosom prenosu znanja, umrežavanju, širenju informacija i saradnji među privrednim društvima i drugim organizacijama u klasteru;
- (t) „**usluge podrške za inovacije**” su obezbjeđivanje kancelarijskog prostora, banaka podataka, biblioteka, istraživanja tržišta, laboratorija, označavanje kvaliteta, ispitivanje i sertifikacija za potrebe razvoja efikasnijih proizvoda, procesa ili usluga;
- (u) „**nematerijalna imovina**” je imovina koja nema fizički ili finansijski oblik, kao što su patenti, licence, tehnološko znanje i iskustvo ili druga vrsta intelektualne svojine;
- (v) „**prenos znanja**” je svaki proces čiji je cilj sticanje, prikupljanje i dijeljenje eksplicitnog i prećutnog znanja, uključujući vještine i sposobnosti u privrednim i neprivrednim djelatnostima, kao što su istraživačka saradnja, konsalting, licenciranje, osnivanje novih privrednih društava, objavljivanje i mobilnost istraživača i drugog osoblja uključenog u te aktivnosti. Pored naučnog i tehnološkog znanja, prenos znanja uključuje i druge vrste znanja, npr. znanje o upotrebi standarda i propisa koji ih sadrže, kao i o uslovima u stvarnim radnim okruženjima i metodama za inovaciju u organizaciji, kao i upravljanje znanjem povezanim sa utvrđivanjem, sticanjem, zaštitom, odbranom i iskorišćavanjem nematerijalne imovine;
- (w) „**velika privredna društva**” su privredna društva koja nijesu obuhvaćena definicijom malih i srednjih privrednih društava;
- (x) „**neto dodatni troškovi**” predstavljaju razliku između očekivanih neto sadašnjih vrijednosti projekta ili djelatnosti kojima je dodijeljena pomoć i održivog hipotetičkog ulaganja koje bi korisnik izvršio da nije bilo pomoći;
- (y) „**inovacija u organizaciji**” predstavlja sprovođenje nove organizacione metode u poslovnim praksama privrednog društva, organizaciji radnog mjesta ili spoljnim odnosima, pri čemu su isključene promjene koje se zasnivaju na organizacionim metodama koje privredno društvo već primjenjuje, promjene upravljačke strategije, spajanja i pripajanja, prestanak upotrebe procesa, jednostavna kapitalna zamjena ili proširenje, promjene nastale isključivo kao posljedica promjene cijena faktora, prilagođavanje, lokalizacija, redovne, sezonske i druge ciklične promjene, kao i trgovanje novim ili bitno poboljšanim proizvodima;
- (z) „**troškovi osoblja**” su troškovi istraživača, tehničara i drugog pomoćnog osoblja u obimu u kojem su zaposleni na odgovarajućem projektu ili djelatnosti;
- (aa) „**predkomercijalna nabavka**” je javna nabavka usluga istraživanja i razvoja kada organ naručilac ili subjekt naručilac ne zadržava sve rezultate i koristi od ugovora isključivo za sebe da bi ih koristio u sopstvenim poslovima, već ih dijeli sa pružiocima pod tržišnim uslovima. Ugovor, čiji predmet potpada pod jednu ili više kategorija istraživanja i razvoja utvrđenih u ovom okviru, mora biti vremenski ograničen i može uključivati razvoj prototipova ili ograničenih količina prvih proizvoda ili usluga u obliku probne serije. Kupovina komercijalnih količina proizvoda ili usluga ne smije biti predmet istog ugovora;
- (bb) „**inovacija procesa**” predstavljaju sprovođenje nove ili znatno poboljšane metode proizvodnje ili isporuke (uključujući bitne promjene u tehnikama, opremi ili softveru), pri čemu su isključene manje izmjene ili poboljšanja, povećanja proizvodnih kapaciteta

ili uslužnih kapaciteta dodavanjem proizvodnih ili logističkih sistema vrlo sličnih onima koji se već koriste, prestanak upotrebe procesa, jednostavna kapitalna zamjena ili proširenje, promjene nastale isključivo kao posljedica promjene cijena faktora, prilagodavanje, lokalizacija, redovne, sezonske i druge ciklične promjene, kao i trgovanje novim ili znatno poboljšanim proizvodima;

- (cc) „**projekat istraživanja i razvoja**” je djelatnost koja uključuje aktivnosti koje obuhvataju jednu ili više kategorija istraživanja i razvoja definisanih u ovom okviru, a namijenjena je obavljanju nedjeljivog zadatka precizne ekonomske, naučne ili tehničke prirode sa jasno prethodno definisanim ciljevima. Projekat istraživanja i razvoja može se sastojati od nekoliko radnih paketa, aktivnosti ili usluga i uključuje jasne ciljeve, aktivnosti koji će se sprovesti radi ostvarivanja tih ciljeva (uključujući njihove očekivane troškove) i konkretne rezultate za utvrđivanje ishoda tih aktivnosti i njihovo upoređivanje sa odgovarajućim ciljevima. Kada se dva ili više projekata istraživanja i razvoja ne mogu jasno razdvojiti jedan od drugog, a naročito kada nije vjerovatno da ti projekti svaki posebno mogu ostvariti tehnološki uspjeh, smatraju se jednim projektom;
- (dd) „**otplativi predujam**” je zajam za projekat koji se isplaćuje u jednoj ili više rata, a uslovi njegovog vraćanja zavise od rezultata projekta;
- (ee) „**organizacija za istraživanje i širenje znanja**” ili „istraživačka organizacija” je subjekt (kao što su univerziteti ili istraživački instituti, agencije za prenos tehnologije, posrednici za inovacije, fizička lica ili virtualni kolaborativni subjekti usmjereni na istraživanje), bez obzira na njegov pravni status (organizovan na osnovu javnog ili privatnog prava) odnosno način finansiranja, čiji je prvenstveni cilj da nezavisno sprovodi fundamentalno istraživanje, industrijsko istraživanje ili eksperimentalni razvoj ili da opsežno širi rezultate tih aktivnosti, putem predavanja, objavljivanja ili prenosa znanja. Ukoliko takav subjekt obavlja i privredne djelatnosti, finansiranje, troškovi i prihodi tih privrednih djelatnosti moraju se knjižiti odvojeno. Privredna društva koja mogu imati odlučujući uticaj na takav subjekt, na primjer u svojstvu vlasnika udjela ili članova, ne smiju imati povlašćeni pristup rezultatima istraživanja koje subjekt proizvede;
- (ff) „**istraživačka infrastruktura**” su objekti, resursi i s tim povezane usluge koje naučna zajednica upotrebljava za vršenje istraživanja u svojim odnosnim oblastima i obuhvata naučnu opremu ili komplete instrumenata, resurse koji se zasnivaju na znanju kao što su zbirke, arhivi ili strukturisani naučni podaci, generičke infrastrukture koje se zasnivaju na informaciono-komunikacionoj tehnologiji, kao što su infrastruktura GRID, računarska, softverska i komunikaciona infrastruktura, kao i sva druga sredstva jedinstvene prirode koja su bitna za vršenje istraživanja. Takve infrastrukture mogu biti „na jednom mjestu” ili „raspršene” (organizovana mreža resursa)¹⁴;
- (gg) „**upućivanje na rad**” je privremeno zapošljavanje osoblja od strane korisnika sa pravom osoblja da se vrati kod prethodnog poslodavca;
- (hh) „**mala i srednja privredna društva**” ili „MSP”, „mala privredna društva” i „srednja privredna društva” su privredna društva koja ispunjavaju kriterijume propisane u Preporuci Komisije o definiciji mikro, malih i srednjih privrednih društava¹⁵;
- (ii) „**početak radova**” ili „početak projekta” je početak aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija ili prvi sporazum između korisnika i izvođača da se sprovede projekat, zavisno od toga šta je prvo. Pripremni radovi kao što je pribavljanje dozvola i sprovođenje studija izvodljivosti ne smatraju se početkom radova;
- (jj) „**materijalna imovina**” je imovina koja se sastoji od zemljišta, zgrada i postrojenja, mašina i opreme.

2. DRŽAVNA POMOĆ U SMISLU ČLANA 107 STAV 1 UGOVORA

16. U načelu svaka mjera koja ispunjava kriterijume iz člana 107 stav 1 Ugovora predstavlja državnu pomoć. Dok se u posebnom obavještenju Komisije o pojmu državne pomoći pojašnjava šta Komisija uopšteno podrazumijeva pod pojmom državne pomoći, u ovom odjeljku razmatraju se situacije do kojih obično dolazi u oblasti aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija, ne dovodeći u pitanje tumačenje Suda pravde Evropske unije.

2.1. Organizacije za istraživanje i širenje znanja i istraživačke infrastrukture kao primaoci državne pomoći

17. Organizacije za istraživanje i širenje znanja (u daljem tekstu: istraživačke organizacije) i istraživačke infrastrukture primaoci su državne pomoći ako njihovo javno finansiranje ispunjava sve uslove iz člana 107 stav 1 Ugovora. Kako je objašnjeno u Obavještenju o pojmu državne pomoći, i u skladu sa sudskom praksom Suda pravde, korisnik mora ispunjavati uslove za privredno društvo, ali ti uslovi ne zavise od njegovog pravnog statusa, odnosno od toga da li je organizovan u skladu sa javnim ili privatnim pravom, ili od njegove ekonomske prirode, odnosno od toga nastoji li da ostvari dobit ili ne. Ono što je odlučujuće za ispunjavanje uslova iz definicije privrednog društva jeste činjenica da li obavlja privrednu djelatnost koja se sastoji od nudiženja proizvoda ili usluga na određenom tržištu¹⁶.

2.1.1. Javno finansiranje neprivrednih djelatnosti

18. Ukoliko isti subjekt obavlja i privredne i neprivredne djelatnosti, javno finansiranje neprivrednih djelatnosti neće biti obuhvaćeno članom 107 stav 1 Ugovora, ako se dvije vrste djelatnosti i njihovi troškovi, finansiranje i prihodi mogu jasno odvojiti kako bi se efikasno spriječilo unakrsno subvencionisanje privredne djelatnosti. Kao dokaz o adekvatnom raspoređivanju troškova, finansiranja i prihoda mogu služiti godišnji finansijski izvještaji odgovarajućeg subjekta.

19. Komisija smatra da su sljedeće djelatnosti po pravilu neprivredne:

- (a) osnovne djelatnosti istraživačkih organizacija i istraživačkih infrastrukture, naročito:

¹⁴ V. član 2 tačka (a) Regulative Savjeta (EZ) br. 723/2009 od 25. juna 2009. godine o pravnom okviru Zajednice za Konzorcijum evropskih istraživačkih infrastrukture (ERIC) (SL L 206, 8.8.2009, str. 1).

¹⁵ Preporuka Komisije od 6. maja 2003. godine o definiciji mikro, malih i srednjih privrednih društava (SL L 124, 20.5.2003, str. 36).

¹⁶ Predmet C-118/85 *Komisija protiv Italije* [1987] Recueil 2599, tačka 7; predmet C-35/96 *Komisija protiv Italije* [1998] Recueil I-3851, tačka 36; predmet C-309/99 *Wouters* [2002] Recueil I-1577 tačka 46.

- obrazovanje u svrhu većeg broja kvalifikovanih ljudskih resursa. U skladu sa sudskom praksom¹⁷ i praksom donošenja odluka Komisije¹⁸ i kako je objašnjeno u Obavještenju o pojmu državne pomoći i Saopštenju o uslugama od opšteg ekonomskog interesa¹⁹, javno obrazovanje organizovano u okviru nacionalnog obrazovnog sistema, koje uglavnom ili u potpunosti finansira država i pod nadzorom je države, smatra se neprivrednom djelatnošću²⁰,
- nezavisno istraživanje i razvoj za više znanja i bolje razumijevanje, uključujući kolaborativno istraživanje i razvoj pri kojem istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura djelotvorno sarađuju²¹,
- opsežno neisključujuće i nediskriminatorno širenje rezultata istraživanja, npr. podučavanjem, bazama podataka sa otvorenim pristupom, javnim publikacijama ili računarskim programima sa otvorenim kodom;

(b) djelatnosti prenosa znanja, ako ih sprovodi istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura (uključujući njihova odjeljenja ili filijale) ili se sprovode zajedno sa drugim takvim subjektima ili u ime drugih takvih subjekata, pri čemu se sva dobit od takvih djelatnosti ponovno ulaže u osnovne djelatnosti istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture. Neprivredna priroda tih djelatnosti ne dovodi se u pitanje ugovaranjem pružanja odgovarajućih usluga trećim licima putem otvorenih tendera.

20. Ukoliko se istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura koristi i za privredne i za neprivredne djelatnosti, na javno finansiranje primjenjuju se pravila o državnoj pomoći samo u obimu u kojem se njime pokrivaju troškovi povezani sa privrednim djelatnostima²². Ukoliko se istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura koristi gotovo isključivo za neprivrednu djelatnost, njeno finansiranje može biti u potpunosti isključeno iz područja primjene pravila o državnoj pomoći, pod uslovom da je ekonomska upotreba isključivo sporedne prirode, to jeste da odgovara djelatnosti koja je neposredno povezana sa radom istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture i neophodna za taj rad, ili je neodvojivo povezana sa njenom glavnom neekonomskom upotrebom, i ograničenog je obima. Za potrebe ovog okvira, Komisija smatra da je to slučaj ako privredne djelatnosti upotrebljavaju potpuno iste inpute (npr. materijal, oprema, rad i osnovna sredstva) kao i neprivredne djelatnosti, a kapacitet koji se svake godine dodjeljuje tim privrednim djelatnostima ne prelazi 20 % ukupnog godišnjeg kapaciteta predmetnog subjekta.

2.1.2. Javno finansiranje privrednih djelatnosti

21. Ne dovodeći u pitanje tačku 20, ako se istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture upotrebljavaju za obavljanje privrednih djelatnosti, kao što je iznajmljivanje opreme ili laboratorija privrednim društvima, pružanje usluga privrednim društvima ili sprovođenje ugovorenog istraživanja, javno finansiranje tih privrednih djelatnosti generalno se smatra državnom pomoći.

22. Međutim, Komisija neće smatrati istraživačku organizaciju ili istraživačku infrastrukturu korisnikom državne pomoći ako djeluje samo kao posrednik koji prenosi na krajnje primaoca cjelokupno javno finansiranje i svaku prednost stečenu takvim finansiranjem. To je generalno slučaj kada:

- (a) javno finansiranje i svaka prednost stečena takvim finansiranjem mogu da se izmjere i dokažu i kada postoji odgovarajući mehanizam kojim se obezbjeđuje da se u potpunosti prenesu na krajnje primaoca, na primjer kroz snižene cijene; i
- (b) posredniku se ne dodjeljuje nikakva dodatna prednost jer se bira na osnovu otvorenog tenderskog postupka ili jer je javno finansiranje dostupno svim subjektima koji ispunjavaju potrebne objektivne uslove, tako da kupci, kao krajnji primaoci, imaju pravo da dobiju ekvivalentne usluge od bilo kojeg odgovarajućeg posrednika.

23. Ako su ispunjeni uslovi iz tačke 22, pravila o državnoj pomoći primjenjuju se na nivou krajnjih primaoca.

2.2. Posredna državna pomoć privrednim društvima preko javno finansiranih organizacija za istraživanje i širenje znanja i istraživačkih infrastrukture

24. Na pitanje mogu li i pod kojim uslovima privredna društva ostvariti prednost u smislu člana 107 stav 1 Ugovora u slučaju ugovorenog istraživanja ili usluga istraživanja koje pruža istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura, kao i u slučajevima saradnje sa istraživačkom organizacijom ili istraživačkom infrastrukturom, mora se odgovoriti u skladu sa opštim načelima o državnoj pomoći. U tu svrhu, kako je objašnjeno u Obavještenju o pojmu državne pomoći, može biti naročito potrebno ocijeniti može li se ponašanje istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture pripisati državi²³.

2.2.1. Istraživanje u ime privrednih društava (ugovorena istraživanja ili usluge istraživanja)

25. Ako se istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura koriste za vršenje ugovorenog istraživanja ili pružanje usluge istraživanja privrednom društvu, koje po pravilu određuje uslove ugovora, posjeduje rezultate istraživačkih aktivnosti i snosi rizik neuspjeha, državna pomoć se obično neće prenijeti na privredno društvo ako istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura primi odgovarajuću naknadu za svoje usluge, naročito ako je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- (a) istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura pruža svoju uslugu istraživanja ili ugovoreno istraživanje po tržišnoj cijeni²⁴; ili
- (b) ako nema tržišne cijene, istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura pruža svoju uslugu istraživanja ili ugovoreno istraživanje po cijeni koja:

¹⁷ Predmet C-263/86 *Humble i Edel* [1988] Recueil I-5365, tač. 9-10, 15-18; Predmet C-109/92 *Wirth* [1993] Recueil I-06447, tačka 15.

¹⁸ V. na primjer predmete NN54/2006, *Přerov logistics College*, i N 343/2008, *Individuálna pomoc visokoj školi u mjestu Nyíregyháza za razvoj Centra znanja u regionu Partium*.

¹⁹ V. tač. 26–29 Saopštenja Komisije o primjeni pravila Evropske unije o državnoj pomoći na kompenzaciju koja se dodjeljuje za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (SL C 8, 11.1.2012, str. 4).

²⁰ Obuka radne snage, u smislu pravila državne pomoći za pomoć za usavršavanje, ne ispunjava uslove za neprivrednu osnovnu djelatnost istraživačkih organizacija.

²¹ Pružanje usluga istraživanja i razvoja, kao i istraživanje i razvoj koji se obavljaju u ime privrednih društava, ne smatraju se za nezavisno istraživanje i razvoj.

²² Kada se istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura finansira i iz javnih i iz privatnih izvora, Komisija smatra da je to slučaj ako javno finansiranje dodijeljeno predmetnom subjektu za određeni računovodstveni period premašuje troškove neprivrednih djelatnosti nastale u tom periodu.

²³ V. predmet C-482/99 *Francuska protiv Komisije* [2002] Recueil I-4397, tačka 24.

²⁴ Ako istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura pruža određenu uslugu istraživanja ili obavlja ugovoreno istraživanje prvi put u ime određenog privrednog društva, probno i u tačno određenom vremenskom periodu, Komisija obično naplaćenu cijenu smatra tržišnom cijenom, kada su usluga istraživanja ili ugovoreno istraživanje jedinstveni i kada se može dokazati da za njih ne postoji tržište.

- odražava ukupne troškove usluge i po pravilu uključuje maržu utvrđenu pozivanjem na marže koje obično primjenjuju privredna društva koja djeluju u sektoru predmetnih usluga, ili
- je rezultat pregovora po uslovima ‘van dohvata ruke’ u kojima istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura, u svojstvu pružaoca usluga, pregovara kako bi pribavila maksimalnu ekonomsku korist u trenutku zaključivanja ugovora i pokriva barem svoje marginalne troškove.

26. Ako vlasništvo nad pravima intelektualne svojine ili prava pristupa pravima intelektualne svojine (PIS) zadržava istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura, njihova tržišna vrijednost može se oduzeti od cijene koja se plaća za predmetne usluge.

2.2.2. *Saradnja sa privrednim društvima*

27. Smatra se da se projekat sprovodi djelotvornom saradnjom ako najmanje dvije nezavisne strane nastoje da ostvare zajednički cilj na osnovu podjele rada i zajednički utvrđuju njegov obim, učestvuju u njegovoj izradi, doprinose njegovom sprovođenju i dijele njegove finansijske, tehnološke, naučne i druge rizike, kao i rezultate. Jedna strana ili više njih može da snosi cjelokupne troškove projekta i tako smanji finansijski rizik projekta za druge strane. Uslovi projekta saradnje, naročito u vezi sa doprinosom njegovim troškovima, dijeljenjem rizika i rezultata, širenjem rezultata, kao i pristupom pravima intelektualne svojine i pravilima za njihovu dodjelu, moraju se dogovoriti prije početka projekta²⁵. Ugovoreno istraživanje i pružanje usluga istraživanja ne smatraju se oblicima saradnje.

28. U slučaju projekata saradnje koje zajednički sprovode privredna društva i istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture, Komisija smatra da se uključenim privrednim društvima ne dodjeljuje posredna državna pomoć preko navedenih subjekata zbog povoljnih uslova saradnje ukoliko je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- (a) uključena privredna društva snose cjelokupne troškove projekta; ili
- (b) rezultati saradnje iz kojih ne proizilaze prava intelektualne svojine mogu se opsežno širiti, a sva prava intelektualne svojine koja proizilaze iz aktivnosti istraživačkih organizacija ili istraživačkih infrastruktura u potpunosti se dodjeljuju tim subjektima; ili
- (c) sva prava intelektualne svojine koja proizilaze iz projekta, kao i s tim povezana prava pristupa dodjeljuju se različitim partnerima u saradnji na način koji adekvatno odražava njihove radne pakete, doprinose i interese; ili
- (d) istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture dobijaju naknadu koja je ekvivalentna tržišnoj cijeni za prava intelektualne svojine koja proizilaze iz njihovih aktivnosti i koja se prenose na uključena privredna društva ili za koja se uključenim privrednim društvima dodjeljuju prava pristupa. Apsolutni iznos vrijednosti svakog doprinosa, finansijskog i nefinansijskog, uključenih privrednih društava troškovima aktivnosti istraživačkih organizacija ili istraživačkih infrastruktura iz kojih su proizašla odnosna prava intelektualne svojine, može se oduzeti od te naknade.

29. Za potrebe tačke 28 podtačka (d) Komisija smatra da je primljena naknada ekvivalentna tržišnoj cijeni ako omogućava predmetnim istraživačkim organizacijama ili istraživačkim infrastrukturama da uživaju punu ekonomsku korist od tih prava, ukoliko je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- (a) iznos naknade utvrđen je na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminatornog konkurentnog postupka prodaje; ili
- (b) nezavisna stručna ocjena potvrđuje da je iznos naknade najmanje jednak tržišnoj cijeni; ili
- (c) istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura, kao prodavac, može dokazati da je o naknadi efikasno pregovarala, po uslovima ‘van dohvata ruke’, kako bi pribavila maksimalnu ekonomsku korist u trenutku zaključivanja ugovora, pri čemu je imala u vidu svoje zakonom propisane ciljeve; ili
- (d) u slučajevima kada je ugovorom o saradnji predviđeno da uključeno privredno društvo ima pravo preče kupovine koje se odnosi na prava intelektualne svojine koja su ostvarile uključene istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture, kada ti subjekti imaju recipročno pravo da traže ekonomski povoljnije ponude od trećih strana tako da uključeno privredno društvo svoju ponudu mora da uskladi u tom smislu.

30. Ako nije ispunjen nijedan od uslova iz tačke 28, ukupna vrijednost doprinosa istraživačkih organizacija ili istraživačkih infrastruktura projektu smatraće se prednošću za uključena privredna društva, na koju se primjenjuju pravila o državnoj pomoći.

2.3. **Javna nabavka usluga istraživanja i razvoja**

31. Javni kupci mogu nabaviti usluge istraživanja i razvoja od privrednih društava putem ekskluzivnog razvoja i postupaka predkomercijalne nabavke²⁶.

32. Ukoliko se otvoreni tenderski postupak javne nabavke sprovodi u skladu sa važećim direktivama²⁷, Komisija uopšteno smatra da privrednim društvima koja pružaju odgovarajuće usluge nije dodijeljena državna pomoć u smislu člana 107 stav 1 Ugovora²⁸.

33. U svim drugim slučajevima, uključujući predkomercijalnu nabavku, Komisija smatra da privrednim društvima nije dodijeljena državna pomoć kada cijena plaćena za predmetne usluge u potpunosti odražava tržišnu vrijednost koristi koje je dobio javni kupac i rizike koje su

²⁵ To ne uključuje konačne sporazume o tržišnoj vrijednosti iz projekta proizašlih prava intelektualne svojine i vrijednost doprinosa projektu.

²⁶ V. Saopštenje i s tim povezani radni dokument službe Komisije – Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomsko-socijalnom komitetu i Komitetu regiona „Predkomercijalna nabavka: podsticanje inovacija u cilju obezbjeđivanja održivih viskokvalitetnih javnih usluga u Evropi”, COM(2007) 799 konačna verzija, 14.12.2007.

²⁷ V. član 27 Direktive 2014/24/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. februara 2014. godine o javnoj nabavci i prestanku važenja Direktive 2004/18/EZ (SL L 94, 28.3.2014, str. 65) i član 45 Direktive 2014/25/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. februara 2014. godine o nabavci od strane subjekata koji obavljaju djelatnost u sektoru voda, energetike, saobraćaja i poštanskih usluga i prestanku važenja Direktive 2004/17/EZ (SL L 94, 28.3.2014, str. 243). Isto tako, Komisija će i u slučaju ograničenog postupka u smislu člana 28 Direktive 2014/24/EU odnosno člana 46 Direktive 2014/25/EU smatrati da privrednim društvima nije dodijeljena državna pomoć osim ako su zainteresovani pružaoci bez valjanih razloga bili spriječeni da učestvuju u tenderskom postupku.

²⁸ To je slučaj i kada javni kupci nabavljaju inovativna rješenja koja su rezultat prethodne nabavke istraživanja i razvoja, ili proizvode i usluge koji nijesu rezultat istraživanja i razvoja a koje treba izvesti na novou koji zahtijeva inovaciju proizvoda, procesa ili organizacije.

preuzeli uključeni pružaoci, naročito kada su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- (a) postupak izbora je otvoren, transparentan i nediskriminatoran i zasniva se na objektivnim kriterijumima izbora i dodjele koji su utvrđeni prije postupka dostavljanja ponuda;
- (b) predviđene ugovorne odredbe u kojima su opisana sva prava i obaveze ugovornih strana, uključujući i u pogledu prava intelektualne svojine, stavljene su na raspolaganje svim zainteresovanim ponuđačima prije postupka dostavljanja ponuda;
- (c) nijednom od pružalaca koji učestvuju u nabavci nabavkom nije dat povlašćeni tretman prilikom dobavljanja komercijalnih količina konačnih proizvoda ili usluga javnom kupcu u datoj državi članici²⁹; i

(d) ispunjen je jedan od sljedećih uslova:

- svi rezultati iz kojih ne proizilaze prava intelektualne svojine mogu se opsežno širiti, na primjer objavljivanjem, podučavanjem ili doprinosom tijelima za standardizaciju na način koji drugim privrednim društvima omogućava da ih reprodukuju, a sva prava intelektualne svojine u cjelosti se dodjeljuju javnom kupcu, ili
- svaki pružalac usluga kojem se dodjeljuju rezultati iz kojih proizilaze prava intelektualne svojine mora javnom kupcu besplatno da omogući neograničen pristup tim rezultatima, i da omogući pristup trećim stranama, npr. putem neekskluzivnih licenci, po tržišnim uslovima.

34. Ako uslovi iz tačke 33 nisu ispunjeni, države članice mogu da se oslone na pojedinačnu ocjenu uslova ugovora između javnog kupca i privrednog društva, ne dovodeći u pitanje njegovu opštu obavezu prijavljivanja pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije u skladu sa članom 108 stav 3 Ugovora.

3. ZAJEDNIČKA NAČELA OCJENJIVANJA

35. Prilikom ocjenjivanja da li se prijavljena mjera pomoći može smatrati spojivom sa unutrašnjim tržištem, Komisija po pravilu analizira da li je mjera pomoći izrađena na način koji obezbjeđuje da pozitivni uticaj pomoći na cilj od zajedničkog interesa prevazilazi njene eventualne negativne efekte na trgovinu i konkurenciju.

36. U Saopštenju o modernizaciji državne pomoći od 8. maja 2012. godine poziva se na utvrđivanje i definisanje zajedničkih načela koji se primjenjuju na ocjenjivanje spojivosti svih mjera pomoći koje sprovodi Komisija. U tu svrhu, Komisija će mjeru državne pomoći smatrati spojivom sa Ugovorom samo ukoliko ispunjava svaki od sljedećih kriterijuma:

- (a) *doprinos precizno definisanom cilju od zajedničkog interesa*: mjera državne pomoći mora biti usmjerena na cilj od zajedničkog interesa u skladu sa članom 107 stav 3 Ugovora (odjeljak 4.1.);
- (b) *potreba za intervencijom države*: mjera državne pomoći mora biti usmjerena na situaciju u kojoj pomoć može da donese bitno poboljšanje koje tržište samo ne može da ostvari, na primjer otklanjanjem tržišnog nedostatka ili rješavanjem problema u pogledu jednakosti ili kohezije (odjeljak 4.2.);
- (c) *primjerenost mjere pomoći*: predložena mjera pomoći mora da bude odgovarajući instrument politike za ostvarivanje cilja od zajedničkog interesa (odjeljak 4.3.);
- (d) *podsticajni efekat*: pomoć mora promijeniti ponašanje dotičnog privrednog društva, odnosno privrednih društava, na način da se bavi dodatnom djelatnošću kojom se ne bi bavilo bez pomoći ili bi se njome bavilo na ograničen ili drugačiji način, odnosno na drugoj lokaciji (odjeljak 4.4.);
- (e) *proporcionalnost pomoći (pomoć svedena na minimum)*: iznos i intenzitet pomoći moraju biti ograničeni na najmanji iznos potreban da se podstaknu dodatna ulaganja ili djelatnosti predmetnog privrednog društva, odnosno privrednih društava (odjeljak 4.5.);
- (f) *izbjegavanje neopravdanih negativnih efekata na konkurenciju i trgovinu između država članica*: negativni efekti pomoći moraju biti dovoljno ograničeni, tako da opšti rezultat mjere bude pozitivan (odjeljak 4.6.);
- (g) *transparentnost pomoći*: države članice, Komisija, privredni subjekti i javnost moraju imati jednostavan pristup svim relevantnim aktima i bitnim informacijama o pomoći dodijeljenoj na osnovu tih akata (odjeljak 4.7.).

37. Opšti rezultat određenih kategorija šema pomoći može nadalje biti predmet zahtjeva naknadne (*ex post*) evaluacije kako je opisano u odjeljku 5. U takvim slučajevima Komisija može da ograniči trajanje tih šema (obično na četiri godine ili kraće) uz mogućnost naknadnog ponovnog prijavljivanja njihovog produženja.

38. Ukoliko je mjera državne pomoći ili s njom povezani uslovi (uključujući i način njenog finansiranja kada je način finansiranja sastavni dio mjere) neodvojivo povezana sa povredom prava Unije, pomoć se ne može proglasiti spojivom sa unutrašnjim tržištem³⁰.

39. Prilikom ocjenjivanja spojivosti bilo koje individualne pomoći sa unutrašnjim tržištem, Komisija u obzir uzima sve postupke u vezi sa povredom člana 101 ili člana 102 Ugovora koji se mogu odnositi na korisnika pomoći i koji mogu da budu bitni za njeno ocjenjivanje na osnovu člana 107 stav 3 Ugovora³¹.

²⁹ Ne dovodeći u pitanje postupke koji obuhvataju razvoj i naknadnu kupovinu jedinstvenih ili specijalizovanih proizvoda ili usluga.

³⁰ V. na primjer predmet C-156/98 *Njemačka protiv Komisije* [2000] Recueil I-6857, tačka 78, i predmet C-333/07 *Régie Networks protiv Rhone Alpes Bourgogne* [2008] Recueil I-10807, tač. 94-116.

³¹ V. predmet C-225/91 *Matra protiv Komisije* [1993] Recueil I-3203, tačka 42.

4. OCJENA SPOJIVOSTI POMOĆI ZA ISTRAŽIVANJE, RAZVOJ I INOVACIJE

40. Državna pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može se proglasiti spojivom sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora ako, na osnovu zajedničkih načela ocjenjivanja iz odjeljka 3, dovodi do povećanja aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija, a da pri tom ne utiče negativno na uslove trgovanja na način koji bi bio suprotan zajedničkom interesu.

41. Komisija u ovom odjeljku pojašnjava kako će primjenjivati ta zajednička načela ocjenjivanja i, ako je primjenljivo, utvrđuje posebne uslove za šeme pomoći i dodatne uslove za individualne pomoći, koje su predmet obaveze prijavljivanja³².

4.1. Doprinos precizno definisanom cilju od zajedničkog interesa

4.1.1. Opšti uslovi

42. Opšti cilj pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije je podsticanje istraživanja, razvoja i inovacija u Uniji. Pritom bi pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije trebalo da doprinese ostvarivanju strategije Evropa 2020. za pametan, održiv i inkluzivan rast.

43. Države članice koje namjeravaju da dodijele državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije moraju precizno definisati cilj koji nastoje da ostvare i naročito objasniti kako bi se mjerom podstakli istraživanje, razvoj i inovacije. Za mjere koje se sufinansiraju iz evropskih strukturnih i investicionih fondova, države članice mogu da se oslone na obrazloženja iz odgovarajućih operativnih programa.

44. U odnosu na šeme pomoći koje su predmet obaveze prijavljivanja (u daljem tekstu: šeme pomoći koje treba prijaviti), Komisija zauzima pozitivan stav prema mjerama pomoći koje su sastavni dio sveobuhvatnog programa ili akcionog plana za podsticanje aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija ili strategija pametne specijalizacije, i potkrijepljene su strogim evaluacijama sličnih prethodnih mjera pomoći koje dokazuju njihovu djelotvornost.

45. U vezi sa državnom pomoći koja se dodjeljuje za projekte ili aktivnosti koje finansira i Unija, neposredno ili posredno (odnosno Komisija, njene izvršne agencije, zajednička preduzeća osnovana na osnovu čl. 185 i 187 Ugovora, ili bilo koja druga tijela koja su nadležna za sprovođenje ako finansijska sredstva Unije nijesu neposredno ili posredno pod kontrolom država članica), Komisija će smatrati da je utvrđen doprinos precizno definisanom cilju od zajedničkog interesa.

4.1.2. Dodatni uslovi za individualnu pomoć

46. Da bi dokazale da individualna pomoć koja je predmet obaveze prijavljivanja (u daljem tekstu: individualna pomoć koju treba prijaviti) doprinosi povećanom nivou aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija, države članice mogu da koriste sljedeće indikatore, zajedno sa drugim važnim kvantitativnim ili kvalitativnim elementima:

- (a) *povećanje obima projekta*: povećanje ukupnih troškova projekta (bez smanjenja u potrošnji korisnika pomoći u odnosu na situaciju bez pomoći); povećanje broja ljudi raspoređenih da rade na aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija;
- (b) *povećanje područja primjene projekta*: povećanje broja očekivanih rezultata projekta; povećanje stepena ambicioznosti projekta, što se dokazuje većim brojem uključenih partnera, većom vjerovatnoćom naučnog ili tehnološkog otkrića ili većim rizikom od neuspjeha (što je naročito povezano sa dugoročnom prirodom projekta i nesigurnošću u pogledu njegovih rezultata);
- (c) *povećanje brzine*: za okončanje projekta potrebno je manje vremena nego što bi bilo potrebno da se isti projekat sprovede bez pomoći;
- (d) *povećanje ukupnog iznosa utrošenih sredstava*: povećanje ukupne potrošnje za istraživanje, razvoj i inovacije od strane korisnika pomoći, u apsolutnom smislu ili kao udio u prometu; izmjene budžeta opredijeljenog za projekat (bez odgovarajućeg smanjenja budžeta dodijeljenog drugim projektima).

47. Da bi zaključila da pomoć doprinosi povećanom nivou istraživanja, razvoja i inovacija u Uniji, Komisija uzima u obzir ne samo neto povećanje istraživanja, razvoja i inovacija koje sprovodi privredno društvo, već i doprinos pomoći ukupnom povećanju potrošnje za istraživanje, razvoj i inovacije u predmetnom sektoru, kao i poboljšanje položaja Unije u vezi sa istraživanjem, razvojem i inovacijama u međunarodnom kontekstu. Zauzima se pozitivan stav prema mjerama pomoći za koje je predviđena javno dostupna naknadna evaluacija njihovog doprinosa zajedničkom interesu.

4.2. Potreba za intervencijom države

4.2.1. Opšti uslovi

48. Kao što je objašnjeno u odjeljku 3, državna pomoć može biti potrebna da bi se povećali istraživanje, razvoj i inovacije u Uniji u situaciji kada tržište samo ne može da ostvari efikasniji rezultat. Da bi se ocijenilo da li je državna pomoć djelotvorna u ostvarivanju cilja od zajedničkog interesa, prvo je potrebno prepoznati problem koji treba riješiti. Državna pomoć trebalo bi da bude usmjerena na situacije u kojima pomoć može da donese bitno poboljšanje koje tržište samo ne može da ostvari. Države članice trebalo bi da objasne na koji način se mjerom pomoći može efikasno ublažiti tržišni nedostatak povezan sa ostvarenjem cilja od zajedničkog interesa bez te pomoći.

49. Istraživanje, razvoj i inovacije odvijaju se kroz niz aktivnosti, koje se obično obavljaju u prethodnoj fazi proizvodnog procesa u odnosu na više tržišta proizvoda i koje koriste raspoložive kapacitete za razvoj novih ili poboljšanih proizvoda, usluga i procesa na tim ili na potpuno novim tržištima proizvoda, čime podstiču ekonomski rast, doprinose teritorijalnoj i socijalnoj koheziji ili podržavaju opšte interese potrošača. Međutim, imajući u vidu raspoložive kapacitete istraživanja, razvoja i inovacija, tržišni nedostaci mogu onemogućavati da se ostvari optimalni rezultat i da dovedu do neefikasnog ishoda iz sljedećih razloga:

- **pozitivni spoljni efekti/prelivanje znanja**: istraživanje, razvoj i inovacije često donose koristi za društvo u obliku pozitivnih efekata prelivanja, na primjer prelivanje znanja ili više prilika za druge privredne subjekte da razviju komplementarne proizvode i usluge. Međutim, ukoliko se prepuste tržištu, brojni projekti mogli bi, iz perspektive privatnog sektora, da imaju neprivilačnu stopu prinosa, iako bi ti isti projekti bili korisni za društvo, jer prilikom odlučivanja u kojoj će se mjeri baviti istraživanjem, razvojem i inovacijama privredna

³² Uslovi spojivosti utvrđeni u Regulativi o grupnom izuzeću i dalje se u cjelini primjenjuju na sve druge slučajeve individualne pomoći, uključujući slučajeve kada je takva pomoć dodijeljena na osnovu šeme pomoći za koju važi obaveza prijavljivanja.

društva koja nastoje da ostvare dobit u tim djelatnostima ne vide dovoljno velike koristi. Državna pomoć stoga može doprinijeti sprovođenju projekata kojima se ostvaruje ukupna društvena ili ekonomska korist a koji se inače ne bi sprovođili.

Međutim, niti su sve koristi od aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija spoljni efekti niti samo postojanje spoljnih efekata automatski znači da je državna pomoć spojiva sa unutrašnjim tržištem. Potrošači su generalno spremni da plate za direktnu korist od novih proizvoda i usluga, dok privredna društva mogu da ostvare koristi od svojih ulaganja pomoću drugih postojećih instrumenata, kao što su prava intelektualne svojine. U nekim slučajevima, međutim, ta sredstva nijesu savršena i ostavljaju tržišni nedostatak koji se može otkloniti pomoću državne pomoći. Na primjer, ono što je često argument kada se radi o fundamentalnom istraživanju, ponekad je teško drugima omogućiti pristup rezultatima nekih aktivnosti, koje stoga mogu imati karakter javnog dobra. Sa druge strane, konkretnije znanje povezano sa proizvodnjom često može biti dobro zaštićeno, npr. patentima, što pronalazaču omogućava veću rentabilnost njegovog izuma,

— **nepotpune i asimetrične informacije:** aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija odlikuje visok stepen nesigurnosti. U određenim okolnostima, zbog nepotpunih i asimetričnih informacija, privatni investitori nerado finansiraju vrijedne projekte, a visokokvalifikovano osoblje nije upoznato sa mogućnostima zapošljavanja u inovatorskim privrednim društvima. To može dovesti do neodgovarajuće raspodjele ljudskih i finansijskih resursa tako da se projekti koji bi mogli biti vrijedni za društvo ili ekonomiju ne bi sproveli.

U određenim slučajevima, nepotpune i asimetrične informacije mogu i onemogućavati pristup finansiranju. Međutim, nepotpune informacije i prisustvo rizika ne opravdavaju automatski potrebu za državnom pomoći. Ukoliko se projekti sa nižim privatnim povraćajem od ulaganja ne finansiraju to može biti i znak efikasnosti tržišta. Pored toga, rizik je dio svake poslovne aktivnosti i sam po sebi nije tržišni nedostatak. Međutim, u kontekstu asimetričnih informacija, rizik može pogoršati problem sa finansiranjem,

— **nedostaci u koordinaciji i umrežavanju:** sposobnost privrednih društava za međusobnu koordinaciju ili komunikaciju u cilju sprovođenja istraživanja, razvoja i inovacija može biti oslabljena iz raznih razloga, uključujući poteškoće u koordinaciji velikog broja partnera koji učestvuju u saradnji ako neki od njih imaju drugačije interese, probleme u izradi ugovora i poteškoće u koordinaciji saradnje zbog npr. dijeljenja osjetljivih informacija.

4.2.2. *Dodatni uslovi za individualnu pomoć*

50. Iako određeni tržišni nedostaci mogu ugroziti ukupan nivo istraživanja, razvoja i inovacija u Uniji, ti tržišni nedostaci ne utiču na sva privredna društva i sektore privrede u jednakoj mjeri. Zbog toga bi države članice, za individualnu pomoć koju treba prijaviti, morale da dostave adekvatne informacije o tome da li pomoć rješava opšti tržišni nedostatak u vezi sa istraživanjem, razvojem i inovacijama u Uniji ili poseban tržišni nedostatak koji se odnosi, na primjer, na određeni sektor ili oblast poslovanja.

51. U zavisnosti od toga koji posebni tržišni nedostatak treba riješiti, Komisija će uzeti u obzir sljedeće elemente:

— **prelivanje znanja:** predviđeni nivo širenja znanja; specifičnost stvorenog znanja; dostupnost zaštite prava intelektualne svojine; stepen komplementarnosti sa drugim proizvodima i uslugama,

— **nepotpune i asimetrične informacije:** nivo rizika i složenosti aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija; potreba za spoljnim finansiranjem, obilježja korisnika pomoći u pogledu pristupa spoljnom finansiranju,

— **nedostaci u koordinaciji:** broj privrednih društava uključenih u saradnju; intenzitet saradnje; različiti interesi među partnerima koji su uključeni u saradnju; problemi prilikom izrade ugovora; problemi u koordinaciji saradnje.

52. U svojoj analizi navodnog tržišnog nedostatka Komisija će naročito uzeti u obzir sva dostupna sektorska poređenja i druge studije, koje bi trebalo da dostavi predmetna država članica.

53. Prilikom prijavljivanja pomoći za ulaganje ili operativne pomoći za klastere, države članice moraju dostaviti podatke o planiranoj ili očekivanoj specijalizaciji inovativnog klastera, postojećem regionalnom potencijalu i prisustvu klastera sa sličnom svrhom u Uniji.

54. U vezi sa državnom pomoći koja se dodjeljuje za projekte ili aktivnosti koje finansira i Unija, neposredno ili posredno (odnosno Komisija, njene izvršne agencije, zajednička preduzeća osnovana na osnovu čl. 185 i 187 Ugovora, ili bilo koja druga tijela koja su nadležna za sprovođenje ako finansijska sredstva Unije nijesu neposredno ili posredno pod kontrolom država članica), Komisija će smatrati da je utvrđena potreba za intervencijom države.

55. Sa druge strane, kada se državna pomoć dodjeljuje za projekte ili aktivnosti koje su, s obzirom na njihov tehnološki sadržaj, nivo rizika i veličinu, slični onima koji su već sprovedeni u Uniji po tržišnim uslovima, Komisija će, u načelu, pretpostaviti da nema tržišnog nedostatka i zahtijevaće da se dodatno dokaže i obrazloži potreba za intervencijom države.

4.3. **Primjerenost mjere pomoći**

4.3.1. *Primjerenost u odnosu na alternativne instrumente politike*

56. Državna pomoć nije jedini instrument politike koji je dostupan državama članicama za podsticanje aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija. Važno je imati na umu da mogu postojati drugi primjereniji instrumenti, kao što su mjere na strani tražnje koje uključuju propise, javne nabavke ili standardizaciju, kao i povećanje finansiranja javnog istraživanja i obrazovanja i opšte fiskalne mjere. Primjerenost instrumenta politike u određenom slučaju obično je povezana sa prirodom problema koji se rješava. Na primjer, smanjenje tržišnih barijera je možda primjerenije od državne pomoći za rješavanje poteškoća koje ima novi učesnik na tržištu da iskoristi odgovarajuće rezultate istraživanja, razvoja i inovacija. Povećanje ulaganja u obrazovanje može biti primjerenije za rješavanje nedostatka kvalifikovanog osoblja nego dodjela državne pomoći.

57. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može se odobriti kao izuzetak od opšte zabrane državne pomoći kada je neophodna za ostvarivanje cilja od zajedničkog interesa. Stoga je važan element u tom smislu da li se i u kojoj mjeri se pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može smatrati odgovarajućim instrumentom za povećanje aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija, s obzirom na to da se drugim instrumentima koji u manjem obimu narušavaju konkurenciju mogu ostvariti isti rezultati.

58. U svojoj analizi spojivosti Komisija će naročito uzeti u obzir svaku ocjenu uticaja predložene mjere koju je sprovela predmetna država članica. Mjere za koje su države članice razmatrale i druge moguće instrumente i za koje su prednosti upotrebe selektivnog instrumenta,

kao što je državna pomoć, utvrđene i dostavljene Komisiji, smatraju se odgovarajućim instrumentom.

59. U vezi sa državnom pomoći koja se dodjeljuje za projekte ili aktivnosti koje finansira i Unija, neposredno ili posredno (odnosno Komisija, njene izvršne agencije, zajednička preduzeća osnovana na osnovu čl. 185 i 187 Ugovora, ili bilo koja druga tijela koja su nadležna za sprovođenje ako finansijska sredstva Unije nijesu neposredno ili posredno pod kontrolom država članica), Komisija će smatrati da je utvrđena primjerenost mjere pomoći.

4.3.2. *Primjerenost u odnosu na različite instrumente pomoći*

60. Državna pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može se dodijeliti u različitim oblicima. Države članice stoga bi trebalo da obezbijede da se pomoć dodjeljuje u obliku koji će vjerovatno prouzrokovati najmanje narušavanje konkurencije i trgovine. U tom smislu, ako se pomoć dodjeljuje u oblicima koji pružaju direktnu novčanu korist (kao što su direktna bespovratna sredstva, oslobođenja od plaćanja poreza ili smanjenja poreza ili drugih obaveznih davanja, ili pribavljanje zemljišta, proizvoda ili usluga po povoljnim cijenama), predmetna država članica mora da uključi i analizu drugih mogućnosti i objasni zašto i u kom smislu su drugi potencijalno manje narušavajući oblici pomoći kao što su otplativi predujmovi ili oblici pomoći koji se zasnivaju na dužničkim instrumentima ili instrumentima vlasničkog kapitala (kao što su državne garancije, kupovina vlasničkih udjela ili drugi oblici pribavljanja duga i kapitala pod povoljnim uslovima) manje primjereni.
61. Izbor instrumenta pomoći treba vršiti u svjetlu tržišnog nedostatka koji se njime nastoji riješiti. Na primjer, ako se osnovni tržišni nedostatak sastoji od problema pristupa spoljnom finansiranju duga zbog asimetričnih informacija, države članice obično bi trebalo da dodijele pomoć u obliku podrške likvidnosti, kao što je zajam ili garancija, a ne bespovratna sredstva. Ako je pored toga neophodno da se privrednom društvu obezbijedi određen stepen podjele rizika, obično bi trebalo kao instrument pomoći izabrati otplativi predujam. Naročito, ako se pomoć dodjeljuje u obliku koji nije podrška likvidnosti ili otplativi predujam za djelatnosti koje su blizu tržištu, države članice moraju da opravdaju primjerenost odabranog instrumenta za otklanjanje konkretnog tržišnog nedostatka. Za šeme pomoći kojima se sprovode ciljevi i prioriteti operativnih programa, instrument finansiranja koji je odabran u tim programima u načelu se smatra primjerenim instrumentom.

4.4. **Podsticajni efekat**

4.4.1. *Opšti uslovi*

62. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može se smatrati spojivom sa unutrašnjim tržištem samo ukoliko ima podsticajni efekat. Podsticajni efekat je prisutan kada pomoć mijenja ponašanje privrednog društva na način da se bavi dodatnim djelatnostima koje ne bi obavljalo ili bi ih obavljalo na ograničen ili drugačiji način. Pomoć ne smije, međutim, da subvencionise troškove djelatnosti koje bi privredno društvo imalo u svakom slučaju i ne smije da kompenzuje uobičajeni poslovni rizik privredne djelatnosti³³.
63. Komisija smatra da pomoć ne predstavlja podsticaj za korisnika kada je rad na predmetnoj aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija³⁴ već započeo prije nego što je korisnik nacionalnim organima podnio zahtjev za pomoć³⁵. Ako početak radova nastupi prije nego što korisnik nacionalnim organima podnese zahtjev za pomoć, projekat neće biti prihvatljiv za pomoć.
64. Zahtjev za pomoć mora sadržati barem naziv i veličinu podnosioca zahtjeva, opis projekta, uključujući njegovu lokaciju i datume početka i završetka, iznos javne podrške koja je potrebna za sprovođenje projekta, kao i listu opravdanih troškova.
65. Komisija na osnovu evaluacionih studija³⁶ koje su dostavile države članice može smatrati da fiskalne mjere, u obimu u kom predstavljaju državnu pomoć, imaju podsticajni efekat time što stimulišu veću potrošnju privrednih društava za istraživanje, razvoj i inovacije.

4.4.2. *Dodatni uslovi za individualnu pomoć*

66. U slučaju pomoći koju treba prijaviti države članice moraju da dokažu Komisiji da pomoć ima podsticajni efekat i stoga moraju da pruže jasne dokaze da pomoć ima pozitivan uticaj na odluku privrednog društva da se bavi aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija kojima se inače ne bi bavilo. Kako bi se Komisiji omogućilo da sprovede sveobuhvatnu ocjenu predmetne mjere pomoći, predmetna država članica mora da dostavi ne samo informacije o projektu kojem je pružena pomoć, već i, u mjeri u kojoj je to moguće, sveobuhvatan opis onoga što bi se dogodilo ili bi se moglo razumno očekivati da će se dogoditi da pomoć nije primljena, odnosno hipotetički scenario. Hipotetički scenario može se sastojati od odsustva alternativnog projekta ili od jasno definisanog i dovoljno predvidljivog alternativnog projekta koji korisnik razmatra u okviru svog internog donošenja odluka i može se odnositi na alternativni projekat koji se u potpunosti ili djelimično sprovodi izvan Unije.
67. Komisija će u svojoj analizi uzeti u obzir sljedeće elemente:
- **opis predviđene promjene:** treba precizno opisati promjenu u ponašanju za koju se očekuje da će proisteći iz državne pomoći, odnosno da li je pokrenut novi projekat ili je povećana veličina, obim ili brzina sprovođenja projekta,
 - **analiza suprotnih dejstava:** promjena ponašanja mora se utvrditi poređenjem očekivanog ishoda i nivoa planirane aktivnosti u slučaju dodijeljene pomoći i bez nje. Razlika između ta dva scenarija pokazuje uticaj mjere pomoći i njen podsticajni efekat,
 - **nivo rentabilnosti:** kada projekat, sam po sebi, za privredno društvo ne bi bio rentabilan, ali bi donio značajne koristi za društvo, vjerovatnije je da pomoć ima podsticajni efekat,

³³ Spojeni predmeti C-630/11 P do C-633/11 P *HGA i ostali protiv Komisije* (još nije objavljeno).

³⁴ Ako se zahtjev za pomoć odnosi na projekat istraživanja i razvoja, to ne isključuje mogućnost da je potencijalni korisnik već sproveo studije izvodljivosti koje nijesu obuhvaćene zahtjevom za pomoć.

³⁵ U slučaju pomoći za projekte ili aktivnosti koji se odvijaju u uzastopnim fazama koje mogu biti predmet odvojenih postupaka dodjele pomoći, to znači da početak radova ne smije nastupiti prije prvog zahtjeva za pomoć. U slučaju pomoći koja se dodjeljuje u okviru automatske šeme fiskalne pomoći, to znači da takva šema mora da bude donijeta i da je stupila na snagu prije početka ikakvog rada na projektu ili aktivnosti koji primaju pomoć.

³⁶ Iako to možda nije moguće obaviti prethodno za novouvedene mjere, od država članica se očekuje da dostave evaluacione studije o podsticajnom efektu sopstvenih fiskalnih šema pomoći (tako da bi planirane ili predviđene metodologije za naknadnu evaluaciju obično trebalo da budu dio izrade takvih mjera). Ukoliko nijesu obavljene nikakve evaluacione studije, podsticajni efekat fiskalnih šema pomoći može se pretpostaviti samo za inkrementalne mjere.

- **iznos ulaganja i vremenski okvir novčanih tokova:** visoka početna ulaganja, nizak nivo novčanih tokova koje je moguće ostvariti i znatan dio novčanih tokova koji nastaje u dalekoj budućnosti ili na vrlo nesiguran način, smatraće se pozitivnim elementima prilikom ocjenjivanja podsticajnog efekta,
- **nivo rizika:** prilikom procjene rizika naročito će se uzeti u obzir neopozivost ulaganja, vjerovatnoća komercijalnog neuspjeha, rizik da će projekat biti manje produktivan od očekivanog, rizik da će se sprovođenjem projekta ugroziti druge aktivnosti korisnika pomoći i rizik da će troškovi projekta ugroziti njegovu finansijsku održivost.

68. Države članice naročito se pozivaju da se oslone na dokumente uprave, procjene rizika, finansijske izvještaje, interne poslovne planove, stručna mišljenja i druge studije koje se odnose na projekat koji se ocjenjuje. Dokumenti koji sadrže informacije o predviđanjima tražnje, predviđanjima troškova, finansijskim predviđanjima, dokumenti koji se podnose investicionom odboru i u kojima su detaljno opisani različiti scenariji ulaganja ili dokumenti koji se dostavljaju finansijskim institucijama mogli bi da pomognu državama članicama prilikom dokazivanja podsticajnog efekta.
69. Kako bi se obezbijedilo da je podsticajni efekat utvrđen na objektivnoj osnovi, Komisija u svojoj ocjeni može da uporedi podatke koji se odnose na privredno društvo sa podacima koji se odnose na sektor u kojem djeluje korisnik pomoći. Države članice bi naročito trebalo, kada je to moguće, da pruže podatke koji se odnose na odgovarajući sektor i koji dokazuju da su korisnikov hipotetički scenario, zahtijevani nivo rentabilnosti i očekivani novčani tokovi razumni.
70. U tom kontekstu nivo rentabilnosti može se ocjenjivati primjenom metodologija za koje se može dokazati da ih privredno društvo korisnik pomoći primjenjuje ili koje su ustaljene u datom sektoru, a koje mogu uključivati metode za evaluaciju neto sadašnje vrijednosti projekta (NPV)³⁷, interne stope prinosa (IRR)³⁸ ili prosječnog prinosa na uložena sredstva (ROCE).
71. Ako pomoć ne mijenja ponašanje korisnika stimulisanjem dodatnih aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija, ona nema pozitivne efekte u smislu podsticanja istraživanja, razvoja i inovacija u Uniji. Shodno tome, pomoć se neće smatrati spojivom sa unutrašnjim tržištem u slučajevima kada se čini da bi se iste aktivnosti mogle obavljati i da bi se obavljale čak i bez pomoći.

4.5. Proporcionalnost pomoći

4.5.1. Opšti uslovi

72. Da bi se pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije smatrala proporcionalnom, njen iznos mora biti ograničen na najmanji iznos potreban za sprovođenje aktivnosti kojoj se pruža pomoć.

4.5.1.1. Maksimalni intenziteti pomoći

73. Da bi se obezbijedilo da je nivo pomoći srazmjeran tržišnim nedostacima za čije rješavanje je namijenjena, pomoć se mora utvrditi u odnosu na unaprijed utvrđene opravdane troškove i ograničiti na određeni udio tih opravdanih troškova (intenzitet pomoći). Intenzitet pomoći mora se utvrditi pojedinačno za svakog korisnika pomoći, uključujući i slučajeve kada se radi o projektu saradnje.
74. Da bi se obezbijedila predvidljivost i ravnopravni konkurentni uslovi, Komisija primjenjuje maksimalne intenzitete pomoći za pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije, koji se utvrđuju na osnovu tri kriterijuma: i. blizina pomoći tržištu, kao indirektni pokazatelj njenih očekivanih negativnih efekata i potrebe za pomoći, uzimajući u obzir moguće veće prihode koji se mogu očekivati od aktivnosti kojima se pruža pomoć; ii. veličina korisnika kao indirektni pokazatelj ozbiljnih poteškoća sa kojima se obično suočavaju manja privredna društva prilikom finansiranja rizičnog projekta; i iii. ozbiljnost tržišnog nedostatka, kao što su očekivani spoljni efekti u smislu širenja znanja. Iz tog razloga, intenziteti pomoći po pravilu bi trebalo da budu niži za aktivnosti povezane sa razvojem i inovacijama nego za aktivnosti istraživanja.
75. Opravdani troškovi za svaku mjeru pomoći obuhvaćenu ovim okvirom utvrđeni su u Prilogu I. Ukoliko projekat istraživanja i razvoja obuhvata različite zadatke, svaki prihvatljivi zadatak mora biti u okviru kategorija fundamentalnog istraživanja, industrijskog istraživanja ili eksperimentalnog razvoja³⁹. Prilikom klasifikacije različitih aktivnosti prema odgovarajućoj kategoriji, Komisija će se pozivati na sopstvenu praksu i na određene primjere i objašnjenja iz Priručnika Frascati OECD-a⁴⁰.
76. Maksimalni intenziteti pomoći koji se uopšteno primjenjuju na sve prihvatljive mjere istraživanja, razvoja i inovacija utvrđeni su u Prilogu II⁴¹.
77. U slučaju državne pomoći za projekat koji se sprovodi u saradnji između istraživačkih organizacija i privrednih društava, kombinacija direktna javne podrške i doprinosa istraživačkih organizacija istom projektu, ako ti doprinosi predstavljaju pomoć, ne smije preći važeće intenzitete pomoći za svako privredno društvo koje je korisnik pomoći.

4.5.1.2. Otplativi predujmovi

³⁷ Neto sadašnja vrijednost projekta je razlika između pozitivnih i negativnih novčanih tokova u periodu trajanja ulaganja, diskontovana na njihovu tekuću vrijednost (primjenom troškova kapitala).

³⁸ Interna stopa prinosa (IRR) ne zasniva se na računovodstvenom dobitku u datoj godini, već uzima u obzir i prilive budućih novčanih tokova koje investitor očekuje da primi u cijelom periodu trajanja ulaganja. Definiše se kao diskontna stopa za koju je neto sadašnja vrijednost priliva novčanih tokova jednaka nuli.

³⁹ Ova kvalifikacija ne mora nužno da slijedi hronološki pristup, odnosno da se vremenom redom kreće od fundamentalnog istraživanja prema aktivnostima koje su bliže tržištu. Shodno tome, Komisija može određeni zadatak koji se obavlja u kasnoj fazi projekta da klasifikuje kao industrijsko istraživanje, a da aktivnost koja se odvijala u nekoj ranijoj fazi projekta odredi kao eksperimentalni razvoj odnosno da utvrdi da ta aktivnost uopšte nije istraživanje.

⁴⁰ „Mjerenje naučnih i tehnoloških aktivnosti, predložena standardna praksa za ankete o istraživanju i eksperimentalnom razvoju”, priručnik Frascati, OECD, 2002, kako je izmijenjen ili zamijenjen. Zbog praktičnosti i osim ako se dokaže da, u pojedinim slučajevima, treba koristiti drugačiju ljestvicu, može se smatrati da različite kategorije istraživanja i razvoja odgovaraju Nivou 1 (fundamentalno istraživanje), 2–4 (industrijsko istraživanje) i 5–8 (eksperimentalni razvoj) tehnološke spremnosti – v. Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomsko-socijalnom komitetu i Komitetu regiona: „Evropska strategija za ključne generičke tehnologije – most prema rastu i novim radnim mjestima”, COM(2012) 341 konačna verzija od 26.6.2012.

⁴¹ Ne dovodeći u pitanje posebne odredbe koje se primjenjuju na pomoć za istraživanje i razvoj u sektorima poljoprivrede i ribarstva, kako je propisano regulativom o grupnom izuzeću.

78. Ukoliko država članica dodijeli otplativi predujam koji ispunjava uslove za državnu pomoć u smislu člana 107 stav 1 Ugovora, primjenjuju se pravila iz ovog odjeljka.

79. Ako država članica može da dokaže, na osnovu važeće metodologije koja se zasniva na dovoljnim podacima koji se mogu provjeriti, da je moguće izračunati bruto ekvivalent bespovratnih sredstava otplativog predujma, može šemu pomoći i s njom povezanu metodologiju prijaviti Komisiji. Ako Komisija prihvati metodologiju i šemu pomoći ocijeni spojivom, pomoć se može dodijeliti na osnovu bruto ekvivalenta bespovratnih sredstava otplativog predujma, do visine intenziteta pomoći iz Priloga II.

80. U svim drugih slučajevima otplativi predujam izražava se kao procenat opravdanih troškova i može preći važeće maksimalne intenzitete pomoći za 10 procentnih poena ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- (a) u slučaju uspješnog ishoda, mjerom se mora predvidjeti da se predujam vraća po kamatnoj stopi koja nije manja od diskontne stope koja proizilazi iz primjene saopštenja Komisije o reviziji metode za utvrđivanje referentnih i diskontnih stopa⁴²;
- (b) u slučaju da uspješnost prevazilazi ishod koji je definisan kao uspješan, predmetna država članica trebalo bi da zatraži isplatu iznosa koji je viši od iznosa otplate predujma uključujući kamatu prema važećoj diskontnoj stopi;
- (c) u slučaju neuspjeha projekta predujam ne mora da bude vraćen u cjelosti. U slučaju djelimičnog uspjeha otplata mora da bude srazmjerna stepenu ostvarenog uspjeha.

81. Da bi Komisija mogla da ocijeni određenu mjeru, ona mora sadržati detaljne odredbe o vraćanju u slučaju uspješnosti projekta, kojima se jasno definiše šta će se smatrati uspješnim ishodom na osnovu razumne i oprezne pretpostavke.

4.5.1.3. Fiskalne mjere

82. U obimu u kom predstavlja državnu pomoć, intenzitet fiskalne mjere može se izračunati ili na osnovu pojedinačnih projekata ili, na nivou pojedinačnog privrednog društva, kao odnos između ukupne poreske olakšice i zbira svih opravdanih troškova istraživanja, razvoja i inovacija koji su nastali u periodu koji nije duži od tri uzastopne fiskalne godine. U ovom drugom slučaju fiskalna mjera može se primjenjivati bez razlike na sve prihvatljive aktivnosti, ali ne smije da pređe važeći intenzitet pomoći za eksperimentalan razvoj⁴³.

4.5.1.4. Kumulacija pomoći

83. Pomoć se može dodijeliti istovremeno na osnovu više šema pomoći ili kumulirati sa *ad hoc* pomoći, pod uslovom da ukupan iznos državne pomoći za aktivnost ili projekat ne pređe gornje granice pomoći iz ovog okvira. Kako je navedeno u tački 9, finansijska sredstva Unije kojima centralno upravljaju institucije, agencije, zajednička preduzeća ili drugi organi Unije i koja nijesu neposredno ili posredno pod kontrolom država članica ne predstavljaju državnu pomoć i ne bi ih trebalo uzeti u obzir. Ako se takva finansijska sredstva Unije kombinuju sa državnim pomoćima, ukupan iznos javnog finansiranja dodijeljen za iste opravdane troškove ne smije, međutim, preći najpovoljniju stopu finansiranja utvrđenu važećim propisima Unije.

84. Kada su izdaci koji su opravdani za pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije potencijalno u potpunosti ili djelimično opravdani i za pomoć u druge svrhe, za dio koji se preklapa važiće najpovoljnija gornja granica iz bilo kojih važećih pravila.

85. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije ne smije se kumulirati sa podrškom *de minimis* u odnosu na iste opravdane troškove ako bi to dovelo do intenziteta pomoći koji bi premašivao granice iz ovog okvira.

4.5.2. Dodatni uslovi za individualnu pomoć

86. Za individualnu pomoć koju treba prijaviti, da bi se obezbijedila proporcionalnost nije dovoljna samo usklađenost sa nizom unaprijed definisanih maksimalnih intenziteta pomoći.

87. Kao opšte pravilo i kako bi utvrdila da li je pomoć proporcionalna, Komisija provjerava prelazi li iznos pomoći najmanji iznos potreban da projekat kojem se dodjeljuje pomoć bude dovoljno rentabilan, na primjer tako da omogući ostvarivanje interne stope prinosa koja odgovara mjerilu uspješnosti ili minimalnoj prihvatljivoj stopi prinosa za određeni sektor ili određeno privredno društvo. U tu svrhu mogu se koristiti i uobičajene stope prinosa koje korisnik zahtijeva za druge projekte istraživanja, razvoja i inovacija, troškovi kapitala u cjelini ili prinosi koji su uobičajeni u datom sektoru. Moraju se uzeti u obzir svi relevantni očekivani troškovi i koristi za vrijeme trajanja projekta, uključujući troškove i prihode koji proizilaze iz rezultata aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija.

88. Ako se dokaže, na primjer na osnovu internih dokumenata privrednog društva, da se korisnik pomoći suočava sa jasnim izborom između sprovođenja projekta za koji bi primio pomoć ili sprovođenja alternativnog projekta bez pomoći, smatraće se da je pomoć ograničena na minimum samo ukoliko iznos pomoći ne prelazi neto dodatne troškove sprovođenja predmetnih aktivnosti u poređenju sa hipotetičkim projektom koji bi se sproveo u odsustvu pomoći. Da bi utvrdila neto dodatne troškove, Komisija će uporediti očekivane neto sadašnje vrijednosti ulaganja u projekat koji prima pomoć i hipotetički projekat, uzimajući u obzir vjerovatnoću pojave različitih poslovnih scenarija⁴⁴.

89. Kada se pomoć dodjeljuje za projekte istraživanja i razvoja ili za izgradnju ili nadgradnju istraživačkih infrastruktura i kada Komisija može da utvrdi, na osnovu metodologije iz tač. 87 i 88, da je pomoć strogo ograničena na najmanji potreban iznos, mogu se dozvoliti viši maksimalni intenziteti pomoći od onih propisanih u Prilogu II, i to do nivoa navedenih u sljedećoj tabeli:

	Malo privredno	Srednje privredno	Veliko privredno
--	-------------------	----------------------	---------------------

⁴² Saopštenje Komisije o reviziji metode utvrđivanja referentnih i diskontnih stopa (SL C 14, 19.1.2008, str. 6).

⁴³ U protivnom, kada fiskalna mjera pomoći razlikuje različite kategorije istraživanja i razvoja, odgovarajući intenziteti pomoći ne smiju se premašiti.

⁴⁴ U posebnom slučaju, kada pomoć omogućava samo povećanje brzine sprovođenja projekta, poređenje bi trebalo uglavnom da odražava različite vremenske rokove u smislu novčanih tokova i odgođenog ulaska na tržište.

	društvo	društvo	društvo
Pomoć za projekte istraživanja i razvoja			
Fundamentalno istraživanje	100 %	100 %	100 %
Primijenjeno istraživanje	80 %	70 %	60 %
— zavisno od djelotvorne saradnje između privrednih društava (za velika privredna društva prekogranična saradnja ili saradnja sa najmanje jednim MSP) ili između privrednog društva i istraživačke organizacije, ili	90 %	80 %	70 %
— zavisno od opsežnog širenja rezultata			
Pomoć za izgradnju i nadgradnju istraživačkih infrastruktura	60 %	60 %	60 %

90. Da bi dokazale da je pomoć ograničena na najmanji potreban iznos, države članice moraju da objasne na koji način je utvrđen iznos pomoći. Dokumentacija i izračunavanja koja se koriste za analizu podsticajnog efekta mogu se upotrijebiti i za ocjenjivanje proporcionalnosti pomoći. Ukoliko se utvrđena potreba za pomoći odnosi uglavnom na poteškoće u privlačenju dužničkog finansiranja na tržištu, a ne na manjak rentabilnosti, naročito primjeren način da se obezbijedi da je dodijeljena pomoć najmanja potrebna može biti pružanje pomoći u obliku zajma, garancije ili otplativog predujma umjesto u bespovratnom obliku, kao što su bespovratna sredstva.

91. Kada postoji više potencijalnih kandidata za sprovođenje aktivnosti za koju se pruža pomoć, vjerovatnije je da će zahtjev proporcionalnosti biti ispunjen ukoliko se pomoć dodjeljuje na osnovu transparentnih, objektivnih i nediskriminatornih kriterijuma.

92. Da bi se otklonila stvarna ili potencijalna, neposredna ili posredna narušavanja međunarodne trgovine, mogu se odobriti viši intenziteti od onih koji su načelno dozvoljeni ovim okvirom ako su, direktno ili indirektno, konkurenti koji se nalaze van Unije za slične projekte primili u prethodne tri godine ili će primiti pomoć ekvivalentnog intenziteta. Međutim, kada je vjerovatno da će, imajući u vidu posebnu prirodu predmetnog sektora, narušavanje međunarodne trgovine nastupiti nakon više od tri godine, referentni period može se shodno tome produžiti. Ako je to moguće, predmetna država članica Komisiji dostavlja dovoljne informacije kako bi joj omogućila da ocijeni situaciju, a naročito u pogledu potrebe da se uzmu u obzir konkurentne prednosti koje uživa konkurent iz treće zemlje. U slučaju da Komisija nema dokaze koji se odnose na dodijeljenu ili predloženu pomoć, svoju odluku može donijeti i na osnovu posrednih dokaza.

93. Prilikom prikupljanja dokaza Komisija može koristiti svoja istražna ovlašćenja⁴⁵.

4.6. Izbjegavanje neopravdanih negativnih efekata na konkurenciju i trgovinu

4.6.1. Opšte napomene

94. Da bi pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije bila spojiva sa unutrašnjim tržištem, negativni efekti mjere pomoći u smislu narušavanja konkurencije i uticaja na trgovinu između država članica moraju biti ograničeni i manji od pozitivnih efekata u smislu doprinosa cilju od zajedničkog interesa.

95. Komisija prepoznaje dvije glavne moguće vrste narušavanja konkurencije i trgovine između država članica koje može prouzrokovati pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije, odnosno narušavanje tržišta proizvoda i efekte na lokaciju. Obje vrste narušavanja mogu dovesti do neefikasne alokacije koja narušava ekonomsku efikasnost unutrašnjeg tržišta i do problema u vezi sa distribucijom jer pomoć utiče na distribuciju privrednih djelatnosti po regionima.

96. U pogledu narušavanja na tržištima proizvoda, državna pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može uticati na konkurenciju u procesima inovacija i na tržištima proizvoda na kojima se koriste rezultati aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija.

4.6.1.1. Efekti na tržišta proizvoda

97. Državna pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može ugrožavati konkurenciju u procesima inovacija i na tržištima proizvoda na tri načina, odnosno narušavanjem procesa konkurentnog ulaska i izlaska, narušavanjem dinamičnih podsticaja za ulaganja i stvaranjem ili održavanjem tržišne moći.

i. Narušavanje procesa konkurentnog ulaska i izlaska

98. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može spriječiti tržišni mehanizam da nagradi najefikasnije proizvođače i vrši pritisak na one koji su najmanje efikasni da se poboljšaju, restrukturiraju ili izađu sa tržišta. To može dovesti do situacije u kojoj su, zbog dodjeljene pomoći, konkurenti koji bi inače mogli ostati na tržištu prisiljeni da ga napuste ili na njega ne mogu ni ući. Slično tome, državna pomoć može neefikasna privredna društva spriječiti da napuste tržište ili ih čak podstaknuti da uđu i steknu tržišne udjele od konkurenata koji su inače efikasniji. Ako nije pravilno usmjerena, pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može podržati neefikasna privredna društva i dovesti do tržišnih struktura u okviru kojih mnogi učesnici djeluju znatno ispod nivoa efikasnosti. Dugoročno gledano, uplitanje u procese konkurentnog ulaska na tržište i izlaska sa tržišta moglo bi da potisne inovacije i uspori poboljšanja produktivnosti u cijeloj industriji.

ii. Narušavanje dinamičnih podsticaja

99. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može narušiti dinamične podsticaje konkurenata korisnika pomoći da ulažu. Kada neko privredno društvo prima pomoć, to uopšteno povećava vjerovatnoću da će njegove aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija biti uspješne, što dovodi do većeg prisustva na relevantnom tržištu proizvoda u budućnosti. To povećano prisustvo može uticati na njegove konkurente na način da smanje obim svojih prvobitnih investicionih planova (tzv. efekat istiskivanja).

100. Nadalje, postojanje pomoći može potencijalne korisnike da učini sigurnijim u sebe ili sklonijim rizikovanju. Dugoročni efekat na opštu

⁴⁵ V. član 1 stav 3 Regulative Savjeta (EU) br. 734/2013 od 22. jula 2013. godine (SL L 204, 31.7.2013, str. 15).

uspješnost sektora u ovom slučaju će vjerovatno biti negativan. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može stoga, ukoliko nije pravilno usmjerena, da podrži neefikasna privredna društva i dovede do tržišnih struktura u okviru kojih mnogi učesnici djeluju znatno ispod nivoa efikasnosti.

iii. Stvaranje ili održavanje tržišne moći

101. Pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može imati negativne efekte i u smislu povećanja ili održavanja stepena tržišne moći na tržištima proizvoda. Tržišna moć je sposobnost uticanja na tržišne cijene, proizvodnju, raznovrsnost ili kvalitet robe i usluga ili druge parametre konkurencije na tržištu u dužem vremenskom periodu, a na štetu potrošača. Čak i kada pomoć ne jača tržišnu moć neposredno, može je jačati posredno obeshrabrivanjem širenja postojećih konkurenata, odnosno podsticanjem njihovog izlaska sa tržišta ili obeshrabrivanjem ulaska novih konkurenata na tržište.

4.6.1.2. Efekti na trgovinu i izbor lokacije

102. Državna pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može da dovede do narušavanja konkurencije i kada utiče na izbor lokacije. Takvo narušavanje može da se pojavi u više država članica, kada se privredna društva nadmeću na prekograničnoj osnovi ili kada biraju između različitih lokacija. Pomoć čiji je cilj preseljenje djelatnosti u neki drugi region u okviru unutrašnjeg tržišta ne mora direktno dovesti do narušavanja konkurencije na tržištu proizvoda, ali prouzrokuje preseljenje djelatnosti ili ulaganja iz jednog regiona u drugi.

4.6.1.3. Očigledni negativni efekti

103. U načelu, treba analizirati mjeru pomoći i kontekst u kojem se ona primjenjuje kako bi se utvrdio obim u kojem se ta mjera može smatrati narušavajućom. Međutim, mogu se utvrditi neke situacije kada negativni efekti očigledno prevazilaze sve pozitivne efekte, što znači da se pomoć ne može smatrati spojivom sa unutrašnjim tržištem.

104. Naročito, u skladu sa opštim načelima Ugovora državna pomoć ne može se smatrati spojivom sa unutrašnjim tržištem ako je određena mjera diskriminatorna u obimu u kojem ga priroda državne pomoći ne opravdava. Kako je objašnjeno u odjeljku 3, Komisija stoga neće dozvoliti nijednu mjeru ako ta mjera ili s njom povezani uslovi podrazumijevaju neizbježnu povredu prava Unije. Ovo se naročito odnosi na mjere pomoći kada je uslov za dodjelu pomoći obaveza da korisnik ima sjedište u određenoj državi članici (ili da u toj državi članici ima većinu poslovnih jedinica) ili da koristi domaće proizvode ili usluge, kao i na mjere pomoći kojima se ograničava mogućnost korisnika da koristi rezultate istraživanja, razvoja i inovacija u drugim državama članicama.

105. Isto tako, pomoć koja dovodi samo da promjene lokacije aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija na unutrašnjem tržištu bez promjene prirode, veličine ili obima projekta neće se smatrati spojivom.

4.6.2. Šeme pomoći

106. Da bi bile spojive sa unutrašnjim tržištem, šeme pomoći koje treba prijaviti ne smiju dovesti do značajnog narušavanja konkurencije i trgovine. Naročito, čak i kada se narušavanje smatra ograničenim na individualnom nivou (pod uslovom da je pomoć neophodna i proporcionalna za ostvarivanje zajedničkog cilja), šeme pomoći kumulativno ipak mogu dovesti do visokog nivoa narušavanja. Takvo narušavanje može, na primjer, nastati usljed pomoći koja negativno utiče na dinamično podsticanje konkurenata na inovacije. U slučaju šeme koja je usmjerena na određene sektore rizik od takvog narušavanja još je naglašeniji.

107. Ne dovodeći u pitanje tačku 122, države članice stoga moraju dokazati da će svi negativni efekti biti ograničeni na minimum imajući u vidu, na primjer, veličinu predmetnih projekata, pojedinačne i kumulativne iznose pomoći, broj očekivanih korisnika kao i karakteristike ciljnih sektora. Kako bi se Komisiji omogućilo da ocijeni vjerovatne negativne efekte šema pomoći koje treba prijaviti, države članice mogu dostaviti sve procjene uticaja, kao i sve naknadne evaluacije sprovedene za slične prethodne šeme.

4.6.3. Dodatni uslovi za individualnu pomoć

4.6.3.1. Narušavanja na tržištima proizvoda

108. Što se tiče individualne pomoći koju treba prijaviti, da bi se Komisiji omogućilo da utvrdi i ocijeni moguće narušavanje konkurencije i trgovine, države članice trebalo bi da dostave informacije o i. predmetnim tržištima proizvoda, odnosno tržištima na koje utiče promjena u ponašanju korisnika pomoći i o ii. konkurentima i kupcima ili potrošačima na koje to utiče.

109. Prilikom ocjenjivanja negativnih efekata mjere pomoći Komisija svoju analizu narušavanja konkurencije usmjerava na predvidljiv uticaj pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije na konkurenciju između privrednih društava na predmetnim tržištima proizvoda. Komisija veći značaj pridaje rizicima za konkurenciju i trgovinu koji su mogući u bliskoj budućnosti i koji su vjerovatniji.

110. U obimu u kojem će se određena inovativna djelatnost povezivati sa više različitih budućih tržišta proizvoda, uticaj državne pomoći posmatra se na svim predmetnim tržištima. U određenim slučajevima na tehnološkim tržištima trguje se rezultatima aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija, na primjer u obliku prava intelektualne svojine putem licenciranja patenata ili trgovanja patentima. U tim slučajevima, Komisija može da razmatra i efekat pomoći na konkurenciju na tehnološkim tržištima.

111. Komisija primjenjuje različite kriterijume za ocjenjivanje mogućeg narušavanja konkurencije, odnosno narušavanje dinamičnih podsticaja, stvaranje ili održavanje tržišne moći i održavanje neefikasnih tržišnih struktura.

i. Narušavanje dinamičnih podsticaja

112. U svojoj analizi mogućeg narušavanja dinamičnih podsticaja Komisija uzima u obzir sljedeće elemente:

- *rast tržišta*: što se više očekuje rast tržišta u budućnosti, to je manja vjerovatnoća da će pomoć negativno uticati na podsticaje konkurenata, budući da postoje brojne mogućnosti za razvoj rentabilnog poslovanja,
- *iznos pomoći*: mjere pomoći koje uključuju znatne iznose pomoći vjerovatnije će imati i znatne efekte istiskivanja. Važnost iznosa pomoći mjeri se uglavnom u odnosu na iznos koji glavni učesnici na tržištu troše na slične projekte,

- *blizina tržištu/kategorija pomoći*: što je mjera pomoći više usmjerena na aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija koje su blizu tržištu, to je vjerovatnije da će prouzrokovati značajne efekte istiskivanja,
- *otvoreni postupak izbora*: kada se pomoć odobrava na osnovu transparentnih, objektivnih i nediskriminatornih kriterijuma, Komisija zauzima pozitivniji stav,
- *barijere izlasku sa tržišta*: vjerovatnije je da će konkurenti održati ili čak povećati svoje investicione planove kada su barijere izlasku na tržišta u inovacionom procesu velike. To može biti slučaj kada je veliki dio prethodnih ulaganja konkurenata vezan za neki određeni tok istraživanja, razvoja i inovacija,
- *podsticaji za nadmetanje za buduća tržišta*: pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije može imati za posljedicu situaciju u kojoj konkurenti privrednog društva koje je korisnik pomoći odustanu od nadmetanja za buduće tržište na kojem „pobjednik uzima sve”, s obzirom na to da prednost koju pruža pomoć, u smislu stepena tehnološkog napretka, ekonomija razmjera, mrežnih efekata ili vremena, smanjuje njihovu mogućnost da potencijalno uspješno uđu na to buduće tržište,
- *diferencijacija proizvoda i intenzitet konkurencije*: kada su inovacije proizvoda više usmjerene na razvoj različitih proizvoda, koje se na primjer odnose na različite robne marke, standarde, tehnologije ili grupe potrošača, manje je vjerovatno da će to uticati na konkurente. Isto važi i za situaciju kada na tržištu postoji više efikasnih konkurenata.

ii. Stvaranje ili održavanje tržišne moći

113. Komisija se bavi uglavnom onim mjerama istraživanja, razvoja i inovacija koje korisniku pomoći omogućavaju da ojača tržišnu moć koju ima na postojećim tržištima proizvoda ili da je prenese na buduća tržišta proizvoda. Stoga je malo vjerovatno da će Komisija, sa stanovišta konkurencije, tržišnu moć smatrati problematičnom, u slučaju kada korisnik pomoći ima tržišni udio manji od 25 % i na tržištima gdje je tržišna koncentracija, mjerena Herfindal-Hiršmanovim indeksom (HHI) ispod 2 000.

114. U svojoj analizi tržišne moći Komisija razmatra sljedeće elemente:

- *tržišnu moć korisnika pomoći i strukturu tržišta*: kada primalac pomoći već ima dominantan položaj na tržištu proizvoda, mjerom pomoći taj dominantan položaj može se ojačati daljim slabljenjem tržišnog pritiska konkurenata na privredno društvo primaoca pomoći. Slično tome, mjere državne pomoći mogu imati znatan uticaj na oligopolističkim tržištima na kojima djeluje mali broj učesnika na tržištu,
- *nivo barijera ulasku na tržište*: u oblasti istraživanja, razvoja i inovacija mogu postojati značajne barijere ulasku novih privrednih društava na tržište. Te barijere uključuju pravne barijere ulasku (naročito u vezi sa pravima intelektualne svojine), ekonomije razmjera i obima, barijere pristupu mrežama i infrastrukturi, kao i druge strateške barijere ulasku na tržište ili širenju na njemu,
- *moć kupca*: tržišna moć privrednog društva može se takođe ograničiti tržišnim položajem kupaca. Prisustvo jakih kupaca može biti kontraargument zaključku o snažnom tržišnom položaju ukoliko je vjerovatno da će kupci nastojati da zadrže dovoljan nivo konkurencije na tržištu,
- *postupak izbora*: mjere pomoći koje omogućavaju privrednim društvima koja imaju snažan tržišni položaj da utiču na postupak izbora, na primjer, na način da imaju pravo da preporučie privredna društva u postupku izbora ili da utiču na tok istraživanja na način kojim se neopravdano zanemaruju alternativni putevi, mogle bi prouzrokovati zabrinutost Komisije.

iii. Zadržavanje neefikasnih tržišnih struktura

115. U svojoj analizi tržišnih struktura Komisija razmatra da li je pomoć dodijeljena na tržištima koja odlikuje prekomjerni kapacitet ili u sektorima koji nazaduju. U situacijama u kojima tržište raste ili kada je vjerovatno da će državna pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije promijeniti opštu dinamiku rasta u datom sektoru, naročito uvođenjem novih tehnologija, manje je vjerovatno da će Komisija imati zabrinutosti.

4.6.3.2. Efekti na izbor lokacije

116. Naročito kada je pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije blizu tržištu, može doći do toga da neka područja imaju povoljnije uslove za kasniju proizvodnju, naročito zbog relativno nižih troškova proizvodnje kao rezultat pomoći ili zbog viših nivoa aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija koje se odvijaju na osnovu pomoći. To može dovesti do toga da se privredna društva odluče za preseljenje na ta područja.

117. Efekti na izbor lokacije mogu biti važni i za istraživačke infrastrukture. Ako se pomoć uglavnom koristi za privlačenje infrastrukture u određeni region na štetu drugog, pomoć neće doprinijeti podsticanju daljih aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija u Uniji.

118. U svojoj analizi individualne pomoći koju treba prijaviti Komisija stoga uzima u obzir svaki dokaz o tome da je korisnik pomoći razmatrao alternativne lokacije.

4.7. Transparentnost

119. Od 1. juna 2016. godine i sa izuzetkom individualne pomoći dodijeljene u iznosu manjem od 500 000 eura, države članice moraju na sveobuhvatnoj internet stranici o državnoj pomoći, na državnom ili regionalnom nivou, objaviti barem sljedeće informacije o prijavljenim mjerama državne pomoći: puni tekst šeme pomoći i njenih odredaba o sprovođenju ili pravni osnov za individualnu pomoć, odnosno link na taj tekst; naziv davaoca pomoći; naziv pojedinačnih korisnika; oblik i iznos pomoći dodijeljene svakom korisniku; datum dodjele; vrsta korisnika (MSP ili veliko privredno društvo); region u kojem se korisnik nalazi (na nivou NUTS II) i glavni privredni sektor u kojem korisnik obavlja svoje djelatnosti (na nivou grane NACE)⁴⁶. Te informacije moraju se objaviti u roku od šest mjeseci od odluke o dodjeli ili, za fiskalne mjere, u roku od jedne godine od datuma podnošenja poreske prijave i moraju se čuvati

⁴⁶ Uz izuzetak poslovnih tajni i drugih povjerljivih informacija u propisno opravdanim slučajevima i uz saglasnost Komisije (Saopštenje Komisije od 1.12.2003. o profesionalnim tajnama u odlukama o državnoj pomoći, C(2003) 4582 (SL C 297, 9.12.2003, str. 6)). Za fiskalne mjere podaci o iznosima individualne pomoći mogu biti navedeni u sljedećim rasponima (u milionima eura): [0,5-1]; [1-2]; [2-5]; [5-10]; [10-30]; [30 i više]

najmanje deset godina i biti dostupne široj javnosti bez ograničenja.⁴⁷

5. EVALUACIJA

120. Kako bi se dodatno obezbijedilo da je narušavanje konkurencije i trgovine ograničeno, Komisija može da zahtijeva da šeme pomoći koje treba prijaviti budu vremenski ograničene, kao i da budu predmet evaluacije iz tačke 37. Evaluacija bi trebalo naročito da se sprovodi za šeme u okviru kojih je moguće naročito veliko narušavanje, odnosno za šeme kod kojih postoji rizik da će ozbiljno narušiti konkurenciju ako se njihovo sprovođenje blagovremeno ne preispita.
121. Imajući u vidu njene ciljeve, kao i da se ne nametne nesrazmjerno opterećenje državama članicama i manjim mjerama pomoći, zahtjev iz tačke 120 odnosi se samo na šeme pomoći sa velikim budžetom, koje sadrže nove karakteristike ili ako su predviđene značajne tržišne, tehnološke ili regulatorne promjene. Evaluaciju mora sprovesti stručnjak nezavisan od davaoca pomoći na osnovu zajedničke metodologije koju utvrđuje Komisija⁴⁸, i mora se objaviti. Države članice moraju, zajedno sa odgovarajućom šemom pomoći, prijaviti i nacrt plana evaluacije koji će biti sastavni dio ocjene šeme koju vrši Komisija.
122. U slučaju šema pomoći koje su isključene iz područja primjene regulative o opštem grupnom izuzeću isključivo zbog svojih velikih budžeta, Komisija njihovu spojivost ocjenjuje isključivo na osnovu plana evaluacije.
123. Evaluacija se mora blagovremeno dostaviti Komisiji kako bi mogla ocijeniti moguće produženje šeme pomoći a u svakom slučaju po isteku šeme. Tačan obim i način pojedine evaluacije biće utvrđeni odlukom o odobrenju šeme pomoći. Rezultati evaluacije moraju se uzeti u obzir prilikom svake naknadne mjere pomoći sa sličnim ciljem, uključujući sve izmjene šema pomoći iz tačke 122.

6. IZVJEŠTAVANJE I PRAĆENJE

124. U skladu sa Regulativom Savjeta (EZ) br. 659/1999⁴⁹ i Regulativom Komisije (EZ) br. 794/2004⁵⁰ i njihovim naknadnim izmjenama, države članice moraju Komisiji podnositi godišnje izvještaje.
125. Države članice moraju voditi detaljnu evidenciju o svim mjerama pomoći. Takva evidencija mora da sadrži sve informacije potrebne da se utvrdi da su uslovi u vezi sa opravdanim troškovima i maksimalnim intenzitetima pomoći ispunjeni. Ta evidencija mora se čuvati deset godina od dana dodjele pomoći i mora se na zahtjev dostaviti Komisiji.

7. PRIMJENA

126. Komisija će načela iz ovog okvira primjenjivati za ocjenu spojivosti svih prijavljenih pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije o kojima mora donijeti odluku nakon 1. jula 2014. godine. Nezakonita pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije ocjenjuje se u skladu sa pravilima koja se primjenjuju na dan dodjele pomoći.
127. U skladu sa članom 108 stav 1 Ugovora, Komisija predlaže da države članice, po potrebi, izmijene svoje postojeće šeme pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije kako bi ih uskladile sa ovim okvirom najkasnije do 1. januara 2015. godine.
128. Države članice pozivaju se da daju svoju izričitu bezuslovnu saglasnost sa odgovarajućim mjerama predloženim u tački 127 u roku od dva mjeseca od dana objavljivanja ovog okvira u „Službenom listu Evropske unije“. U slučaju da ne dobije odgovor od neke države članice, Komisija će pretpostaviti da predmetna država članica nije saglasna sa predloženim mjerama.

8. REVIZIJA

129. Komisija može odlučiti da revidira ili izmijeni i dopuni ovaj okvir u bilo koje vrijeme ako to bude potrebno iz razloga povezanih sa politikom konkurencije ili da bi se uzele u obzir druge politike Unije i međunarodne obaveze ili iz bilo kog drugog opravdanog razloga.

⁴⁷ U slučaju nezakonite pomoći, od država članica zahtijeva se da obezbijede naknadno objavljivanje tih informacija najkasnije u roku od šest mjeseci od datuma odluke Komisije. Informacije treba da budu dostupne u formatu koji omogućava pretraživanje, preuzimanje i jednostavno objavljivanje na internetu, npr. u formatu CSV ili XML.

⁴⁸ V. posebno saopštenje Komisije o zajedničkim metodološkim smjernicama za evaluaciju državne pomoći.

⁴⁹ Regulativa Savjeta (EZ) br. 659/1999 od 22. marta 1999. godine o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 93 Ugovora o EZ (SL L 83, 27.3.1999, str. 1).

⁵⁰ Regulativa Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. aprila 2004. godine o sprovođenju Regulative Savjeta (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 93 Ugovora o EZ (SL L 140, 30.4.2004, str. 1).

PRILOG I

Opravedani troškovi

Pomoć za projekte istraživanja i razvoja	(a) Troškovi osoblja: istraživača, tehničara i drugog pomoćnog osoblja u obimu u kojem je zaposleno na projektu. (b) Troškovi instrumenata i opreme, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu. Ukoliko se ti instrumenti i oprema ne koriste za projekat tokom njihovog cijelog vijeka trajanja, opravdanim troškovima smatraju se samo troškovi amortizacije koji odgovaraju vremenu trajanja projekta, kako su obračunati na osnovu dobre računovodstvene prakse. (c) Troškovi zgrada i zemljišta, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu. U pogledu zgrada, opravdanim troškovima smatraju se samo troškovi amortizacije koji odgovaraju vremenu trajanja projekta, kako su obračunati na osnovu dobre računovodstvene prakse. Za zemljište, opravdani troškovi su troškovi komercijalnog prenosa ili stvarni kapitalni troškovi. (d) Troškovi istraživanja koje se sprovodi na osnovu ugovora, troškovi znanja i patenata koji su kupljeni ili je za njih pribavljena licenca od trećih strana po uslovima 'van dohvata ruke', kao i troškovi konsultantskih i ekvivalentnih usluga koje se koriste isključivo za projekat. (e) Dodatni režijski troškovi koji su nastali direktno kao rezultat projekta. (f) Drugi operativni troškovi, uključujući troškove materijala, potrošne robe i sličnih proizvoda koji su nastali direktno kao rezultat projekta.
Pomoć za studije izvodljivosti	Troškovi studije
Pomoć za izgradnju i nadgradnju istraživačkih infrastruktura	Troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.
Pomoć za inovacije za MSP	(a) Troškovi pribavljanja, potvrđivanja i odbrane patenata i druge nematerijalne imovine. (b) Troškovi upućivanja visokokvalifikovanog osoblja iz organizacije za istraživanje i širenje znanja ili velikog privrednog društva na rad na aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija na novootvorenom radnom mjestu kod korisnika pod uslovom da se time ne zamjenjuje drugo osoblje. (c) Troškovi savjetodavnih usluga i usluga podrške za inovacije.
Pomoć za inovacije procesa i inovacije u organizaciji	Troškovi osoblja; troškovi instrumenata, opreme, zgrada i zemljišta, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu; troškovi istraživanja koje se sprovodi na osnovu ugovora, troškovi znanja i patenata koji su kupljeni ili je za njih pribavljena licenca od trećih strana po uslovima 'van dohvata ruke'; dodatni režijski troškovi i drugi operativni troškovi, uključujući troškove materijala, potrošne robe i sličnih proizvoda, koji su nastali direktno kao rezultat projekta.
Pomoć za inovativne klastere	
Pomoć za ulaganje	Troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.
Operativna pomoć	Troškovi osoblja i administrativni troškovi (uključujući režijske troškove) koji se odnose na: (a) podsticanje klastera da bi se olakšala saradnja, razmjena informacija i pružanje ili usmjeravanje specijalizovanih i korisnicima prilagođenih usluga poslovne podrške; (b) promovisanje klastera radi povećanja učešća novih privrednih društava ili organizacija i povećanja vidljivosti; (c) upravljanje objektima klastera; i (d) organizaciju programa obuke, radionica i konferencija kako bi se podržala razmjena znanja, umrežavanje i transnacionalna saradnja.

PRILOG II

Maksimalni intenziteti pomoći

	Malo privredno društvo	Srednje privredno društvo	Veliko privredno društvo
Pomoć za projekte istraživanja i razvoja			
Fundamentalno istraživanje	100 %	100 %	100 %
Industrijsko istraživanje	70 %	60 %	50 %
—zavisno od djelotvorne saradnje između privrednih društava (za velika privredna društva prekogranična saradnja ili saradnja sa najmanje jednim MSP) ili između privrednog društva i istraživačke organizacije, ili — zavisno od opsežnog širenja rezultata	80 %	75 %	65 %
Eksperimentalni razvoj	45 %	35 %	25 %
—zavisno od djelotvorne saradnje između privrednih društava (za velika privredna društva prekogranična saradnja ili saradnja sa najmanje jednim MSP) ili između privrednog društva i istraživačke organizacije, ili — zavisno od opsežnog širenja rezultata	60 %	50 %	40 %
Pomoć za studije izvodljivosti	70 %	60 %	50 %
Pomoć za izgradnju i nadgradnju istraživačkih infrastruktura	50 %	50 %	50 %
Pomoć za inovacije za MSP	50 %	50 %	-
Pomoć za inovacije procesa i inovacije u organizaciji	50 %	50 %	15 %
Pomoć za inovativne klastere			
Pomoć za ulaganje	50 %	50 %	50 %
—u regionima koji primaju pomoć i koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora,	55 %	55 %	55 %
—u regionima koji primaju pomoć i koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora	65 %	65 %	65 %
Operativna pomoć	50 %	50 %	50 %

SAOPŠTENJE KOMISIJE

Smjernice o državnoj pomoći za podsticanje ulaganja za finansiranje rizika

2014/C 19/04

SADRŽAJ

1. Uvod
2. Područje primjene Smjernica i definicije
 - 2.1. Test subjekta u tržišnoj ekonomiji
 - 2.1.1. Pomoć investitorima
 - 2.1.2. Pomoć finansijskom posredniku i/ili njegovom menadžeru
 - 2.1.3. Pomoć privrednim društvima u koja se ulaže
 - 2.2. Pomoć za finansiranje rizika koju treba prijaviti
 - 2.3. Definicije
3. Ocjenjivanje spojivosti pomoći za finansiranje rizika
 - 3.1. Zajednička načela ocjenjivanja
 - 3.2. Doprinos zajedničkom cilju
 - 3.2.1. Posebni ciljevi politike koji se sprovode mjerom
 - 3.2.2. Finansijski posrednici i ostvarivanje ciljeva politike
 - 3.3. Potreba za intervencijom države
 - 3.3.1. Mjere namijenjene kategorijama privrednih društava van područja primjene regulative o opštim grupnim izuzećima
 - (a) Mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije
 - (b) Inovativna privredna društva srednje tržišne kapitalizacije
 - (c) Privredna društva koja su početno ulaganje za finansiranje rizika dobila više od sedam godina od njihove prve komercijalne prodaje
 - (d) Privredna društva kojima je potreban iznos ulaganja za finansiranje rizika veći od gornje granice utvrđene u regulativi o opštim grupnim izuzećima
 - (e) Alternativne platforme za trgovanje koje ne ispunjavaju uslove iz regulative o opštim grupnim izuzećima
 - 3.3.2. Mjere sa parametrima izrade koji nijesu u skladu sa regulativom o opštim grupnim izuzećima
 - (a) Finansijski instrumenti kod kojih je učešće privatnih investitora niže od udjela predviđenih regulativom o opštim grupnim izuzećima
 - (b) Finansijski instrumenti kod kojih parametri izrade prelaze gornje granice predviđene regulativom o opštim grupnim izuzećima
 - (c) Finansijski instrumenti, osim garancija, kod kojih se investitori, finansijski posrednici i njihovih menadžeri biraju na način da zaštita od gubitaka ima prednost u odnosu na asimetričnu podjelu dobiti
 - (d) Poreski podsticaji korporativnim investorima, uključujući finansijske posrednike ili njihove menadžere koji djeluju kao suinvestitori
 - 3.4. Primjerenost mjere pomoći
 - 3.4.1. Primjerenost u odnosu na druge instrumente politike i druge instrumente pomoći
 - 3.4.2. Uslovi za finansijske instrumente
 - (a) Ulaganja u kapital
 - (b) Finansirani dužnički instrumenti: zajmovi
 - (c) Nefinansirani dužnički instrumenti: garancije
 - 3.4.3. Uslovi za poreske instrumente
 - 3.4.4. Uslovi za mjere podrške alternativnim platformama za trgovanje
 - 3.5. Podsticajni efekat pomoći
 - 3.6. Proporcionalnost pomoći
 - 3.6.1. Uslovi za finansijske instrumente
 - 3.6.2. Uslovi za poreske instrumente
 - 3.6.3. Uslovi za alternativne platforme za trgovanje
 - 3.7. Izbjegavanje neopravdanih negativnih efekata na konkurenciju i trgovinu
 - 3.8. Transparentnost
 - 3.9. Kumulacija
4. Evaluacija
5. Završne odredbe
 - 5.1. Produženje važenja Smjernica o rizičnom kapitalu
 - 5.2. Primjena pravila
 - 5.3. Odgovarajuće mjere
 - 5.4. Izvještavanje i praćenje
 - 5.5. Revizija

1. UVOD

1. Na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, Komisija može smatrati državnu pomoć za pospešivanje razvoja određenih privrednih djelatnosti u Evropskoj uniji spojivom sa unutrašnjim tržištem ako ta pomoć ne utiče negativno na uslove trgovanja u obimu koji bi bio suprotan zajedničkom interesu. Iz razloga utvrđenih u ovim smjernicama, Komisija zauzima stav da su razvoj tržišta finansiranja rizika i olakšavanje pristupa finansiranju rizika za mala i srednja privredna društva (MSP), malim privrednim društvima srednje tržišne kapitalizacije i inovativnim privrednim društvima srednje tržišne kapitalizacije veoma važni za privredu Unije u cjelini.
2. Podsticanjem razvoja i širenja novih privrednih društava, naročito inovativnih i brzorastućih, može se u velikoj mjeri doprinijeti otvaranju radnih mjesta. Stoga je efikasno tržište finansiranja rizika za mala i srednja privredna društva ključno za pristup dinamičnih privrednih društava potrebnom finansiranju u svakoj fazi njihovog razvoja.
3. Iako imaju mogućnosti rasta, mala i srednja privredna društva mogu se suočiti s poteškoćama prilikom pristupa finansiranju, naročito u ranim fazama njihovog razvoja. Glavni uzrok tih poteškoća je problem *asimetričnih informacija*: mala i srednja privredna društva, naročito dok su još u početnoj fazi, često nijesu u mogućnosti da investitorima dokažu svoju kreditnu sposobnost ili izvodljivost poslovnih planova. U takvim okolnostima, vrsta aktivnog dubinske analize koju investitori sprovode prilikom finansiranja većih društava ne bi bila vrijedna ulaganja u slučaju transakcija u koje su uključena navedena mala i srednja privredna društva jer su troškovi dubinske analize previsoki u odnosu na vrijednost ulaganja. Stoga, bez obzira na kvalitet njihovog projekta i potencijal rasta, navedena mala i srednja privredna društva najvjerovatnije neće imati pristup potrebnim finansijskim sredstvima sve dok nemaju dokazane dobre poslovne rezultate i dovoljna jamstva. Zbog takvih asimetričnih informacija moguće je da tržišta finansiranja privrednih društava ne mogu da obezbijede potrebno finansiranje vlasničkog kapitala ili duga novoosnovanim i potencijalno brzorastućim malim i srednjim privrednim društvima što dovodi do trajnog nedostatka tržišta kapitala koji onemogućava da ponuda zadovolji tražnju po cijeni prihvatljivoj objema stranama, što negativno utiče na mogućnosti rasta malih i srednjih privrednih društava. Mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije i inovativna privredna društva srednje tržišne kapitalizacije mogu se, u određenim okolnostima, suočiti sa istim tržišnim nedostatkom.
4. Posljedice izostanka finansiranja privrednog društva ne utiču nužno samo na taj pojedinačni subjekt, već su često puno šire, naročito zbog *spoljnih efekata na rast*. U mnogim uspješnim sektorima uočljiv je rast produktivnosti ne zbog povećanja produktivnosti društava prisutnih na tržištu, nego zbog toga što efikasnija i tehnološki naprednija društva rastu na račun manje efikasnih društava (ili onih sa zastarjelim proizvodima). Šire posljedice na rast produktivnosti najvjerovatnije će biti negativne ukoliko taj proces narušavaju potencijalno uspješna privredna društva koja ne mogu da pribave finansijska sredstva. Omogućavanjem ulaska na tržište širem krugu društava mogao bi se podstaknuti rast.
5. Stoga bi postojeći jaz u finansiranju koji utiče na mala i srednja privredna društva, mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije i inovativna privredna društva srednje tržišne kapitalizacije mogao da opravda mjere javne podrške uključujući i dodjelu državne pomoći u određenim posebnim okolnostima. Ako je pravilno usmjerena, državna pomoć za podršku obezbjeđivanju finansiranja rizika tim društvima može biti efikasan način ublažavanja utvrđenih tržišnih nedostataka i pribavljanja privatnog kapitala.
6. Pristup malih i srednjih privrednih društava finansiranju cilj je od zajedničkog interesa na kojem se zasniva strategija Evropa 2020.⁽¹⁾ Naročito je cilj vodeće inicijative „Unija inovacija”⁽²⁾ da se poboljšaju okvirni uslovi i pristup finansiranju za istraživanje i inovacije kako bi se obezbijedilo da se inovativne ideje mogu pretvoriti u proizvode i usluge kojima se stvaraju rast i nova radna mjesta. Osim toga, vodeća inicijativa „Industrijska politika za eru globalizacije”⁽³⁾ osmišljena je da se unaprijedi poslovni ambijent i podrži razvoj snažne i održive industrijske baze koja je globalno konkurentna. Mapa puta za resursno efikasnu Evropu⁽⁴⁾ zahtijeva okvirne uslove za povećanje sigurnosti investitora i bolji pristup finansiranju za privredna društva koja ulažu u zelene tehnologije koja važe za rizičnije ili za koje je potrebno duže vrijeme da bi se isplatile. Nadalje, Aktom o malom preduzetništvu⁽⁵⁾ utvrđeno je više vodećih načela za sveobuhvatnu politiku osmišljenu da podrži razvoj malih i srednjih privrednih društava. Jedno od tih načela jeste olakšati pristup finansiranju malim i srednjim privrednim društvima. To načelo uključeno je i u Akt o jedinstvenom tržištu⁽⁶⁾.
7. U kontekstu te politike, u akcionom planu iz 2011. za unapređenje pristupa finansiranju za mala i srednja privredna društva⁽⁷⁾ i raspravi koja je 2013. godine pokrenuta Zelenom knjigom o dugoročnom finansiranju evropske privrede⁽⁸⁾, prepoznaje se činjenica da uspjeh Unije u velikoj mjeri zavisi od rasta malih i srednjih privrednih društava, koja se često suočavaju sa ozbiljnim poteškoćama prilikom pribavljanja finansijskih sredstava. Kako bi se odgovorilo na taj izazov, donijete su ili predložene političke inicijative kojima bi mala i srednja privredna društva postala vidljivija investitorima, a finansijska tržišta privlačnija i pristupačnija malim i srednjim privrednim društvima.

¹ Tačnije, u Saopštenju Komisije Evropa 2020, Strategija za pametan, održiv i inkluzivan rast (COM(2010) 2020 konačna verzija, 3.3.2010.) utvrđuje se strateški okvir za svjež pristup industrijskoj politici kojom bi privreda Unije trebalo da se postavi na put dinamičnog rasta uz jačanje konkurentnosti Unije. U njoj se naglašava važnost unapređenja pristupa finansiranju za privredna društva, naročito za mala i srednja privredna društva.

² Saopštenje Komisije „Vodeća inicijativa iz strategije Evropa 2020. - Unija inovacija”, COM(2010) 546 konačna verzija, 6.10.2010.

³ Saopštenje Komisije, „Integrisana industrijska politika za eru globalizacije”, COM(2010) 614, 28.10.2010.

⁴ Saopštenje Komisije, „Mapa puta za resursno efikasnu Evropu”, COM(2011) 571 konačna verzija, 20.9.2011.

⁵ Saopštenje Komisije, „Počnimo od malih”, „Akt o malom preduzetništvu” za Evropu, (COM(2008) 394 konačna verzija, 25.6.2008).

⁶ Saopštenje Komisije, Akt o jedinstvenom tržištu, dvanaest podstacija za pospešivanje rasta i jačanje povjerenja, „Zajedno za novi rast”, COM(2011) 206 konačna verzija, 13.1.2011.

⁷ Saopštenje Komisije, Akcioni plan za unapređenje pristupa finansiranju za mala i srednja privredna društva, COM(2011) 870 konačna verzija, 7.12.2011.

⁸ COM(2013) 150 konačna verzija, 25.3.2013.

8. Nedavno su preduzete dvije inicijative važne za investicione fondove: Regulativa o fondovima rizičnog kapitala u Uniji ⁽⁹⁾ donijeta 2013. godine, kojom se fondovima rizičnog kapitala u Uniji omogućava da plasiraju svoja sredstva i prikupljaju kapital na cijelom unutrašnjem tržištu, kao i predlog regulative o evropskim dugoročnim investicionim fondovima ⁽¹⁰⁾, čiji je cilj da se uvedu okvirni uslovi kojima će se olakšati poslovanje privatnih investicionih fondova čiji su investitori preuzeli dugoročnu obavezu.
9. Pored tih specifičnih propisa, regulatorni okvir za poslovanje i upravljanje investicionim fondovima koji se bave finansiranjem rizika, kao što su fondovi privatnog vlasničkog kapitala, utvrđen je Direktivom o menadžerima alternativnih investicionih fondova (AIFMD) ⁽¹¹⁾.
10. U skladu sa tim inicijativama, Komisija namjerava da iskoristi budžet Unije kako bi olakšala pristup finansiranju za mala i srednja privredna društva u cilju rješavanja strukturnih tržišnih nedostataka koji ograničavaju rast malih i srednjih privrednih društava. U tom smislu izrađeni su predlozi za povećanje korišćenja novih finansijskih instrumenata ⁽¹²⁾ na osnovu višegodišnjeg finansijskog okvira za period 2014–2020. (VFO). Programima Unije za finansiranje COSME ⁽¹³⁾ i Horizont 2020. ⁽¹⁴⁾ naročito će se nastojati da se poboljša upotreba javnih sredstava kroz mehanizme finansiranja s podjelom rizika u korist malih i srednjih privrednih društava u početnoj fazi, kao i u fazi rasta i prenosa poslovanja, kao i u korist malih privrednih društava srednje tržišne kapitalizacije i inovativnih privrednih društava srednje tržišne kapitalizacije, sa posebnim naglaskom na mjere za pružanje stalne podrške od inovacije do tržišta, uključujući komercijalno sprovođenje rezultata istraživanja i razvoja (IR) ⁽¹⁵⁾.
11. U oblasti kohezije politike, cilj regulative o zajedničkim odredbama ⁽¹⁶⁾ je da se olakšaju mjere uvođenja finansijskih instrumenata koje države članice finansiraju iz sredstava dodijeljenih iz evropskih strukturnih i investicionih fondova, širenjem primjene vlasničkih i dužničkih instrumenata, kao i pojednostavljivanjem, povećanjem fleksibilnosti i efikasnosti njihovog sprovođenja ⁽¹⁷⁾.
12. Komisija je 2012. godine pokrenula javne konsultacije ⁽¹⁸⁾ kako bi prikupila informacije o obimu tržišnog nedostatka koji utiče na pristup malih i srednjih privrednih društava finansiranju duga i vlasničkog kapitala, kao i o adekvatnosti Smjernica o rizičnom kapitalu iz 2006. godine ⁽¹⁹⁾. Rezultati javnih konsultacija pokazali su da osnovna načela iz navedenih smjernica pružaju dobru osnovu za usmjeravanje sredstava država članica prema ciljnim malim i srednjim privrednim društvima, uz ograničavanje rizika od istiskivanja sa tržišta. Međutim, u odgovorima na javno savjetovanje naglašeno je da se Smjernice o rizičnom kapitalu smatraju prerestriktivnim, u smislu prihvatljivih malih i srednjih privrednih društava, oblika finansiranja, instrumenata potpore i struktura finansiranja.
13. U Saopštenju o modernizaciji državne pomoći ⁽²⁰⁾, Komisija je utvrdila ambiciozan program modernizacije državne pomoći koji se zasniva na tri glavna cilja:
- (a) podsticanje održivog, pametnog i inkluzivnog rasta na konkurentnom unutrašnjem tržištu;
 - (b) usmjeravanje prethodnog (*ex-ante*) provjeravanja koje vrši Komisija na slučajeve koji najviše utiču na unutrašnje tržište, istovremeno jačajući saradnju sa državama članicama prilikom sprovođenja pravila o državnoj pomoći; i
 - (c) racionalizovanje pravila kako bi se omogućilo brže donošenje odluka.
14. U smislu navedenog smatralo se primjerenim da se izvrši podroban pregled režima državne pomoći koji se primjenjuje na mjere rizičnoga kapitala, uključujući i mjere obuhvaćene regulativom o opštim grupnim izuzećima ⁽²¹⁾, da bi se podstaklo efikasnije i djelotvornije obezbjeđivanje raznih oblika finansiranja rizika široj kategoriji prihvatljivih privrednih društava. Za mjere obuhvaćene grupnim izuzećem prijava nije potrebna jer se pretpostavlja da se njima na odgovarajući i proporcionalan način rješava tržišni nedostatak, da imaju podsticajan efekat i da sva narušavanja konkurencije svode na najmanju moguću mjeru.

⁹ Regulativa (EU) br. 345/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 17. aprila 2013. godine o evropskim fondovima rizičnog kapitala (SL L 115, 25.4.2013, str. 1).

¹⁰ Predlog regulative Evropskog parlamenta i Savjeta o dugoročnim investicionim fondovima, COM(2013) 462 konačna verzija, 2013/0214 (COD).

¹¹ Direktiva 2011/61/EU od 8. juna 2011. godine o menadžerima alternativnih investicionih fondova i o izmjeni direktiva 2003/41/EZ i 2009/65/EZ i regulativa (EZ) br. 1060/2009 i (EU) br. 1095/2010 (SL L 174, 1.7.2011, str. 1).

¹² Finansijskim instrumentima (FI) obuhvaćeni su finansijski instrumenti koji nisu bespovratna sredstva, koji mogu biti u obliku dužničkih instrumenata (zajmovi, garancije) ili vlasničkih instrumenata (ulaganja u čisti vlasnički kapital, ulaganja u kvazivlasnički kapital ili drugi instrumenti za podjelu rizika).

¹³ Regulativa (EU) br. 1287/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta o utvrđivanju Programa za konkurentnost privrednih društava, kao i malih i srednjih privrednih društava (COSME) (2014–2020) i o prestanku važenja Odluke br. 1639/2006/EZ (SL L 347, 20.12.2013, str. 33).

¹⁴ Regulativa (EU) br. 1291/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta o utvrđivanju Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Horizont 2020. (2014–2020) i o prestanku važenja Odluke br. 1982/2006 (SL L 347, 20.12.2013, str. 104).

¹⁵ Nadalje, da bi se obezbijedio bolji pristup finansiranju u obliku zajmova, Komisija, Evropski investicioni fond i Evropska investiciona banka zajednički su izradili poseban instrument za podjelu rizika (RSI), na osnovu Sedmog okvirnog programa za istraživanje (FP7) (vidi http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/RSI/index.htm). Putem RSI-ja daju se djelimične garancije finansijskim posrednicima kroz mehanizam podjele rizika, smanjujući tako njihove finansijske rizike i podstičući ih na davanje zajmova malim i srednjim privrednim društvima koja se bave istraživanjem i razvojem ili inovativnim djelatnostima.

¹⁶ Regulativa (EU) br. 1303/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Evropskom fondu za regionalni razvoj, Evropskom socijalnom fondu, Kohezionom fondu, Evropskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Evropskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju opštih odredbi o Evropskom fondu za regionalni razvoj, Evropskom socijalnom fondu, Kohezionom fondu i Evropskom fondu za pomorstvo i ribarstvo, kao i o prestanku važenja Regulative Savjeta (EZ) br. 1083/2006 (SL L 347, 20.12.2013, str. 320).

¹⁷ Treba napomenuti da su i brojne države članice uspostavile mjere kojima se uvode slični finansijski instrumenti, ali se finansiraju isključivo iz nacionalnih sredstava.

¹⁸ Upitnik je objavljen na internet stranici: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2012_risk_capital/questionnaire_en.pdf

¹⁹ Smjernice Zajednice o državnoj pomoći za podsticanje ulaganja rizičnog kapitala u mala i srednja privredna društva (SL C 194, 18.8.2006, str. 2).

²⁰ Saopštenje o modernizaciji državne pomoći u EU (SAM), COM(2012) 209 konačna verzija, 8.5.2012.

²¹ Regulativa Komisije (EZ) br. 800/2008 o proglašenju određenih kategorija pomoći spojivim sa zajedničkim tržištem u primjeni čl. 87 i 88 Ugovora (SL L 214, 9.8.2008, str. 3) (trenutno u postupku revizije).

2. PODRUČJE PRIMJENE SMJERNICA I DEFINICIJE

15. Komisija će načela utvrđena u ovim smjernicama primjenjivati na mjere finansiranja rizika koje ne ispunjavaju sve uslove propisane regulativom o opštim grupnim izuzećima. Predmetne države članice moraju prijaviti te mjere u skladu sa članom 108 stav 3 Ugovora, a Komisija će izvršiti obimnu ocjenu spojivosti, kako je utvrđeno u odjeljku 3 ovih smjernica.
16. Međutim, države članice mogu odlučiti da mjere finansiranja rizika izrade na način da te mjere ne uključuju državnu pomoć na osnovu člana 107 stav 1 Ugovora, na primjer, jer ispunjavaju test subjekta u tržišnoj ekonomiji ili ispunjavaju uslove iz važeće regulative o pomoći *de minimis* ⁽²⁾. U takvim slučajevima, nije ih potrebno prijavljivati Komisiji.
17. Ništa u ovim smjernicama ne dovodi u pitanje spojivost mjera državne pomoći koje ispunjavaju kriterijume utvrđene u bilo kojim drugim smjernicama, okvirima ili regulativama. Komisija će posebnu pažnju obratiti na potrebu da se spriječi upotreba ovih smjernica za ostvarivanje ciljeva politike koji su prvenstveno uređeni drugim okvirima, smjernicama i regulativama.
18. Ove smjernice ne dovode u pitanje vrste finansijskih instrumenata koje nijesu obuhvaćene ovim smjernicama, kao što su instrumenti koji predviđaju sekuritizaciju postojećih zajmova, koji će se ocjenjivati na osnovu odgovarajućeg pravnog osnova za državnu pomoć.
19. Komisija će primjenjivati načela iz ovih smjernica samo na šeme finansiranja rizika. Neće se primjenjivati u pogledu *ad hoc* mjera kojima se pomoć za finansiranje rizika pruža pojedinačnim privrednim društvima, osim na mjere čiji je cilj pružanje podrške određenoj alternativnoj platformi za trgovanje.
20. Važno je podsjetiti da mjere pomoći za finansiranje rizika moraju uvijek uključivati finansijske posrednike ili alternativne platforme za trgovanje, osim kod poreskih podsticaja za direktna ulaganja u prihvatljiva privredna društva. Prema tome, mjera kojom država članica ili javni subjekt direktno ulaže u društva bez uključivanja navedenih posrednika nije obuhvaćena područjem primjene pravila o državnoj pomoći za finansiranje rizika regulative o opštim grupnim izuzećima i ovih smjernica.
21. Imajući u vidu njihove bolje ostvarene rezultate i viši nivo jemstava, Komisija ne smatra da postoji opšti tržišni nedostatak povezan sa pristupom velikih privrednih društava finansiranju. Izuzetno, cilj mjere finansiranja rizika mogu da budu mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije, u skladu sa odjeljkom 3.3.1 tačka (a), ili inovativna privredna društva srednje tržišne kapitalizacije koja izvoze projekte u oblasti istraživanja i razvoja, kao i i inovacija, u skladu sa odjeljkom 3.3.1 tačka (b).
22. Društvima uvrštenim na službenu listu berze ili na regulisanom tržištu ne može se dodijeliti pomoć za finansiranje rizika s obzirom na to da se njihovim uvrštavanjem na listu dokazuje da su sposobna da privuku privatno finansiranje.
23. Mjere pomoći za finansiranje rizika u potpunom odsustvu privatnih investitora neće se proglasiti spojivim. U takvim slučajevima države članice moraju da razmotre alternativne opcije politike koje bi bile primjerenije za ostvarivanje istih ciljeva i rezultata, kao što je regionalna pomoć za ulaganja ili pomoć za novoosnovana privredna društva predviđena regulativom o opštim grupnim izuzećima.
24. Mjere pomoći za finansiranje rizika u okviru kojih privatni investitori ne preuzimaju značajniji rizik i/ili ako koristi u cjelini imaju privatni investitori neće biti proglašene spojivim. Podjela rizika i koristi je neophodan uslov za ograničavanje finansijske izloženosti države, ali i obezbjeđivanje fer prinosa državi.
25. Ne dovodeći u pitanje pomoć za finansiranje rizika u obliku zamjenskog kapitala kako je definisano u regulativi o opštim grupnim izuzećima, pomoć za finansiranje rizika ne smije se upotrijebiti kao podrška otkupu.
26. Pomoć za finansiranje rizika neće se smatrati spojivom sa unutrašnjim tržištem ako je dodijeljena:
- (a) privrednim društvima u poteškoćama, kako su definisana u Smjernicama Zajednice o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje privrednih društava u poteškoćama ⁽³⁾, kako su izmijenjene ili zamijenjene; međutim, za potrebe ovih smjernica, mala i srednja privredna društva koja nakon sveobuhvatne analize (*due diligence*) koju je sproveo izabrani finansijski posrednik imaju pravo na ulaganja za finansiranje rizika, u periodu od sedam godina od svoje prve komercijalne prodaje neće se smatrati privrednim društvima u poteškoćama, osim ako su predmet postupka zbog insolventnosti ili ispunjavaju kriterijume u skladu sa domaćim pravom da se protiv njih na zahtjev njihovih povjerilaca pokrene opšti postupak zbog insolventnosti;
 - (b) privrednim društvima koja su primila nezakonitu državnu pomoć koja nije u cjelosti vraćena.
27. Komisija neće primjenjivati ove smjernice na pomoć za djelatnosti povezane sa izvozom u treće zemlje ili države članice, odnosno pomoć neposredno povezanu sa izvezenim količinama, uspostavljanjem i radom distributivne mreže ili drugim tekućim troškovima povezanim sa izvoznom djelatnošću, kao ni na pomoć uslovljenu time da se prednost daje upotrebi domaće robe u odnosu na uvezenu robu.
28. Komisija neće primjenjivati ove smjernice na mjere koje su same po sebi, s obzirom na uslove koji su s njima povezani ili s obzirom na način njihovog finansiranja, neodvojivo povezane sa povredom prava Unije ⁽⁴⁾, a naročito:
- (a) mjere kod kojih je pomoć uslovljena obavezom da se upotrebljava domaća roba ili usluge;

²² Regulativa Komisije (EU) br. 1407/2013 o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoć *de minimis* (SL L 352, 24.12.2013, str. 1); Regulativa Komisije (EU) br. 1408/2013 o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoć *de minimis* u poljoprivrednom sektoru (SL L 352, 24.12.2013, str. 9); Regulativa Komisije (EZ) br. 875/2007 o primjeni čl. 87 i 88 Ugovora o EZ na pomoć *de minimis* u sektoru ribarstva i o izmjenama Regulative (EZ) br. 1860/2004 (SL L 193, 25.7.2007. str. 6.) ili regulative koja je zamjenjuje.

²³ SL C 244, 1.10.2004, str. 2, produženo u SL C 156, 9.7.2009, str. 3. i SL C 296, 2.10.2012, str. 3.

²⁴ V. na primjer predmet C-156/98 *Njemačka protiv Komisije* [2000] ECR I-6857, tačka 78 i predmet C-333/07 *Régie Networks protiv Rhone Alpes Bourgogne* [2008] ECR I-10807, tač. 94–116.

- (b) mjere kojima se krši član 49 Ugovora o slobodi osnivanja ako je pomoć uslovljena obavezom za finansijske posrednike, njihove menadžere ili krajnje korisnike da imaju ili presele svoje sjedište na teritoriju predmetne države članice. Time se ne dovodi u pitanje zahtjev da finansijski posrednici ili njihovi menadžeri imaju potrebnu dozvolu za obavljanje djelatnosti ulaganja i upravljanja u predmetnoj državi članici ili da krajnji korisnici imaju poslovnu jedinicu i obavljaju privredne djelatnosti na njenoj teritoriji;
- (c) mjere kojima se krši član 63 Ugovora o slobodnom kretanju kapitala.

2.1. Test subjekta u tržišnoj ekonomiji

29. Mjere finansiranja rizika često uključuju kompleksne konstrukcije kojima se stvaraju podsticaji za jednu grupu privrednih subjekata (investitori) da obezbijede finansiranje rizika drugoj grupi privrednih subjekata (prihvatljiva privredna društva). Zavisno od oblika mjere, pa čak i ako je namjera javnih organa da se obezbijede koristi samo za drugu grupu (prihvatljiva privredna društva), državna pomoć može koristiti privrednim društvima iz jedne ili druge grupe, odnosno iz obje grupe. Štaviše, mjere finansiranja rizika uvijek uključuju jednog ili više finansijskih posrednika čiji je status različit od statusa investitora i krajnjih korisnika u koje se ulaže. U takvim slučajevima treba razmotriti i da li se može smatrati da finansijski posrednik ostvaruje korist od državne pomoći.
30. Po pravilu, javna intervencija ne smatra se nužno državnom pomoći, na primjer jer ispunjava test subjekta u tržišnoj ekonomiji. Na osnovu tog testa, ekonomske transakcije koje javni organi ili privredna društva vrše po uobičajenim tržišnim uslovima i ne stvaraju prednost za njihovog partnera ne predstavljaju državnu pomoć. Ne dovodeći u pitanje isključivo pravo Suda pravde Evropske unije da presuđuje o postojanju pomoći, u ovom se odjeljku nalaze dodatna uputstva o primjeni testa subjekta u tržišnoj ekonomiji u oblasti finansiranja rizika.

2.1.1. Pomoć investitorima

31. Po pravilu, Komisija će smatrati da je ulaganje u skladu sa testom subjekta u tržišnoj ekonomiji i da stoga ne predstavlja državnu pomoć ako je izvršeno jednako (*pari passu*) između javnih i privatnih investitora⁽²⁵⁾. Smatra se da je ulaganje jednako ako ga pod istim uslovima vrše javni i privatni investitori, ako obje kategorije subjekata istovremeno intervenišu i ako je intervencija privatnog investitora od stvarnog ekonomskog značaja.
32. Smatra se da je transakcija obavljena pod istim uslovima ako javni i privatni investitori dijele iste rizike i koristi i na istom su nivou subordinacije u odnosu na isti razred rizika. Ako je javni investitor u boljem položaju od privatnog investitora jer, na primjer, u odnosu na privatne investitore, blagovremeno ostvari prinos s pravom prvenstva, takode se može smatrati da je mjera u skladu sa uobičajenim tržišnim uslovima ukoliko privatni investitori ne ostvare nikakvu prednost.
33. U oblasti finansiranja rizika, smatraće se da su transakcije javnih i privatnih investitora obavljene istovremeno ako privatni i javni investitori suinvestiraju u krajnje korisnike kroz istu transakciju ulaganja. U slučaju ulaganja preko javno-privatnih finansijskih posrednika, pretpostaviće se da su ulaganja javnih i privatnih investitora izvršena istovremeno.
34. Dodatni uslov je da je finansiranje koje obezbjeđuju privatni investitori, koji su nezavisni od privrednih društava u koja ulažu, ekonomski značajno⁽²⁶⁾ u smislu ukupnog obima ulaganja. Komisija smatra da se, u slučaju mjera finansiranja rizika, 30% nezavisnog privatnog ulaganja može smatrati ekonomski značajnim.
35. Ako je ulaganje u skladu sa testom subjekta u tržišnoj ekonomiji, Komisija smatra da privredna društva u koja se ulaže nijesu korisnici državne pomoći jer se smatra da su ulaganja u njih izvršena pod tržišnim uslovima.
36. Kada se mjerom privatnim investorima omogućava da vrše ulaganja za finansiranje rizika u neko društvo ili grupu društava pod povoljnijim uslovima nego javnim investorima koji ulažu u ista društva, tada ti privatni investitori mogu ostvariti prednost (ulaganja nijesu jednaka). Takva se prednost može ostvariti u različitim oblicima, kao što su povlašćeni prinosi (podsticaji na ostvarenje dobiti) ili manja izloženost gubicima u poređenju s javnim investorima kada je uspješnost predmetne transakcije slabija od očekivane (zaštita od gubitaka).

2.1.2. Pomoć finansijskom posredniku i/ili njegovom menadžeru

37. Po pravilu, Komisija smatra da je finansijski posrednik samo instrument za prenos pomoći investitorima i/ili privrednim društvima u koja se ulaže, a ne nezavisni korisnik pomoći, bez obzira na to da li je finansijski posrednik pravno lice ili je samo skup imovine kojom upravlja nezavisno društvo za upravljanje.

²⁵ Privatni investitori po pravilu uključuju Evropski investicioni fond (EIF) i Evropsku investicionu banku (EIB), koji ulažu na sopstveni rizik i iz sopstvenih izvora, banke koje ulažu na sopstveni rizik i iz sopstvenih izvora, privatne legatije i fondacije, porodične kancelarije i poslovne anđele, korporativne investitore, osiguravajuća društva, penzijske fondove, pojedince i akademske institucije.

²⁶ Na primjer, u predmetu *Citynet Amsterdam* Komisija je smatrala da se dva privatna subjekta s jednom trećinom ukupnih ulaganja u vlasnički kapital društva (uzimajući u obzir i ukupnu vlasničku strukturu, kao i da su njihovi udjeli bili dovoljni za formiranje blokirajuće manjine u pogledu bilo kakve strateške odluke društva) mogu smatrati ekonomski značajnim (v. Odluku Komisije u predmetu C 53/2006 *Citynet Amsterdam*, Holandija (SL L 247, 16.9.2008. str. 27. tač. 96–100)). Za razliku od tog predmeta, u predmetu N 429/10 Poljoprivredna banka Grčke (ATE) (SL C 317, 29.10.2011. str. 5), privatno učešće dostiglo je samo 10% ulaganja, u odnosu na 90% od strane države, tako da je Komisija zaključila da jednaki uslovi nisu bili ispunjeni jer kapital koji je država uložila nije bio praćen uporedivim učešćem privatnog akcionara niti je bio srazmjeran broju akcija koje je imala država.

38. Međutim, mjere koje uključuju direktne prenose u korist finansijskog posrednika ili suinvestiranje finansijskog posrednika, mogu predstavljati pomoć, osim ako se takvi prenos ili suinvestiranja vrše pod uslovima koji bi bili prihvatljivi uobičajenom privrednom subjektu u tržišnoj ekonomiji.
39. Ako mjerom finansiranja rizika upravlja ovlašćeni subjekt koji ne suinvestira sa državom članicom, smatra se da je ovlašćeni subjekt instrument za usmjeravanje finansiranja, a ne korisnik pomoći, ukoliko nije primio prekomjernu kompenzaciju. Međutim, ako ovlašćeni subjekt obezbjeđuje sredstva za mjeru ili suinvestira sa državom članicom na način sličan finansijskim posrednicima, Komisija će morati da ocijeni da li ovlašćeni subjekt prima državnu pomoć.
40. Ako je menadžer finansijskog posrednika ili društvo za upravljanje (u daljem tekstu: menadžer) izabran u otvorenom, transparentnom, nediskriminatornom i objektivnom postupku izbora ili ako naknada menadžeru u potpunosti odražava aktuelne tržišne nivoe u uporedivim situacijama, pretpostaviće se da menadžer ne prima državnu pomoć.
41. Ako su finansijski posrednik i njegov menadžer javni subjekti i nijesu izabrani u otvorenom, transparentnom, nediskriminatornom i objektivnom postupku izbora, ne smatraju se primaocima pomoći ukoliko je njihova naknada za upravljanje ograničena i ukoliko njihova ukupna naknada odražava uobičajene tržišne uslove i povezana je s ostvarenim rezultatima. Pored toga, javnim finansijskim posrednicima mora se upravljati komercijalno i njihovi menadžeri donose odluke o ulaganju na način usmjeren na ostvarivanje dobiti po načelu „van dohvata ruke“ u odnosu na državu. Nadalje, privatni investitori moraju se birati u otvorenom, transparentnom, nediskriminatornom i objektivnom postupku izbora, na nivou pojedinačnog posla. Moraju postojati odgovarajući mehanizmi kako bi se isključilo svako moguće uplitanje države u svakodnevno upravljanje javnim fondom.
42. Ako se ulaganje države preko finansijskog posrednika vrši u obliku zajmova ili garancija, uključujući kontragarancije, i kada su ispunjeni uslovi iz Saopštenja o referentnoj stopi (²⁷) ili Obavještenja o garancijama (²⁸), neće se smatrati da je finansijski posrednik primalac državne pomoći.
43. Smatra se da činjenica da finansijski posrednici mogu uvećati svoju imovinu i da njihovi menadžeri mogu ostvariti veći promet kroz svoje provizije, predstavlja samo sekundarni ekonomski efekat mjere pomoći, a ne pomoć finansijskim posrednicima i/ili njihovim menadžerima. Međutim, ako je mjera finansiranja rizika oblikovana na način da se njeni sekundarni efekti usmjeravaju prema unaprijed određenim pojedinačnim finansijskim posrednicima, smatraće se da ti finansijski posrednici primaju posrednu pomoć.

2.1.3. Pomoć privrednim društvima u koja se ulaže

44. Kada je pomoć prisutna na nivou investitora, finansijskog posrednika ili njegovih menadžera, Komisija će po pravilu smatrati da je barem djelimično prenijeta na ciljno privredno društvo. To je slučaj čak i kada menadžeri finansijskog posrednika odluke o ulaganju donose čisto komercijalnom logikom.
45. Ako ulaganja u obliku zajmova ili garancija obezbijedena ciljnim privrednim društvima u okviru mjere finansiranja rizika ispunjavaju uslove iz Saopštenja o referentnoj stopi ili Obavještenja o garancijama, ne smatra se da su ta privredna društva primaoci državne pomoći.

2.2. Pomoć za finansiranje rizika koju treba prijaviti

46. Države članice moraju, u skladu sa članom 108 stav 3 Ugovora, da prijave mjere finansiranja rizika koje čine državnu pomoć u smislu člana 107 stav 1 Ugovora (naročito ako ne ispunjavaju test subjekta u tržišnoj ekonomiji), nijesu obuhvaćene područjem primjene regulative o pomoći *de minimis* i ne ispunjavaju sve uslove za pomoć za finansiranje rizika utvrđene regulativom o opštim grupnim izuzecima. Komisija će ocijeniti spojivost tih mjera sa unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora. Ove smjernice usmjerene su na one mjere za finansiranje rizika za koje će se najvjerovatnije utvrditi da su u skladu sa članom 107 stav 3 tačka (c) Ugovora, ukoliko bude ispunjeno više uslova koji će biti bliže opisani u odjeljku 3 ovih smjernica. Navedene mjere svrstavaju se u sljedeće tri kategorije.
47. Prvom kategorijom obuhvaćene su mjere finansiranja rizika namijenjene privrednim društvima koja ne ispunjavaju sve zahtjeve u pogledu prihvatljivosti predviđene za pomoć za finansiranje rizika regulativom o opštim grupnim izuzecima. Za te će mjere Komisija od država članica zahtijevati da sprovedu dubinsku prethodnu ocjenu, s obzirom na to da se više ne može pretpostaviti tržišni nedostatak koji utiče na prihvatljiva privredna društva obuhvaćena regulativom o opštim grupnim izuzecima. Ovom kategorijom naročito su obuhvaćene mjere koje su namijenjene sljedećim privrednim društvima:
- (a) mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije koja prelaze pragove utvrđene u definiciji malih i srednjih privrednih društava u regulativi o opštim grupnim izuzecima (²⁹);
 - (b) inovativna privredna društva srednje tržišne kapitalizacije koja se bave aktivnostima istraživanja i razvoja, kao i inovacija;
 - (c) privredna društva koja su početno ulaganje za finansiranje rizika primila više od sedam godina nakon njihove prve komercijalne prodaje;

²⁷ Saopštenje Komisije o reviziji metode za utvrđivanje referentnih kamatnih i diskontnih stopa (SL C 14, 19.1.2008, str. 6)

²⁸ Obavještenje Komisije o primjeni čl. 87 i 88 Ugovora o EZ na državnu pomoć u obliku garancija (SL C 155, 20.6.2008, str. 10).

²⁹ Prilog I Regulative Komisije (EZ) br. 800/2008 o proglašenju određenih kategorija pomoći spojivim sa zajedničkim tržištem u primjeni čl. 87 i 88 Ugovora (SL L 214, 9.8.2008, str. 3) ili Regulative koja je zamjenjuje.

- (d)privredna društva kojima je potreban iznos ukupnog ulaganja za finansiranje rizika koji prelazi gornju granicu utvrđenu u regulativi o opštim grupnim izuzećima.
- (e)alternativne platforme za trgovanje koje ne ispunjavaju uslove iz regulative o opštim grupnim izuzećima.
- 48.Drugom kategorijom obuhvaćene su one mjere koje imaju drugačije parametre izrade od onih utvrđenih regulativom o opštim grupnim izuzećima, iako su namijenjene istim, regulativom definisanim, prihvatljivim privrednim društvima. Za te mjere postojanje tržišnog nedostatka treba dokazati samo u mjeri u kojoj je to potrebno da bi se opravdala primjena parametara koji su izvan ograničenja utvrđenih regulativom o opštim grupnim izuzećima. Ovom kategorijom naročito su obuhvaćeni sljedeći slučajevi:
- (a)finansijski instrumenti kod kojih je učešće privatnog investitora niže od udjela predviđenih regulativom o opštim grupnim izuzećima;
- (b)finansijski instrumenti čiji parametri izrade prelaze gornje granice predviđene regulativom o opštim grupnim izuzećima;
- (c)finansijski instrumenti, osim garancija, kod kojih se finansijski posrednici, investitori ili menadžeri fondova biraju na način da se prednost daje zaštiti od mogućih gubitaka (zaštita od gubitaka), a ne prinosima s pravom prvenstva iz dobiti (podsticaji na ostvarenje dobiti);
- (d)poreski podsticaji korporativnim investorima, uključujući finansijske posrednike ili njihove menadžere koji djeluju kao suinvestitori.
- 49.Treća kategorija odnosi se na velike šeme koje nijesu obuhvaćene regulativom o opštim grupnim izuzećima zbog svog velikog budžeta, kako je definisan u toj regulativi. Prilikom vršenja ove ocjene, Komisija će provjeriti da li su ispunjeni uslovi propisani odredbama o finansiranju rizika iz regulative o opštim grupnim izuzećima i, ukoliko jesu, ocijeniti da li je mjera prikladno oblikovana u smislu prethodne ocjene na kojoj se zasniva prijava. Ako velika šema ne ispunjava sve uslove prihvatljivosti i spojivosti utvrđene u prethodno navedenim odredbama, Komisija će propisno razmotriti dokaze pružene u okviru prethodne ocjene i u pogledu postojanja tržišnog nedostatka i u pogledu prikladnosti oblika mjere. Pored toga, sprovede dubinsku ocjenu potencijalnih negativnih efekata koje bi takve šeme mogle da imaju na tržišta na koja utiču.
- 50.Različita obilježja opisana u st. 47 do 49 mogu se kombinovati u okviru jedne mjere za finansiranje rizika, uz odgovarajuća obrazloženja koja se zasnivaju na potpunoj analizi tržišnog nedostatka.
- 51.Pored odstupanja izričito dopuštenih ovim smjernicama, na ocjenu prethodno navedenih kategorija mjera koje treba prijaviti primjenjuju se svi ostali uslovi u pogledu spojivosti predviđeni za pomoć za finansiranje rizika regulativom o opštim grupnim izuzećima.

2.3. Definicije

52.U ovim smjernicama:

- i. „alternativna platforma za trgovanje” je multilateralni sistem trgovanja definisan članom 4 stav 1 tačka 15 Direktive 2004/39/EZ ⁽³⁰⁾, u kojem većinu finansijskih instrumenata prihvaćenih za trgovanje izdaju mala i srednja privredna društva;
- ii.„van dohvata ruke” znači da se uslovi transakcije ulaganja između ugovornih strana ne razlikuju od uslova koji bi bili utvrđeni između nezavisnih privrednih društava i ne sadrže nijedan element uticaja države;
- iii. „otkup” je kupovina najmanje kontrolnog udjela vlasničkoga kapitala društva od postojećih vlasnika udjela radi preuzimanja njegove imovine i poslovanja;
- iv. „prihvatljiva privredna društva” su mala i srednja privredna društva, mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije i inovativna privredna društva srednje tržišne kapitalizacije;
- v. „ovlašćeni subjekt” je Evropska investiciona banka, Evropski investicioni fond, međunarodna finansijska institucija u kojoj je država članica vlasnik udjela, ili finansijska institucija osnovana u državi članici za ostvarivanje javnog interesa pod nadzorom javnog organa, tijela javnog prava ili tijela privatnog prava koje obavlja javnu službu; ovlašćeni subjekt može se izabrati ili neposredno imenovati u skladu sa odredbama Direktive 2004/18/EZ ⁽³¹⁾ ili bilo kojeg naknadnog zakonodavstva koje u cjelosti ili djelimično zamjenjuje navedenu direktivu;
- vi. „ulaganje u vlasnički kapital” je obezbjeđivanje kapitala privrednom društvu, neposrednim ili posrednim ulaganjem, u zamjenu za vlasništvo nad odgovarajućim udjelom tog privrednog društva
- vii.„izlazak” je likvidacija udjela koju sprovodi finansijski posrednik ili investor, uključujući trgovačku prodaju, otpise, otplatu udjela/zajmova, prodaju drugom finansijskom posredniku ili drugom investitoru, prodaju finansijskoj instituciji i prodaju javnom ponudom, uključujući inicijalnu javnu ponudu (IPO);
- viii. „fer stopa prinosa” je očekivana interna stopa prinosa jednaka diskontnoj stopi usklađenoj za rizik koja odražava nivo rizika ulaganja i prirodu i obim kapitala koji privatni investitori namjeravaju da ulože;
- ix. „krajnji korisnik” je prihvatljivo privredno društvo koje je dobilo ulaganje na osnovu mjere državne pomoći za finansiranje

³⁰ Direktiva 2004/39/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 21. aprila 2004. godine o tržištima finansijskih instrumenata (SL L 145, 30.4.2004, str. 1).

³¹ Direktiva 2004/18/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 31. marta 2004. godine o usklađivanju postupaka za zaključivanje ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe i ugovora o javnim uslugama (SL L 134, 30.4.2004, str. 114).

- rizika;
- x. „finansijski posrednik” je svaka finansijska institucija, bez obzira na njen oblik i vlasničku strukturu, uključujući fond fondova, privatne investicione fondove, javne investicione fondove, banke, mikro-finansijske institucije i društva za garancije
 - xi. „prva komercijalna prodaja” je prva prodaja koju privredno društvo izvrši na tržištu proizvoda ili usluga, osim ograničenih prodaja radi testiranja tržišta;
 - xii. „tranša prvog gubitka” je najpodređenija tranša rizika koja nosi najveći rizik od gubitaka, i obuhvata očekivane gubitke ciljnog portfelja;
 - xiii. „naknadno ulaganje” je dodatno ulaganje koje se vrši u privredno društvo nakon jednog ili više prethodnih krugova ulaganja za finansiranje rizika;
 - xiv. „garancija” je pisana obaveza preuzimanja odgovornosti od trećeg lica za sve ili dio novonastalih zajmovnih transakcija za finansiranje rizika kao što su dužnički instrumenti ili instrumenti zakupa, kao i instrumenti kvazi-vlasničkog kapitala;
 - xv. „gornja granica garancije” je najveća izloženost javnog investitora iskazana u procentu ukupnih ulaganja u portfelj obuhvaćen garancijom;
 - xvi. „stopa garancije” je procenat gubitka koji javni investitor pokriva za svaku pojedinu transakciju prihvatljivu na osnovu određene mjere državne pomoći za finansiranje rizika;
 - xvii. „nezavisni privatni investitor” je privatni investitor koji nije vlasnik udjela u prihvatljivom privrednom društvu u koje ulaže, uključujući poslovne anđele i finansijske institucije, bez obzira na njihovu vlasničku strukturu, ukoliko snosi cjelokupni rizik povezan sa svojim ulaganjem; nakon osnivanja novog društva, svi privatni investitori, uključujući osnivače, smatraju se nezavisnim od tog društva;
 - xviii. „inovativno privredno društvo srednje tržišne kapitalizacije” je privredno društvo srednje tržišne kapitalizacije čiji troškovi istraživanja i razvoja, kao i inovacija, kako su utvrđeni u regulativi o opštim grupnim izuzećima, predstavljaju (a) najmanje 15 % njegovih ukupnih operativnih troškova u najmanje jednoj od tri godine koje prethode prvom ulaganju u okviru mjere državne pomoći za finansiranje rizika ili (b) najmanje 10 % njegovih ukupnih operativnih troškova godišnje u tri godine koje prethode prvom ulaganju u okviru mjere državne pomoći za finansiranje rizika;
 - xix. „kreditni instrument” je sporazum kojim se zajmodavac obavezuje da zajmoprimcu stavi na raspolaganje dogovoreni iznos novca na dogovoreni period i na osnovu kojeg je zajmoprimac dužan da otplati taj iznos u dogovorenom roku; može biti u obliku zajma ili drugog instrumenata finansiranja, uključujući zakup, čija je dominantna komponenta da zajmodavcu obezbjeđuje minimalni prinos;
 - xx. „privredno društvo srednje tržišne kapitalizacije” u ovim smjernicama je privredno društvo čiji broj zaposlenih ne prelazi 1 500, izračunato u skladu s čl. 3, 4 i 5 Priloga I Regulative o opštim grupnim izuzećima; za potrebe primjene ovih smjernica, više subjekata smatra se jednim privrednim društvom ako je ispunjen bilo koji od uslova iz člana 3 stav 3 Priloga I Regulative o opštim grupnim izuzećima; ovom definicijom ne dovode se u pitanje druge definicije koje se koriste za uvođenje finansijskih instrumenata na osnovu programa EU koji ne uključuju državnu pomoć;
 - xxi. „fizičko lice” je lice koje nije pravno lice i nije privredno društvo u smislu člana 107 stav 1 Ugovora;
 - xxii. „novi zajam” je novopokrenuti kreditni instrument za finansiranje novih ulaganja ili obrtnog kapitala, sa izuzetkom refinansiranja postojećih zajmova;
 - xxiii. „zamjenski kapital” je kupovina postojećih udjela u privrednom društvu od prethodnog investitora ili vlasnika udjela;
 - xxiv. „ulaganje za finansiranje rizika” su ulaganja u vlasnički i kvazi-vlasnički kapital, zajmovi uključujući zakupe, garancije ili kombinacija navedenog, namijenjeni prihvatljivim privrednim društvima;
 - xxv. „ulaganje u kvazi-vlasnički kapital” je vrsta finansiranja koja se svrstava između vlasničkog kapitala i zaduživanja, rizičnija od nadređenog duga i manje rizična od običnog vlasničkog kapitala, čiji se prinos za imaoca pretežno zasniva na dobiti ili gubicima predmetnog ciljnog privrednog društva i koja nije obezbijedena u slučaju neispunjavanja obaveza: ulaganja u kvazivlasnički kapital mogu se strukturirati kao dug, neobezbijeđen i podređen, uključujući mezaninski dug, koji se u nekim slučajevima može se konvertovati u vlasnički kapital, ili kao povlašćeni vlasnički kapital;
 - xxvi. „malo i srednje privredno društvo (MSP)” je privredno društvo kako je definisano u Prilogu I Regulative o opštim grupnim izuzećima;
 - xxvii. „malo privredno društvo srednje tržišne kapitalizacije” je privredno društvo čiji broj zaposlenih ne prelazi 499, izračunato u skladu s čl. 3 do 5 Priloga I Regulative o opštim grupnim izuzećima, i čiji godišnji promet ne prelazi 100 miliona EUR ili čiji godišnji bilans stanja ne prelazi 86 miliona EUR; za potrebe primjene ovih smjernica, više subjekata smatra se jednim privrednim društvom ako je ispunjen bilo koji od uslova navedenih u članu 3 stav 3 Priloga I Regulative o opštim grupnim izuzećima; ovom definicijom ne dovode se u pitanje druge definicije koje se koriste za uvođenje finansijskih instrumenata na osnovu programa EU koji ne uključuju državnu pomoć;
 - xxviii. „ukupno finansiranje” je maksimalan ukupni iznos ulaganja u prihvatljivo privredno društvo kroz jedno ili više ulaganja za finansiranje rizika, uključujući naknadna ulaganja, na osnovu bilo koje mjere državne pomoći za finansiranje rizika, sa izuzetkom potpuno privatnih ulaganja koja se vrše po tržišnim uslovima i ne spadaju u područje primjene mjere državne pomoći za finansiranje rizika;
 - xxix. „neuvršteno privredno društvo” je privredno društvo koje nije uvršteno na službenu listu berze, osim alternativnih platformi za trgovanje.

3. OCJENA SPOJIVOSTI POMOĆI ZA FINANSIRANJE RIZIKA

3.1. Zajednička načela ocjenjivanja

53. Prilikom ocjenjivanja da li se prijavljena mjera pomoći može smatrati spojivom sa unutrašnjim tržištem, Komisija po pravilu analizira da li je mjera pomoći oblikovana na način koji obezbjeđuje da pozitivni uticaj pomoći na cilj od zajedničkog interesa prevazilazi njene eventualne negativne efekte na trgovinu između država članica i konkurenciju.
54. U Saopštenju o modernizaciji državne pomoći od 8. maja 2012. godine poziva se na utvrđivanje i definisanje zajedničkih načela koji se primjenjuju na ocjenjivanje spojivosti svih mjera pomoći koje sprovodi Komisija. U tu svrhu, Komisija će mjeru državne pomoći smatrati spojivom sa Ugovorom samo ukoliko ispunjava svaki od sljedećih kriterijuma:
- (a) doprinos precizno definisanom cilju od zajedničkog interesa: mjera državne pomoći mora biti usmjerena na cilj od zajedničkog interesa u skladu sa članom 107 stav 3 Ugovora (odjeljak 3.2);
 - (b) potreba za intervencijom države: mjera državne pomoći mora biti usmjerena na situaciju u kojoj pomoć može da donese bitno poboljšanje koje tržište samo ne može da ostvari otklanjanjem tržišnog nedostatka (odjeljak 3.3);
 - (c) primjerenost mjere pomoći: mjera državne pomoći mora da bude odgovarajući instrument politike za ostvarivanje cilja od zajedničkog interesa (odjeljak 3.4);
 - (d) podsticajni efekat: mjera državne pomoći mora promijeniti ponašanje dotičnog privrednog društva, odnosno privrednih društava, na način da se bavi dodatnom djelatnošću kojom se ne bi bavilo bez pomoći ili bi se njome bavilo na ograničen ili drugačiji način (odjeljak 3.5);
 - (e) proporcionalnost pomoći (pomoć svedena na minimum): mjera državne pomoći mora biti ograničena na najmanji iznos potreban da se podstaknu dodatna ulaganja ili djelatnosti dotičnog privrednog društva, odnosno privrednih društava (odjeljak 3.6);
 - (f) izbjegavanje neopravdanih negativnih efekata na konkurenciju i trgovinu između država članica: negativni efekti mjere državne pomoći moraju biti dovoljno ograničeni, tako da opšti rezultat mjere bude pozitivan (odjeljak 3.7);
 - (g) transparentnost pomoći: države članice, Komisija, privredni subjekti i javnost moraju imati jednostavan pristup svim relevantnim aktima i bitnim informacijama o dodijeljenoj pomoći (odjeljak 3.8).
55. Opšti rezultat određenih kategorija šema može nadalje biti predmet zahtjeva naknadne (*ex post*) evaluacije kako je opisano u odjeljku 4 ovih smjernica. U takvim slučajevima, Komisija može da ograniči trajanje tih šema, uz mogućnost prijavljivanja njihovog produženja.
56. Prilikom ocjenjivanja spojivosti bilo koje pomoći sa unutrašnjim tržištem, Komisija će uzeti u obzir sve postupke u vezi sa povredom člana 101 ili člana 102 Ugovora koji se mogu odnositi na korisnika pomoći i koji mogu da budu bitni za njeno ocjenjivanje na osnovu člana 107 stav 3 Ugovora ⁽³²⁾.

3.2. Doprinos zajedničkom cilju

57. Državna pomoć mora doprinositi ostvarenju jednog ili više ciljeva od zajedničkog interesa u smislu člana 107 stav 3 Ugovora. Kod pomoći za finansiranje rizika, opšti cilj politike je da se poboljša obezbjeđivanje finansiranja održivim malim i srednjim privrednim društvima od rane faze njihovog razvoja do faze njihovog rasta i, u određenim okolnostima, malim privrednim društvima srednje tržišne kapitalizacije i inovativnim privrednim društvima srednje tržišne kapitalizacije; da bi se na taj način dugoročno razvilo konkurentno tržište finansiranja privrednih društava u Uniji, što bi trebalo da doprinese ukupnom ekonomskom rastu.

3.2.1. Posebni ciljevi politike koji se sprovode mjerom

58. Mjerom se moraju definisati posebni ciljevi politike imajući u vidu opšte ciljeve politike utvrđene stavom 57. U tu svrhu država članica mora sprovesti prethodnu (*ex-ante*) ocjenu kako bi utvrdila ciljeve politike i definisala relevantne indikatore uspješnosti. Obim i trajanje mjere treba da odgovaraju ciljevima politike. U načelu, indikatori uspješnosti mogu da uključuju:
- (a) potrebno ili predviđeno ulaganje privatnog sektora;
 - (b) očekivani broj krajnjih korisnika u koje se ulaže, uključujući broj novoosnovanih malih i srednjih privrednih društava;
 - (c) procjenu broja novih privrednih društava osnovanih tokom sprovođenja mjere finansiranja rizika i kao rezultat ulaganja finansiranje rizika;
 - (d) broj radnih mjesta otvorenih u privrednim društvima koja su krajnji korisnici od dana prvog ulaganja za finansiranje rizika; okviru mjere finansiranja rizika do izlaska;
 - (e) gdje je prikladno, udio ulaganja sprovedenih u skladu sa testom subjekta u tržišnoj ekonomiji;
 - (f) ključne tačke i rokove do kojih će biti uloženi određeni unaprijed utvrđeni iznosi ili procenti budžeta;
 - (g) očekivani prinos od ulaganja;
 - (h) gdje je prikladno, patentne zahtjeve koje krajnji korisnici podnesu tokom sprovođenja mjere finansiranja rizika.
59. Indikatori iz stava 58 važni su i radi evaluacije uspješnosti mjere i radi ocjenjivanja valjanosti strategija ulaganja koje je finansijski posrednik izradio u okviru postupka izbora.

³² V. predmet C-225/91 *Matra protiv Komisije* [1993] ECR I-3203, tačka 42.

3.2.2. *Finansijski posrednici i ostvarivanje ciljeva politike*

60. Da bi se obezbijedilo da finansijski posrednici uključeni u mjeru finansiranja rizika ostvare relevantne ciljeve politike, moraju ispunjavati uslove utvrđene u st. 61 i 62.
61. Strategija ulaganja finansijskog posrednika mora biti u skladu sa ciljevima politike mjere. U okviru postupka izbora, finansijski posrednici moraju pokazati kako njihova predložena strategija ulaganja može doprinijeti ostvarivanju ciljeva politike.
62. Država članica mora obezbijediti da strategija ulaganja posrednika uvijek bude u skladu sa dogovorenim ciljevima politike, na primjer kroz odgovarajuće mehanizme praćenja i izvještavanja kao i kroz učešće predstavnika javnih investitora u tijelima koja predstavljaju finansijskog posrednika, kao što je nadzorni odbor ili savjetodavni odbor. Odgovarajućom strukturom upravljanja mora se obezbijediti da za bitne promjene strategije ulaganja treba pribaviti prethodnu saglasnost države članice. Da bi se izbjegle nedoumice, država članica ne smije neposredno učestvovati u donošenju pojedinačnih odluka o ulaganjima i prodaji imovine.

3.3. *Potreba za intervencijom države*

63. Državna pomoć može biti opravdana samo ako je usmjerena na specifične tržišne nedostatke koji utiču na ostvarivanje zajedničkog cilja. Komisija smatra da u pogledu pristupa finansiranju za mala i srednja privredna društva ne postoji opšti tržišni nedostatak, već samo nedostatak koji se odnosi na određene grupe malih i srednjih privrednih društava, zavisno od specifičnog ekonomskog konteksta u predmetnoj državi članici. Ovo se naročito, ali ne isključivo, odnosi na mala i srednja privredna društva u ranim fazama razvoja i koja i pored svojih mogućnosti za rast ne mogu investitorima dokazati svoju kreditnu sposobnost i održivost svojih poslovnih planova. Obim takvog tržišnog nedostatka, i u smislu društava na koje utiče i njihove potrebe za kapitalom, može varirati zavisno od sektora u kojem posluju. Zbog asimetričnosti informacija, tržištu je teško da procijeni profil rizika/prinosa takvih malih i srednjih privrednih društava, kao i njihovu sposobnost da ostvaruju prinose usklađene za rizik. Poteškoće na koje ta mala i srednja privredna društva nailaze prilikom razmjene informacija o kvalitetu njihovog projekta, njihova pretpostavljena rizičnost i slaba kreditna sposobnost uzrokuju velike troškove transakcija i zastupanja i mogu povećati otpor investitora prema rizicima. Mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije i inovativna privredna društva srednje tržišne kapitalizacije mogu se suočiti sa sličnim poteškoćama i stoga biti izloženi istom tržišnom nedostatku.
64. Stoga mjeru finansiranja rizika treba utvrditi na osnovu prethodne ocjene kojom se dokazuje postojanje manjka finansijskih sredstava koji utiče na prihvatljiva privredna društva u ciljnoj fazi razvoja, geografskom području i, ako je primjenjivo, privrednom sektoru. Mjera finansiranja rizika mora biti izrađena tako da se odnosi na tržišne nedostatke dokazane u prethodnoj ocjeni.
65. Potrebno je analizirati i strukturne i ciklične probleme (tj. probleme povezane s krizom) koji uzrokuju nivo privatnog finansiranja koji su ispod optimalnih. Ocjena naročito mora da pruži sveobuhvatnu analizu izvora finansiranja dostupnih prihvatljivim privrednim društvima, uzimajući u obzir broj postojećih finansijskih posrednika u ciljnom geografskom području, njihov javni ili privatni status, obim ulaganja koji je namijenjen odgovarajućem segmentu tržišta, broj potencijalno prihvatljivih privrednih društava i prosječne vrijednosti pojedinačnih transakcija. Ova analiza trebalo bi da se zasniva na podacima koji obuhvataju period od 5 godina prije prijavljivanja mjere finansiranja rizika i na osnovu tih podataka u okviru nje trebalo bi procijeniti prirodu i obim manjka finansijskih sredstava, odnosno nivo nezadovoljenih potreba koje prihvatljiva privredna društva imaju za finansijskim sredstvima.
66. Prethodnu ocjenu trebalo bi, ukoliko je moguće, da izvrši nezavisni subjekt na osnovu objektivnih i ažuriranih dokaza. Države članice mogu dostaviti postojeće ocjene, ukoliko su izrađene manje od tri godine prije prijavljivanja mjere finansiranja rizika. Kad se mjera finansiranja rizika djelimično finansira iz evropskih strukturnih i investicionih fondova, država članica može dostaviti prethodnu ocjenu pripremljenu u skladu sa članom 37 stav 2 Regulative o zajedničkim odredbama ⁽³³⁾, za koju će se smatrati da ispunjava zahtjeve utvrđene ovim smjernicama. Prilikom pregleda zaključaka prethodne ocjene Komisija zadržava pravo da, u skladu sa raspoloživim dokazima, preispita valjanost podataka.
67. Kako bi se obezbijedilo da finansijski posrednici koji su uključeni u mjeru rješavaju utvrđene tržišne nedostatke, sprovodi se postupak sveobuhvatne analize (*due diligence*) kojim se obezbjeđuje rentabilnost strategije ulaganja koja je usmjerena na utvrđeni cilj politike i koja ispunjava definisane zahtjeve u pogledu prihvatljivosti i poštuje ograničenja u pogledu finansiranja. Države članice moraju naročito izabrati finansijske posrednike koji mogu da dokažu da je njihova predložena strategija ulaganja rentabilna i da sadrži odgovarajuću politiku diverzifikacije rizika čiji je cilj da se postigne ekonomska održivost i efikasan obim u smislu veličine i teritorijalnog obuhvata ulaganja.
68. Pored toga, u prethodnoj ocjeni moraju se uzeti u obzir specifični tržišni nedostaci sa kojima se suočavaju prihvatljiva ciljna privredna društva na osnovu dodatnih smjernica iz st. 69 do 88.

3.3.1. *Mjere namijenjene kategorijama privrednih društava van područja primjene regulative o opštim grupnim izuzećima*

(a) *Mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije*

69. Područje primjene regulative o opštim grupnim izuzećima ograničeno je na prihvatljiva mala i srednja privredna društva. Međutim, sa sličnim preprekama u finansiranju mogla bi se suočiti i određena privredna društva koja ne ispunjavaju kriterijume u pogledu broja zaposlenih i/ili finansijskih pragova iz definicije malih i srednjih privrednih društava.

³³ V. fusnotu 15.

70. Proširenje područja primjene mjere finansiranja rizika u pogledu prihvatljivih privrednih društava kako bi se obuhvatila mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije moglo bi biti opravdano ako bi se njime podstakli privatni investitori na ulaganja u raznovrsniji portfelj, uz bolje mogućnosti ulaska na tržište i izlaska sa tržišta. Vjerovatno bi se uključivanjem malih privrednih društava srednje tržišne kapitalizacije u portfelj smanjila rizičnost na nivou portfelja i time povećao prinos na ulaganja. Stoga bi to mogao da bude naročito efikasan način privlačenja institucionalnih investitora da ulažu u rizičnija društva u ranoj fazi razvoja.

71. U smislu prethodno navedenog i ukoliko prethodna ocjena sadrži odgovarajuće ekonomske dokaze u tom smislu, pružanje podrške malim privrednim društvima srednje tržišne kapitalizacije moglo bi biti opravdano. U svojoj ocjeni, Komisija će uzeti u obzir intenzitet rada i kapitala ciljnih privrednih društava, kao i druge kriterijume koji odražavaju specifična finansijska ograničenja koja utiču na mala privredna društva srednje tržišne kapitalizacije (na primjer, dovoljno jemstvo za veliki zajam).

(b) Inovativna privredna društva srednje tržišne kapitalizacije

72. U određenim okolnostima bi se i privredna društva srednje tržišne kapitalizacije mogla suočiti sa preprekama u finansiranju koje se mogu uporediti sa onima koje utiču na mala i srednja privredna društva. To bi se moglo dogoditi privrednim društvima srednje tržišne kapitalizacije koja se bave aktivnostima istraživanja i razvoja, kao i inovacija, uz početno ulaganje u proizvodna postrojenja, uključujući tržišnu replikaciju, i čiji do sada ostvareni rezultati ne omogućavaju investitorima relevantne pretpostavke u pogledu budućih tržišnih izgleda rezultata takvih aktivnosti. U tom bi slučaju inovativnim privrednim društvima srednje tržišne kapitalizacije mogla biti potrebna državna pomoć za finansiranje rizika da bi povećala svoje proizvodne kapacitete do održivog nivoa na kojem bi i sami mogli da privuku privatno finansiranje. Kako je navedeno u tački 3.3.1 (a), uključivanje takvih inovativnih privrednih društava srednje tržišne kapitalizacije u njegov investicioni portfelj mogao bi biti efikasan način da finansijski posrednik ponudi raznovrsnije mogućnosti ulaganja koje bi mogle privući širi krug potencijalnih investitora.

(c) Privredna društva koja su početno ulaganje za finansiranje rizika dobila više od sedam godina od njihove prve komercijalne prodaje

73. Regulativa o opštim grupnim izuzećima obuhvata mala i srednja privredna društva koja primaju početno ulaganje na osnovu mjere rizičnog finansiranja prije svoje prve komercijalne prodaje na tržištu ili u roku od sedam godina od svoje prve komercijalne prodaje. Nakon tog sedmogodišnjeg perioda grupnim izuzećem obuhvaćena su samo naknadna ulaganja. Međutim, može se smatrati da su neke vrste privrednih društava još uvijek u fazi širenja / ranoj fazi rasta ako čak i nakon tog sedmogodišnjeg perioda još uvijek nijesu u dovoljnoj mjeri dokazala svoj potencijal za ostvarivanje prinosa i/ili nemaju dovoljno čvrste ostvarene rezultate i jemstva. To može biti slučaj u visokorizičnim sektorima, kao što je biotehnologija, kultura i stvaralačke djelatnosti, i što uopšteno važi za inovativna mala i srednja privredna društva ⁽³⁴⁾. Štaviše, privrednim društvima koja imaju dovoljan unutrašnji vlasnički kapital za finansiranje početnih aktivnosti spoljno finansiranje može biti potrebno tek u kasnijoj fazi, na primjer da bi povećala svoje kapacitete, i da bi se iz manjih privrednih društava razvila u veća. To bi moglo iziskivati veći iznos ulaganja koji prevazilazi njihova sopstvena sredstva.

74. Iz tog razloga, moguće je da se dozvole mjere kojima se početno ulaganje sprovodi više od sedam godina nakon prve komercijalne prodaje ciljnog privrednog društva. U tim okolnostima Komisija može zahtijevati da se mjerom jasno definišu prihvatljiva privredna društva, u smislu dokaza pruženih u prethodnoj ocjeni u pogledu postojanja specifičnog tržišnog nedostatka koji utiče na takva privredna društva.

(d) Privredna društva kojima je potreban iznos ulaganja za finansiranje rizika veći od gornje granice utvrđene u regulativi o opštim grupnim izuzećima

75. Regulativom o opštim grupnim izuzećima utvrđen je najveći ukupni iznos za finansiranje rizika po prihvatljivom privrednom društvu, uključujući naknadna ulaganja. Međutim, u nekim sektorima u kojima su prethodni troškovi istraživanja ili ulaganja srazmjerno visoki, na primjer u oblasti bioloških nauka ili zelene tehnologije ili energije, taj iznos može da bude nedovoljan za sve potrebne krugove ulaganja i da se društvo postavi na put održivog rasta. Stoga, pod određenim uslovima, može biti opravdano dozvoliti prihvatljivim privrednim društvima veći iznos ukupnog ulaganja.

76. Tako mjere finansiranja rizika mogu pružiti podršku koja prelazi navedeni najviši ukupni iznos, pod uslovom da predviđeni iznos finansiranja odražava obim i prirodu manjka finansijskih sredstava utvrđenog u prethodnoj ocjeni u pogledu ciljnih sektora i/ili područja. U takvim će slučajevima Komisija uzeti u obzir kapitalno intenzivnu prirodu ciljnih sektora i/ili veće troškove ulaganja u određenim geografskim područjima.

(e) Alternativne platforme za trgovanje koje ne ispunjavaju uslove iz regulative o opštim grupnim izuzećima

77. Komisija priznaje da su alternativne platforme za trgovanje važan dio tržišta finansiranja malih i srednjih privrednih društava jer, s jedne strane, privlače svježi kapital u mala i srednja privredna društva, a s druge strane olakšavaju izlazak ranijim investitorima ⁽³⁵⁾. U regulativi o opštim grupnim izuzećima priznaje se njihov značaj olakšavanjem njihovog rada ili putem poreskih podsticaja

³⁴ U smislu definicije iz Regulative o opštim grupnim izuzećima procjenjuje se da li je malo ili srednje privredno društvo inovativno.

³⁵ Komisija priznaje sve veći značaj platformi za grupno finansiranje za privlačenje finansiranja za novoosnovana društva. Stoga, ako postoji utvrđeni tržišni nedostatak i u slučajevima kada platformom za grupno finansiranje upravlja subjekt koji je posebno pravno lice, Komisija može shodno primijeniti pravila koja važe za alternativne platforme za trgovanje. To se odnosi i na poreske podsticaje za ulaganje preko takvih platformi za grupno finansiranje. U smislu nedavnog pojavljivanja grupnog finansiranja u Uniji, mjere rizičnog finansiranja kojima se obuhvata grupno finansiranje vjerovatno će biti predmet ocjenjivanja kako je navedeno u odjeljku 4 ovih smjernica.

namijenjenih fizičkim licima koja ulažu u privredna društva koja su uvrštena u kotaciju tih platformi ili tako što se subjektu koji upravlja platformom omogućava pomoć za novoosnovana privredna društva, pod uslovom da je subjekt koji upravlja platformom malo privredno društvo i do utvrđenih pragova.

78. Međutim, subjekti koji upravljaju alternativnim platformama za trgovanje ne moraju nužno biti mala privredna društva u trenutku osnivanja. Isto tako, najveći iznos dozvoljene pomoći u obliku pomoći za novoosnovana privredna društva na osnovu regulative o opštim grupnim izuzećima može biti nedovoljan za osnivanje platforme. Pored toga, da bi se privukli dovoljna sredstva za uspostavljanje i razvoj novih platformi, možda će biti potrebno omogućiti poreske podsticaje korporativnim investitorima. Konačno, u kotaciji platforme ne moraju biti uvrštena samo mala i srednja privredna društva, već i privredna društva koja prelaze pragove iz definicije malih i srednjih privrednih društava.
79. Dakle, pod određenim uslovima, može biti opravdano da se dozvole poreski podsticaji korporativnim investitorima, da bi se podržali subjekti koji upravljaju platformama koji nisu mala privredna društva, ili da se dozvole ulaganja za osnivanje alternativnih platformi za trgovanje čiji iznos prelazi gornje granice pomoći za novoosnovana privredna društva iz regulative o opštim grupnim izuzećima, ili da se dozvoli pomoć alternativnim platformama za trgovanje kada većinu finansijskih instrumenata prihvaćenih za trgovanje izdaju mala i srednja privredna društva. To je u skladu sa ciljem politike da se podrži pristup malih i srednjih privrednih društava finansiranju kroz neprekidan lanac finansiranja. Iz tog razloga, u prethodnoj ocjeni mora se dokazati da postoji specifičan tržišni nedostatak koji utiče na takve platforme na relevantnom geografskom tržištu.

3.3.2. Mjere sa parametrima izrade koji nisu u skladu sa regulativom o opštim grupnim izuzećima

(a) Finansijski instrumenti kod kojih je učešće privatnih investitora niže od udjela predviđenih regulativom o opštim grupnim izuzećima

80. Tržišni nedostaci koji utiču na privredna društva u određenim regionima ili državama članicama mogu biti izraženiji zbog srazmjerno slabo razvijenog tržišta finansiranja malih i srednjih privrednih društava na tim područjima u poređenju sa drugim regionima u istoj državi članici ili drugim državama članicama. To može naročito biti slučaj u državama članicama bez dobro uhodanog prisustva formalnih investitora u rizični kapital ili poslovnih anđela. Stoga se veća naklonost Komisije prema mjerama koje dozvoljavaju niže učešće privatnog investitora od udjela predviđenih regulativom o opštim grupnim izuzećima može opravdati ciljem da se podstakne razvoj efikasnog tržišta finansiranja malih i srednjih privrednih društava u tim regionima i da se savladaju strukturne barijere koje mogu onemogućiti malim i srednjim privrednim društvima efikasan pristup finansiranju rizika.

81. Pored toga, Komisija može zauzeti pozitivan stav prema mjerama finansiranja rizika kod kojih je učešće privatnog investitora niže od udjela predviđenih regulativom o opštim grupnim izuzećima naročito ako su one usmjerene izričito na mala i srednja privredna društva prije njihove prve komercijalne prodaje ili u fazi dokazivanja koncepta, tj. na privredna društva izložena izraženijem tržišnom nedostatku, pod uslovom da dio rizika ulaganja zaista snose privatni investitori koji učestvuju u tom ulaganju.

(b) Finansijski instrumenti kod kojih parametri izrade prelaze gornje granice predviđene regulativom o opštim grupnim izuzećima

82. Povoljnost iz regulative o opštim grupnim izuzećima rezervisana je za mjere kod kojih je raspodjela gubitaka koja nije jednaka između javnih i privatnih investitora oblikovana tako da se ograniči prvi gubitak koji preuzima javni investitor. Slično tome, u slučaju garancija, grupno izuzeće utvrđuje gornje granice stope garancije i ukupnih gubitaka koje preuzima javni investitor.

83. Međutim, u određenim okolnostima, preuzimanjem većeg rizika pri finansiranju, javno finansiranje može privatnim investitorima ili zajednicama omogućiti da obezbijede dodatno finansiranje. Prilikom ocjenjivanja mjera kod kojih finansijski parametri izrade prelaze gornje granice iz regulative o opštim grupnim izuzećima, Komisija će uzeti u obzir više činilaca, kako je navedeno u odjeljku 3.4.2. ovih smjernica.

(c) Finansijski instrumenti, osim garancija, kod kojih se investitori, finansijski posrednici i njihovih menadžeri biraju na način da zaštita od gubitaka ima prednost u odnosu na asimetričnu podjelu dobiti

84. U skladu sa regulativom o opštim grupnim izuzećima, izbor finansijskih posrednika, kao i investitora ili menadžera fondova mora se zasnivati na otvorenom, transparentnom i nediskriminatornom pozivu, kojim se jasno utvrđuju ciljevi politike koji se nastoje ostvariti mjerom i vrsta finansijskih parametara koji su sastavljeni radi ostvarenja tih ciljeva. To znači da finansijski posrednici ili njihovi menadžeri moraju biti izabrani u postupku koji je u skladu sa Direktivom 2004/18/EZ ⁽³⁶⁾ ili bilo kojim naknadnim zakonodavstvom koje zamjenjuje navedenu direktivu. Ukoliko se ta direktiva ne primjenjuje, postupak izbora mora biti takav da obezbijedi najveći mogući izbor među kvalifikovanim finansijskim posrednicima ili menadžerima fondova. Tačnije, takav postupak mora da omogućiti predmetnoj državi članici da uporedi uslove koje su dogovorili finansijski posrednici ili menadžeri fondova i potencijalni privatni investitori kako bi se obezbijedilo da mjera finansiranja rizika privuče privatne investitore uz najmanju moguću državnu pomoć ili najmanje moguće odstupanje od jednakih uslova u smislu realne strategije ulaganja.

85. Prema regulativi o opštim grupnim izuzećima važeći kriterijumi za izbor menadžera moraju uključivati zahtjev prema kojem se za instrumente koji nisu garancije „prednost daje podjeli dobiti u odnosu na zaštitu od gubitaka” kako bi se ograničila sklonost menadžera pretjeranom preuzimanju rizika prilikom izbora privrednih društava u koja se ulaže. Time se nastoji obezbijediti da se, bez

³⁶ Direktiva 2004/18/EZ (SL L 134, 30.4.2004, str 114).

obzira na oblik finansijskog instrumenta koji je predviđen mjerom, kod svakog povlašćenog tretmana privatnih investitora ili zajmodavaca mora poštovati javni interes koji se sastoji od obezbjeđivanja obrta uloženog javnog kapitala i od dugoročne finansijske održivosti mjere.

86. U određenim slučajevima treba dati prednost zaštiti od gubitaka, odnosno kada je mjera usmjerena na određene sektore u kojima je stopa neplaćanja malih i srednjih privrednih društava visoka. To može biti slučaj kod mjera namijenjenih malim i srednjim privrednim društvima prije njihove prve komercijalne prodaje ili u fazi dokazivanja koncepta, sektorima koji se suočavaju s važnim tehnološkim barijerama ili sektorima u kojima društva u velikoj mjeri zavise od pojedinačnih projekata koji iziskuju veliko ulaganje u ranoj fazi i za posljedicu imaju veliku izloženost rizicima, kao što su kultura i stvaralački sektor. Davanje prednosti mehanizmima zaštite od gubitaka može biti opravdano i za mjere koje se sprovode preko fonda fondova i kojima je cilj da privuku privatne investitore na tom nivou.

(d) Poreski podsticaji korporativnim investitorima, uključujući finansijske posrednike ili njihove menadžere koji djeluju kao suinvestitori

87. Iako su regulativom o opštim grupnim izuzećima obuhvaćeni poreski podsticaji koji se dodjeljuju nezavisnim privatnim investitorima koji su fizička lica koja neposredno ili posredno obezbjeđuju finansiranje rizika prihvatljivim malim i srednjim privrednim društvima, države članice mogu smatrati primjerenim donošenje mjera kojima se slični podsticaji daju i korporativnim investitorima. Razlika je u činjenici da su korporativni investitori privredna društva u smislu člana 107 Ugovora. Za tu mjeru zato moraju važiti posebna ograničenja kako bi se obezbijedilo da je pomoć na novou korporativnih investitora proporcionalna kao i da ima stvarni podsticajni efekat.

88. Finansijski posrednici i njihovi menadžeri mogu koristiti poreske podsticaje samo u obimu u kojem djeluju kao suinvestitori ili suzajmodavci. Za usluge koje obavljaju finansijski posrednici ili njihovih menadžeri ne može se odobriti poreski podsticaj za sprovođenje mjere.

3.4. Primjerenost mjere pomoći

3.4.1. *Primjerenost u odnosu na druge instrumente politike i druge instrumente pomoći*

89. Da bi se riješili utvrđeni tržišni nedostaci i doprinijelo ostvarenju ciljeva politike koji se nastoje ostvariti mjerom, predložena mjera finansiranja rizika mora biti primjereni instrument i da istovremeno u najmanjoj mogućoj mjeri narušava konkurenciju. Izbor određene vrste mjere finansiranja rizika mora se propisno obrazložiti u prethodnoj ocjeni.

90. Komisija će, prvenstveno, razmotriti da li se i u kojoj mjeri se mjera finansiranja rizika može smatrati primjerenim instrumentom u poređenju s drugim instrumentima politike namijenjenim podsticanju pružanja finansiranja rizika prihvatljivim privrednim društvima. Državna pomoć nije jedini instrument politike koji je dostupan državama članicama za lakše obezbjeđivanje finansiranja rizika prihvatljivim privrednim društvima. One mogu koristiti druge komplementarne alate politike u oblasti ponude i tražnje, kao što su regulatorne mjere za lakše funkcionisanje finansijskih tržišta, mjere za unapređenje poslovnog ambijenta, savjetodavne usluge za pripremljenost za ulaganja ili javna ulaganja koja ispunjavaju test subjekta u tržišnoj ekonomiji.

91. Prethodnom ocjenom moraju se analizirati postojeće i, ukoliko je moguće, predviđene mjere nacionalne politike i politike Evropske unije usmjerene na iste utvrđene tržišne nedostatke, pri čemu treba imati u vidu djelotvornost i efikasnost drugih alata politike. Zaključcima prethodne ocjene mora se dokazati da utvrđene tržišne nedostatke nije moguće riješiti na odgovarajući način drugim alatima politike koji ne uključuju državnu pomoć. Nadalje, predložena mjera finansiranja rizika mora da bude u skladu sa opštom politikom dotične države članice u pogledu pristupa malih i srednjih privrednih društava finansiranju i komplementarna s drugim instrumentima politike namijenjenim istim potrebama tržišta.

92. Nakon toga, Komisija će razmotriti da li je predložena mjera primjerenija od alternativnih instrumenata državne pomoći koji su namijenjeni za isti tržišni nedostatak. U tom pogledu postoji opšta pretpostavka da se finansijskim instrumentima u manjoj mjeri narušava konkurencija od direktnih bespovratnih sredstava i da stoga predstavljaju primjereniji instrument. Međutim, državna pomoć za lakše obezbjeđivanje finansiranja rizika može se dodijeliti u raznim oblicima, kao što su selektivni poreski instrumenti ili podređeni komercijalni finansijski instrumenti, uključujući niz vlasničkih, dužničkih ili garantnih instrumenata različitih karakteristika u pogledu rizika i prinosa, a postoje i različiti načini plasiranja i strukture finansiranja, čija primjerenost zavisi od prirode ciljnih privrednih društava i manjka finansijskih sredstava. Komisija će, stoga, ocijeniti da li se oblikom mjerom obezbjeđuje efikasna struktura finansiranja, imajući u vidu strategiju ulaganja fonda, da bi se obezbijedilo održivo izvođenje operacija.

93. U vezi sa tim, Komisija će pozitivno gledati na mjere koje uključuju dovoljno velike fondove u smislu veličine portfelja i geografske pokrivenosti, naročito ako djeluju u više država članica, kao i diverzifikacije portfelja jer takvi fondovi mogu biti efikasniji i stoga privlačniji privatnim investitorima u poređenju s manjim fondovima. Određene strukture fonda fondova mogu ispunjavati te zahtjeve pod uslovom da se ukupni troškovi upravljanja koji proizilaze iz različitih nivoa posredovanja poravnaju sa znatno većom efikasnošću.

3.4.2. *Uslovi za finansijske instrumente*

94. Za finansijske instrumente koji nisu obuhvaćeni regulativom o opštim grupnim izuzećima Komisija će razmotriti elemente utvrđene u st. 95 do 119.

95. Prvo, mjerom se mora mobilisati dodatno finansiranje od učesnika na tržištu. Minimalni udjeli privatnog ulaganja koji su niži od onih utvrđenih u regulativi o opštim grupnim izuzećima mogu se opravdati samo u smislu izraženijih tržišnih nedostataka

utvrđenih u prethodnoj ocjeni. U vezi sa tim, u prethodnoj ocjeni mora se razumno procijeniti nivo privatnog ulaganja koji se traži u smislu tržišnog nedostatka koji utiče na određeni niz prihvatljivih privrednih društava kojima je mjera namijenjena, odnosno mora se procijeniti potencijal za privlačenje dodatnih privatnih ulaganja u portfelj ili na nivou pojedinačnog posla. Nadalje, mora se dokazati da mjera podstiče dodatno privatno finansiranje koje u protivnom ne bi bilo obezbijedeno ili bi bilo obezbijedeno u drugim oblicima ili iznosima ili pod drugačijim uslovima.

96. U slučaju mjera finansiranja rizika koje su usmjerene isključivo na mala i srednja privredna društva prije njihove prve komercijalne prodaje, Komisija može prihvatiti da je nivo privatnog učešća niži od zahtijevanih udjela. Druga mogućnost kod tako usmjerenih ulaganja je da Komisija može prihvatiti da privatno učešće nije nezavisno po prirodi, odnosno kada je, na primjer, riječ o učešću vlasnika privrednog društva koje je korisnik pomoć. U propisno opravdanim slučajevima Komisija može, i u pogledu prihvatljivih privrednih društava koja su na tržištu poslovala manje od sedam godina od svoje prve komercijalne prodaje, na osnovu ekonomskih dokaza pruženih u prethodnoj ocjeni u pogledu predmetnog tržišnog nedostatka, prihvatiti nivoe privatnog učešća niže od onih utvrđenih regulativom o opštim grupnim izuzećima.
97. Mjera finansiranja rizika čiji su cilj prihvatljiva privredna društva, koja u vrijeme prvog ulaganja za finansiranje rizika posluju na tržištu više od sedam godina nakon svoje prve komercijalne prodaje, mora sadržati odgovarajuća ograničenja, bilo u smislu vremenskih rokova (na primjer, deset godina umjesto sedam) ili drugih objektivnih kriterijuma kvalitativne prirode u pogledu faze razvoja ciljnih privrednih društava. Kod takvih ciljeva ulaganja Komisija bi obično zahtijevala minimalni udio privatnog učešća od 60 %.
98. Drugo, uz predloženi nivo privatnog učešća, Komisija će uzeti u obzir i odnos rizika i koristi između javnih i privatnih investitora. U tom smislu Komisija će pozitivno posmatrati mjere kod kojih se gubici raspodjeljuju jednako između investitora, a privatni investitori dobijaju samo podsticaje za ostvarenje dobiti. Po pravilu, što je raspodjela rizika i koristi približnija stvarnoj komercijalnoj praksi, to je vjerovatnije da će Komisija prihvatiti niži nivo privatnog učešća.
99. Treće, važan je nivo strukture finansiranja na kojem mjera ima za cilj da podstakne privatno ulaganje. Na nivou fonda fondova, sposobnost privlačenja privatnog finansiranja može zavisi od šire primjene mehanizama zaštite od gubitaka. Suprotno tome, pretjerano oslanjanje na takve mehanizme može narušiti izbor prihvatljivih privrednih društava i uzrokovati neefikasne ishode, kada privatni investitori intervenišu na nivou ulaganja u privredna društva i na nivou pojedinačnih transakcija.
100. Prilikom ocjenjivanja potrebe za specifičnim oblikom mjere, Komisija može uzeti u obzir značaj rezidualnog rizika za izabrane privatne investitore u vezi sa očekivanim i neočekivanim gubicima koje preuzima javni investitor, kao i odnos očekivanih prinosa između javnog investitora i privatnih investitora. Dakle, mogao bi se prihvatiti drugačiji profil rizika i koristi ako tako što više povećava iznos privatnog ulaganja a da to ne utiče na odluke o ulaganju koje su zaista usmjerene na sticanje dobiti.
101. Četvrto, prava priroda podsticaja mora biti utvrđena u otvorenom i nediskriminatornom postupku izbora finansijskih posrednika, kao i menadžera fondova ili investitora. Isto tako, od menadžera fonda fondova trebalo bi zahtijevati da se kao dio svog mandata ulaganja pravno obavežu da, u konkurentnom postupku izbora prihvatljivih finansijskih posrednika, menadžera fondova ili investitora, utvrde povlašćeni uslovi koji bi se mogli primijeniti na nivou pod-fondova.
102. Da bi se dokazala potreba za posebnim finansijskim uslovima na kojima se zasniva oblik mjere, od država članica može se zahtijevati da pruže dokaze da su, u postupku izbora privatnih investitora, svi učesnici u postupku tražili uslove koji ne bi bili obuhvaćeni regulativom o opštim grupnim izuzećima, ili da tenderski postupak nije dao konačan rezultat.
103. Peto, finansijski posrednik ili menadžer fonda može biti suinvestitor zajedno s državom članicom, ukoliko to ne dovodi do mogućeg sukoba interesa. Finansijski posrednik mora preuzeti najmanje 10% tranše prvog gubitka. Takvo suinvestiranje moglo bi da doprinese tome da se obezbijedi da su odluke o ulaganju u skladu s odgovarajućim ciljevima politike. Sposobnost menadžera da obezbijedi ulaganje iz sopstvenih izvora može biti jedan od kriterijuma za izbor.
104. Konačno, u mjerama finansiranja rizika koje koriste dužničke instrumente mora se predvidjeti mehanizam kojim će se obezbijediti da finansijski posrednik prednost koju primi od države prenosi na privredna društva koja su krajnji korisnici, na primjer u obliku nižih kamatnih stopa, blažih zahtjeva u pogledu jemstava ili kombinacije navedenog. Finansijski posrednik prednost može prenijeti i ulaganjem u privredno društvo koje bi, iako je potencijalno održivo, na osnovu njegovih internih kriterijuma za određivanje rejtinga bilo u kategoriji rizika u koju finansijski posrednik ne bi ulagao da nema mjere finansiranja rizika. Mehanizam prenosa mora da sadrži odgovarajuće praćenje, kao i mehanizam za povraćaj sredstava.
105. Države članice mogu u okviru mjere finansiranja rizika koristiti niz finansijskih instrumenata, kao što su vlasnički instrumenti ili instrumenti kvazivlasničkog kapitala, kreditni instrumenti ili garancije na nejednakoj osnovi. U st. 106 do 119 ovih smjernica utvrđeni su elementi koje će Komisija uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja takvih posebnih finansijskih instrumenata.

(a) Ulaganja u kapital

106. Instrumenti ulaganja u kapital mogu biti u obliku ulaganja u vlasnički ili kvazivlasnički kapital nekog privrednog društva, čime investitor kupuje (udio u vlasništvu) vlasništvo nad tim privrednim društvom.
107. Vlasnički instrumenti mogu imati različite asimetrične odlike, zbog kojih investitori imaju različit tretman, jer neki u odnosu na druge mogu preuzeti veći dio rizika ili koristi. Da bi se umanjili rizici privatnih investitora, mjerom se može ponuditi povoljna zaštita (javni investitor odriče se dijela prinosa) ili zaštita od dijela gubitaka (ograničavanje gubitaka za privatnog investitora), ili kombinacija navedenog.

108. Komisija smatra da se podsticajima za ostvarivanje dobiti bolje usklađuju interesi javnih i privatnih investitora. Nasuprot tome, zaštita od gubitaka, kod koje javni investitor može biti izložen riziku slabe uspješnosti može dovesti do neusklađenosti interesa i nepovoljnog izbora od strane finansijskih posrednika ili investitora.
109. Komisija smatra da vlasnički instrumenti s ograničenim prinosom ⁽³⁷⁾, kupovnom opcijom ⁽³⁸⁾ i asimetričnom raspodjelom prihoda ⁽³⁹⁾ nude dobre podsticaje, naročito u situacijama s manje ozbiljnim tržišnim nedostatkom.
110. Vlasnički instrumenti koji imaju odlike nejednake raspodjele gubitaka, koji prelaze ograničenja utvrđena u regulativi o opštim grupnim izuzećima mogu se opravdati samo za mjere kojima se rješavaju ozbiljni tržišni nedostaci utvrđeni u prethodnoj ocjeni, kao što su mjere koje se može opravdati malim i srednjim privrednim društvima prije njihove prve komercijalne prodaje ili u fazi dokazivanja koncepta. Da bi se spriječila prekomjerna zaštita od gubitaka, mora se odrediti gornja granica tranše prvog gubitka koju snosi javni investitor.

(b) Finansirani dužnički instrumenti: zajmovi

111. Mjerom finansiranja rizika može se obuhvatiti davanje zajmova na nivou finansijskih posrednika ili krajnjih korisnika.
112. Finansirani dužnički instrumenti mogu biti u raznim oblicima, uključujući podređene zajmove i zajmove s raspodjelom rizika za portfelj. Podređeni zajmovi mogu se davati finansijskim posrednicima za jačanje njihove strukture kapitala, radi pružanja dodatnog finansiranja prihvatljivim privrednim društvima. Zajmovi s raspodjelom rizika za portfelj namijenjeni su obezbjeđivanju zajmova finansijskim posrednicima koji se obavezuju da će sufinansirati portfelj novih zajmova ili zakupa prihvatljivim privrednim društvima do određene stope sufinansiranja u kombinaciji s raspodjelom kreditnog rizika za portfelj po načelu pojedinačnog zajma (ili pojedinačnog zakupa). U oba slučaja finansijski posrednik djeluje kao suinvestitor u prihvatljiva privredna društva, ali ima povlašćeni tretman u odnosu na javnog investitora/zajmodavca jer se instrumentom umanjuje njegova sopstvena izloženost kreditnim rizicima koji proizilaze iz predmetnog portfelja zajmova.
113. Po pravilu, ako svojstva instrumenta koja se odnose na ublažavanje rizika navode javnog investitora/zajmodavca da preuzme, u pogledu predmetnog portfelja zajma, poziciju prvog gubitka koji prelazi gornju granicu utvrđenu regulativom o opštim grupnim izuzećima, mjera se može opravdati samo u slučaju ozbiljnog tržišnog nedostatka koji mora biti jasno naveden u prethodnoj ocjeni. Komisija će pozitivno posmatrati mjere kojima su izričito ograničeni prvih gubici koje preuzima javni investitor, a naročito kada takva gornja granica ne prelazi 35%.
114. Instrumenti zajmova s raspodjelom rizika za portfelj trebalo bi da obezbijede značajnu stopu sufinansiranja ulaganja od strane izabranog finansijskog posrednika. Pretpostavlja se da je to slučaj ako takva stopa nije niža od 30% vrijednosti predmetnog portfelja zajmova.
115. Ako se finansirani dužnički instrumenti koriste za refinansiranje postojećih zajmova, smatra se da nemaju podsticajni efekat i nijedan element pomoći u takvim instrumentima ne može se smatrati spojivim s unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora.

(c) Nefinansirani dužnički instrumenti: garancije

116. Mjera finansiranja rizika može obuhvatiti davanje garancija ili kontragarancija finansijskim posrednicima i/ili garancija krajnjim korisnicima. Prihvatljive transakcije obuhvaćene garancijom moraju biti novonastale prihvatljive transakcije zajma za finansiranje rizika, uključujući instrumente zakupa, kao i instrumente ulaganja u kvazivlasnički kapital, sa izuzetkom vlasničkih instrumenata.
117. Garancije bi trebalo davati na osnovu portfelja. Finansijski posrednici mogu odabrati transakcije koje žele da uvrste u portfelj pokriven garancijom, ukoliko uvrštene transakcije ispunjavaju kriterijume prihvatljivosti, kako su definisani mjerom finansiranja rizika. Garancije treba ponuditi po stopi kojom se obezbjeđuje odgovarajući nivo podjele rizika i koristi sa finansijskim posrednicima. Naročito, u propisno opravdanim slučajevima i zavisno od rezultata prethodne ocjene, stopa garancije može biti viša od maksimalne stope predviđene regulativom o opštim grupnim izuzećima, ali ne smije prelaziti 90%. To bi trebalo da bude slučaj garancija za zajmove ili ulaganja u kvazivlasnički kapital malih i srednjih privrednih društava prije njihove prve komercijalne prodaje.
118. U slučaju ograničenih garancija, limitirana stopa trebalo bi u načelu da pokriva samo očekivane gubitke. Ukoliko bi pokrivala i neočekivane gubitke, njenu bi cijenu trebalo utvrditi u visini koja odražava i dodatno pokriće rizika. Po pravilu, limitirana stopa ne bi trebalo da prelazi 35%. Neograničene garancije (garancije sa stopom garancije, ali bez limitirane stope) mogu se davati samo u propisno opravdanim slučajevima i njihova se cijena utvrđuje tako da odražava dodatno pokriće rizika koje pruža garancija.
119. Trajanje garancije treba vremenski ograničiti, obično na najviše 10 godina, ne dovodeći u pitanje dospjeće pojedinačnih dužničkih instrumenata pokrivenih garancijom koje može biti i duže. Garancija se umanjuje ako finansijski posrednik u određenom periodu ne uključi minimalni iznos ulaganja u portfelj. Za neiskorišćene iznose obračunava se provizija. Da bi se posrednici podstakli da ostvare dogovoreni obim mogu se koristiti metode kao što su provizije za neiskorišćene iznose, pokretački događaji ili ključne tačke.

³⁷ Ograničeni prinos za javnog investitora po određenoj unaprijed utvrđenoj minimalnoj stopi prinosa: ako je unaprijed utvrđena stopa prinosa premašena, svi prinosi preko toga raspodjeljuju se samo privatnim investitorima.

³⁸ Kupovne opcije za javne udjele: privatni investitori imaju pravo da iskoriste kupovnu opciju za otkup udjela javnog ulaganja po unaprijed dogovorenoj izvršnoj cijeni.

³⁹ Asimetrična raspodjela prihoda: novčana sredstva povlače se od javnih i privatnih investitora na jednakoj osnovi, ali prinosi se raspodjeljuju kada nastanu na asimetričan način. Privatni investitori dobijaju veći dio prihoda od raspodjele nego što bi dobili srazmjerno svojim udjelima, do unaprijed utvrđene minimalne stope prinosa.

3.4.3. *Uslovi za poreske instrumente*

120. Kako je naglašeno u odjeljku 3.3.2. tačka (d), područje primjene regulative o opštim grupnim izuzećima ograničeno je na poreske podsticaje namijenjene investitorima koji su fizička lica. Stoga Komisiji treba prijaviti mjere u kojima se poreski podsticaji koriste da se korporativni investitori podstaknu na obezbjeđivanje finansiranja prihvatljivim privrednim društvima, neposredno ili posredno, kroz sticanje udjela u namjenskom fondu ili drugim vrstama investicionih subjekata koji ulažu u takva privredna društva.
121. Opšte je pravilo da države članice treba da zasnivaju svoje fiskalne mjere na zaključcima prethodne ocjene o tržišnom nedostatku i da svoj instrument usmjere na precizno definisanu kategoriju prihvatljivih privrednih društava.
122. Poreski podsticaji korporativnim investitorima mogu biti u obliku olakšica za porez na prihod i/ili poreskih olakšica za kapitalne dobitke i dividende, uključujući odbitak poreza i odlaganje poreske obaveze. U okviru svoje prakse sprovođenja Komisija je obično smatrala spojivim olakšice za porez na prihod koje su definisane tako da sadrže specifična ograničenja maksimalnog procenta uloženog iznosa čiji povraćaj investitor može da traži u svrhu poreske olakšice i maksimalan iznos poreza koji se može odbiti od poreske obaveze investitora. Nadalje, poreska obaveza za kapitalne dobitke ostvarene prodajom udjela ili akcija može se odložiti ako su u određenom periodu ponovo uloženi u prihvatljivo ulaganje, dok se gubici ostvareni prodajom takvih udjela ili akcija mogu odbiti od dobiti ostvarene od drugih udjela ili akcija za koje se plaća isti porez.
123. Komisija uopšteno smatra da su takve vrste fiskalnih mjera primjerene i da stoga imaju podsticajni efekat ako država članica može da dostavi dokaz da se izbor prihvatljivih privrednih društava zasniva na dobro strukturisanom nizu zahtjeva koji se odnose na ulaganje, o kojima je javnost na odgovarajući način obaviještena, kao i uz utvrđivanje karakteristika prihvatljivih privrednih društava na koje se dokazani tržišni nedostatak odnosi.
124. Ne dovodeći u pitanje mogućnost produženja mjere, poreske šeme moraju se ograničiti na najviše deset godina. Ako se nakon deset godina šema produži, država članica mora sprovesti novu prethodnu ocjenu, zajedno sa evaluacijom uspješnosti šeme u periodu njenog sprovođenja.
125. U svojoj analizi Komisija će uzeti u obzir posebne karakteristike relevantnih nacionalnih poreskih sistema i poreske podsticaje koji već postoje u državi članici, kao i međudjelovanje tih podsticaja, imajući u vidu ciljeve utvrđene u Akcionom planu za jačanje borbe protiv poreskih prevara i utaje poreza ⁽⁴⁰⁾ i dvama preporukama Komisije o agresivnom poreskom planiranju ⁽⁴¹⁾ i mjerama namijenjenim podsticanju trećih zemalja na primjenu minimalnih standarda dobrog upravljanja u poreskim pitanjima ⁽⁴²⁾. Treba obezbijediti i propisnu primjenu pravila o razmjeni informacija između poreskih uprava radi sprečavanja poreskih prevara i utaje poreza.
126. Poreska olakšica mora biti dostupna svim investitorima koji ispunjavaju propisane kriterijume, bez diskriminacije u pogledu njihovog mjesta osnivanja i pod uslovom da dotična država članica ispunjava minimalne standarde dobrog upravljanja u poreskim stvarima. Države članice stoga bi trebalo da na odgovarajući način obavijeste javnost o području primjene i tehničkim parametrima mjere. Navedeno bi trebalo da uključuje potrebne gornje granice i ograničenja koja definišu maksimalnu olakšicu koju bi svaki pojedinačni investitor mogao da ostvari na osnovu mjere, kao i maksimalan iznos ulaganja koje se može izvršiti u pojedinačna prihvatljiva privredna društva.

3.4.4. *Uslovi za mjere podrške alternativnim platformama za trgovanje*

127. Što se tiče mjera pomoći kojima se pruža podrška alternativnim platformama za trgovanje i koje prelaze ograničenja utvrđena regulativom o opštim grupnim izuzećima, subjekt koji upravlja platformom mora dostaviti poslovni plan kojim dokazuje da platforma kojoj je dodijeljena pomoć može postati samoodrživa za manje od 10 godina. Nadalje, u prijavi se moraju dostaviti i vjerovatni hipotetički scenariji koji sadrže poredenje situacija sa kojima bi se privredna društva čijim se vrijednostima trguje suočila da platforma ne postoji, u smislu pristupa potrebnom finansiranju.
128. Komisija će biti naklonjena alternativnim platformama za trgovanje koje osnuje nekoliko država članica i koje posluju u nekoliko država članica jer bi one mogle biti naročito efikasne i privlačne privatnim investitorima, naročito institucionalnim investitorima.
129. Za postojeće platforme, predloženom poslovnom strategijom platforme mora se pokazati da je zbog stalnog manjka kotacija, a stoga i zbog nedovoljne likvidnosti, predmetnoj platformi potrebna kratkoročna podrška, i pored njene dugoročne održivosti. Komisija će pozitivno posmatrati pomoć za uspostavljanje alternativne platforme za trgovanje u državama članicama u kojima takva platforma ne postoji. Ako je alternativna platforma za trgovanje kojoj će biti pružena podrška podređena platforma ili društvo kćerka postojeće berze, Komisija će posebnu pažnju posvetiti ocjeni nedostatka finansiranja sa kojim bi se takva podređena platforma suočila.

3.5. **Podsticajni efekat pomoći**

130. Državna pomoć može se smatrati spojivom s unutrašnjim tržištem samo ako ima podsticajni efekat koji podstiče korisnika pomoći da promijeni svoje ponašanje tako da obavlja djelatnosti koje ne bi obavljao bez pomoći ili bi ih zbog tržišnog nedostatka obavljao u manjem obimu. Na nivou prihvatljivih privrednih društava, podsticajni efekat je prisutan kada krajnji korisnik može da dobije sredstva koja mu inače ne bi bila dostupna u smislu oblika, iznosa i vremenskog rasporeda.

⁴⁰ Akcioni plan za jačanje borbe protiv poreskih prevara i utaje poreza, COM(2012) 722 konačna verzija od 6.12.2012.

⁴¹ Preporuka Komisije od 6.12.2012. o agresivnom poreskom planiranju, C(2012) 8806 konačna verzija.

⁴² Preporuka Komisije od 6.12.2012. o mjerama namijenjenim podsticanju trećih zemalja na primjenu minimalnih standarda dobrog upravljanja u poreskim pitanjima, C(2012) 8805 konačna verzija.

131. Mjerom finansiranja rizika tržišni investitori moraju se podstaknuti na finansiranje potencijalno održivih prihvatljivih privrednih društava iznad trenutnog nivoa i/ili na preuzimanje dodatnog rizika. Smatra se da mjera finansiranja rizika ima podsticajni efekat ako mobiliše ulaganja iz tržišnih izvora tako da ukupno finansiranje obezbijedeno prihvatljivom privrednom društvu prelazi budžet mjere. Iz tog razloga, ključni element prilikom izbora finansijskih posrednika i menadžera fondova trebalo bi da bude njihova sposobnost da mobilišu dodatno privatno ulaganje.
132. Ocjena podsticajnog efekta tijesno je povezana sa ocjenom tržišnog nedostatka iz odjeljka 3.3. Nadalje, primjerenost mjere da postigne efekat poluge u krajnjem zavisi od oblika mjere u pogledu odnosa rizika i koristi između javnih i privatnih pružalaca finansiranja što je tijesno povezano i sa pitanjem da li je oblik mjere državne pomoći za finansiranje rizika odgovarajući (v. odjeljak 3.4.). Dakle, kada se pravilno utvrdi tržišni nedostatak i mjera ima odgovarajući oblik, može se pretpostaviti da je prisutan podsticajni efekat.

3.6. Proporcionalnost pomoći

133. Da bi ostvarila relevantne ciljeve politike, državna pomoć mora biti proporcionalna tržišnom nedostatku koji se njome nastoji riješiti. Mora biti ekonomično oblikovana, u skladu s načelima dobrog finansijskog upravljanja. Da bi se mjera pomoći smatrala proporcionalnom, pomoć mora biti ograničena na najmanji mogući iznos potreban da se privuče finansiranje sa tržišta da bi se popunio utvrđeni manjak finansijskih sredstava, bez stvaranja neopravdanih prednosti.
134. Po pravilu se na nivou krajnjih korisnika finansiranje rizika smatra proporcionalnim ako je ukupni iznos sindiciranog finansiranja (javnog i privatnog) obezbijedeno na osnovu mjere finansiranja rizika ograničen na vrijednost manjka finansijskih sredstava utvrđenog u prethodnoj ocjeni. Na nivou investitora, pomoć mora biti ograničena na najmanji iznos potreban za privlačenje privatnog kapitala kako bi se ostvario minimalni efekat poluge i premostio manjak finansijskih sredstava.

3.6.1. *Uslovi za finansijske instrumente*

135. Mjerom se mora obezbijediti ravnoteža između povlašćenih uslova koji se nude finansijskim instrumentom kako bi se u najvećoj mjeri povećao efekat poluge, a istovremeno riješio utvrđeni tržišni nedostatak, i potrebe da se instrumentom ostvari dovoljan finansijski prinos kako bi ostala operativno održiva.
136. Precizna priroda i vrijednost podsticaja moraju biti utvrđene u otvorenom i nediskriminatornom postupku izbora u okviru kojeg se finansijski posrednici, kao i menadžeri fondovi ili investitori pozivaju da dostave konkurentne ponude. Ako su asimetrični prinosi usklađeni za rizik ili raspodjela gubitaka utvrđeni u takvom postupku, Komisija smatra da finansijski instrument treba smatrati proporcionalnim i da odražava fer stopu prinosa (FRR). Ako se menadžeri fondova biraju na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminatornog poziva u kojem se u okviru postupka izbora od njih zahtijeva da predstave svoju bazu investitora, smatra se da su privatni investitori izabrani na odgovarajući način.
137. U slučaju suinvestiranja javnog fonda sa privatnim investitorima koji učestvuju na nivou pojedinačnog posla, privatne investitore bi za svaku transakciju trebalo birati u odvojenom konkurentnom postupku, što je poželjan način utvrđivanja fer stope prinosa.
138. Ako se privatni investitori ne biraju u takvom postupku (na primjer zato što se pokazalo da je postupak izbora neefikasan ili nije dao konačan rezultat), fer stopu prinosa mora utvrditi nezavisni stručnjak na osnovu analize tržišnih referentnih vrijednosti i tržišnog rizika, metodologijom vrednovanja diskontovanog novčanog toka, kako bi se izbjegle prekomjerne kompenzacije investitorima. Na osnovu toga, nezavisni stručnjak mora da izračuna najmanji mogući nivo fer stope prinosa i tome da doda odgovarajuću maržu koja odražava rizike.
139. U tom slučaju moraju postojati odgovarajuća pravila za imenovanje nezavisnog stručnjaka. Stručnjak mora barem imati licencu za pružanje takvih savjeta, registrovan pri relevantnim stručnim udruženjima, poštovati deontološka i profesionalna pravila tih udruženja, mora biti nezavisan i snositi odgovornost za tačnost svog stručnog mišljenja. U načelu, nezavisni stručnjaci biraju se u otvorenom, transparentnom i nediskriminatornom postupku izbora. Usluge istog nezavisnog stručnjaka ne mogu se koristiti dva puta u periodu od tri godine.
140. U smislu navedenog, oblik mjere može sadržati različita ulaganja s asimetričnom podjelom dobiti ili vremenski asimetrično raspoređena javna i privatna ulaganja, ukoliko je očekivani prinos, usklađen za rizike, za privatne investitore ograničen na fer stopu prinosa.
141. Po pravilu, Komisija smatra da ekonomska usklađenost interesa država članica i finansijskih posrednika ili njihovih menadžera, po potrebi, može svesti pomoć na minimum. Ti interesi moraju biti usklađeni i u pogledu ostvarivanja pojedinih ciljeva politike i u pogledu finansijskih uspjehnosti javnog ulaganja u instrument.
142. Finansijski posrednik ili menadžer fonda može suinvestirati sa državom članicom, ukoliko su uslovi takvog suinvestiranja takvi da onemogućavaju svaki eventualni sukob interesa. Takvo suinvestiranje moglo bi biti podsticaj menadžeru da uskladi svoje odluke o ulaganju s utvrđenim ciljevima politike. Sposobnost menadžera da obezbijedi ulaganje iz sopstvenih izvora može biti jedan od kriterijuma za izbor.
143. Naknada finansijskim posrednicima ili menadžerima fondova mora, zavisno od vrste mjere finansiranja rizika, uključivati godišnju naknadu za upravljanje, kao i podsticaje koji se zasnivaju na ostvarenim rezultatima, kao što je odloženi udio u dobiti.
144. Komponenta naknade koja se zasniva na ostvarenim rezultatima mora biti znatna i osmišljena tako da se nagradi finansijska uspjehnost, kao i ostvarenje unaprijed utvrđenih posebnih ciljeva politike. Podsticaji povezani s politikom moraju biti usklađeni s

podsticajima za finansijsku uspješnost koji su potrebni da bi se obezbijedio efikasan izbor prihvatljivih privrednih društava u koja će se ulagati. Pored toga, Komisija će uzeti u obzir i moguće kazne predviđene sporazumom o finansiranju između države članice i finansijskog posrednika koje se primjenjuju ako definisani ciljevi politike ne budu ostvareni.

145. Visinu naknade koja se zasniva na ostvarenim rezultatima treba obrazložiti na osnovu odgovarajuće tržišne prakse. Menadžeri se moraju nagraditi ne samo za uspješnu isplatu i iznos prikupljenog privatnog kapitala, već i za uspješan prinos od ulaganja, kao što su prihodi i kapitalni primici iznad utvrđene minimalne stope prinosa.
146. Ukupne naknade za upravljanje ne smiju prelaziti operativne troškove i troškove upravljanja potrebne za izvršenje predmetnog finansijskog instrumenta, uvećane za opravdanu dobit, u skladu s tržišnom praksom. Naknade ne smiju uključivati troškove ulaganja.
147. Budući da se finansijski posrednici ili njihovi menadžeri, po potrebi, moraju birati na osnovu otvorenog, transparentnog i nediskriminatornog poziva, ukupna struktura naknade može se ocijeniti kao dio bodovanja u okviru tog postupka izbora, a maksimalna naknada može se utvrditi na osnovu takvog izbora.
148. U slučaju neposrednog imenovanja ovlaštenog subjekta, Komisija smatra da godišnja naknada za upravljanje u načelu ne bi trebalo da prelazi 3% kapitala koji se unosi u subjekt, što ne uključuje podsticaje koji se zasnivaju na ostvarenim rezultatima.

3.6.2. *Uslovi za poreske instrumente*

149. Ukupno ulaganje za svako privredno društvo koje je korisnik ne smije preći maksimalni iznos utvrđen odredbom o finansiranju rizika Regulative o opštim grupnim izuzećima.
150. Nezavisno od vrste poreske olakšice, prihvatljivi udjeli ili akcije moraju biti novoizdate obične akcije punog rizika koje je izdalo prihvatljivo privredno društvo kako je utvrđeno u prethodnoj ocjeni i moraju se imati u vlasništvu najmanje tri godine. Olakšice ne smiju biti dostupne investitorima koji nisu nezavisni od društva u koje se ulaže.
151. U slučaju poreskih olakšica za porez na prihod, investitori koji obezbjeđuju finansiranje prihvatljivim privrednim društvima mogu dobiti olakšicu do visine razumnog procenta iznosa uloženog u prihvatljiva privredna društva, pod uslovom da nije premašena najviša obaveza poreza na prihod investitora kako je utvrđena prije fiskalne mjere. Prema iskustvu Komisije, ograničenje poreske olakšice na 30% uloženog iznosa smatra se prihvatljivim. Gubici ostvareni prodajom udjela ili akcija mogu se prebiti s porezom na prihod.
152. U slučaju poreske olakšice na dividende, svaka dividenda primljena u pogledu kvalifikovanih akcija može u cjelosti biti oslobođena poreza na prihod. Slično tome, u slučaju poreske olakšice za kapitalne dobitke, svaka dobit ostvarena prodajom kvalifikovanih udjela ili akcija može biti u cjelosti oslobođena od poreza na kapitalne dobitke. Nadalje, poreska obaveza za kapitalne dobitke od prodaje kvalifikovanih udjela ili akcija može se odložiti ukoliko se ponovo ulože u nove kvalifikovane udjele ili akcije u roku od jedne godine.

3.6.3. *Uslovi za alternativne platforme za trgovanje*

153. Da bi se omogućila odgovarajuća analiza proporcionalnosti pomoći subjektu koji upravlja alternativnom platformom za trgovanje, državna pomoć može se dodijeliti da se pokrije 50% troškova ulaganja koji su nastali za uspostavljanje takve platforme.
154. U slučaju poreskih podsticaja korporativnim investitorima, Komisija će mjeru ocijeniti u odnosu na uslove koji su ovim smjernicama utvrđeni za poreske instrumente.

3.7. **Izbjegavanje neopravdanih negativnih efekata na konkurenciju i trgovinu**

155. Mjera državne pomoći mora biti oblikovana tako da ograničava narušavanje konkurencije na unutrašnjem tržištu. Negativni efekti moraju biti uravnoteženi s opštim pozitivnim efektom mjere. U slučaju mjera finansiranja rizika, moguće negativne efekte treba ocijeniti na svakom nivou na kojem bi pomoć mogla biti prisutna: investitori, finansijski posrednici i njihovi menadžeri, kao i krajnji korisnici.
156. Da bi Komisija mogla da ocijeni vjerovatne negativne efekte, država članica može dostaviti, kao dio prethodne ocjene, svaku studiju koja joj je dostupna, kao i prethodne evaluacije sprovedene za slične šeme, u pogledu prihvatljivih privrednih društava, struktura finansiranja, parametara izrade i geografskog područja.
157. Prvo, na nivou tržišta za obezbjeđivanje finansiranja rizika, državna pomoć može dovesti do istiskivanja privatnih investitora. Time bi se mogli umanjiti podsticaji privatnim investitorima za obezbjeđivanje finansiranja prihvatljivim privrednim društvima i moglo bi ih podstaknuti da čekaju dok država ne obezbijedi pomoć za takva ulaganja. Taj rizik postaje značajniji što je veći iznos ukupnog finansiranja krajnjih korisnika, što su veća privredna društva koja su korisnici pomoći i što je naprednija faza njihovog razvoja jer u tim okolnostima privatno finansiranje postaje sve dostupnije. Nadalje, državna pomoć ne bi trebalo da zamijeni uobičajeni poslovni rizik ulaganja koji bi investitori preuzeli čak i u odsustvu državne pomoći. Međutim, ukoliko je tržišni nedostatak pravilno definisan, manje je vjerovatno da će mjera finansiranja rizika dovesti do takvog istiskivanja.
158. Drugo, na nivou finansijskih posrednika, pomoć može imati efekte narušavanja u smislu uvećanja ili održavanja tržišne moći posrednika, na primjer na tržištu određenog regiona. Čak i kada pomoć ne uvećava neposredno tržišnu moć finansijskog posrednika,

može do toga posredno dovesti obeshrabrujući širenje postojećih konkurenata, podstičući njihov izlazak ili obeshrabrujući ulazak novih konkurenata.

159. Cilj mjera finansiranja rizika moraju biti privredna društva usmjerena na rast koja ne mogu da privuku odgovarajući nivo finansiranja iz privatnih izvora, ali bi mogla postati održiva uz državnu pomoć za finansiranje rizika. Međutim, mjera kojom se obezbjeđuje uspostavljanje javnog fonda čija strategija ulaganja ne dokazuje potencijalnu održivost prihvatljivih privrednih društava u dovoljnoj mjeri vjerovatno neće ispuniti test vaganja jer bi u takvom slučaju ulaganje u finansiranje rizika moglo predstavljati bespovratna sredstva.
160. Budući da su uslovi o komercijalnom upravljanju i donošenju odluka usmjerenom na ostvarenje dobiti iz odredbi o finansiranju rizika regulative o opštim grupnim izuzećima nužni da bi se obezbijedilo da se izbor privrednih društava koji su krajnji korisnici zasniva na komercijalnoj logici, ovim smjernicama ne može se odstupiti od tih uslova, čak ni onda kada su u mjeru uključeni javni finansijski posrednici.
161. Investicioni fondovi manjeg obima, ograničenog regionalnog fokusa i bez odgovarajućih modaliteta upravljanja analiziraće se sa ciljem da se izbjegne rizik održavanja neefikasnih tržišnih struktura. Regionalne šeme za finansiranje rizika mogle bi, zbog nedovoljne diverzifikacije povezane s nedovoljnim brojem prihvatljivih privrednih društava kao ciljeva ulaganja, biti nedovoljnog obima i područja primjene, što bi moglo umanjiti efikasnost takvih fondova i dovesti do dodjeljivanja pomoći manje održivim društvima. Takva bi ulaganja mogla da naruše konkurenciju i donesu neopravdane prednosti određenim privrednim društvima. Nadalje, takvi bi fondovi mogli da budu manje privlačni privatnim investitorima, naročito institucionalnim investitorima, jer bi se mogli smatrati sredstvom za ostvarivanje ciljeva regionalne politike, a ne održivom poslovnom prilikom kojom se nude prihvatljivi prinosi na ulaganje.
162. Treće, na nivou krajnjih korisnika, Komisija će ocijeniti da li se mjerom narušava tržište proizvoda na kojima se ta privredna društva nadmeću. Na primjer, mjerom se može narušiti konkurencija ako su joj cilj privredna društva u sektorima koji ostvaruju slabe rezultate. Znatno povećanje kapaciteta podstaknuto državnom pomoći na tržištu koje ostvaruje slabe rezultate može, naročito, nepropisno narušiti konkurenciju jer bi stvaranje ili održavanje prekomjernog kapaciteta moglo dovesti do smanjenja profitnih marži, smanjenja ulaganja konkurenata ili čak i do njihovog izlaska s tržišta. Ono bi takode moglo da spriječi ulazak društava na tržište. Ovim se stvaraju neefikasne tržišne strukture koje su, dugoročno gledano, štetne i za potrošače. Kada tržište u ciljnim sektorima raste, tada je obično manje razloga za brigu da će pomoć negativno uticati na dinamične podsticaje ili da će nepropisno otežati izlazak s tržišta ili ulazak na tržište. Stoga će Komisija analizirati nivo proizvodnih kapaciteta u datom sektoru u svjetlu potencijalne tražnje. Da bi se omogućilo Komisiji da sprovede takvu ocjenu, država članica mora naznačiti da li je mjera finansiranja rizika specifična za određeni sektor ili se njome prednost daje određenim sektorima u odnosu na ostale.
163. Državna pomoć može onemogućiti efikasne ishode tržišnih mehanizama, nagrađivanjem najefikasnijih proizvođača i izlaganjem pritisku onih najmanje efikasnih da se poboljšaju, restrukturiraju ili izađu s tržišta. Ako pomoć dobijaju neefikasna privredna društva, time se može spriječiti ulazak ili širenje na tržištu drugih privrednih društava i može se oslabiti podsticaj konkurenata na inovativnost.
164. Komisija će ocijeniti i sve moguće negativne efekte preseljenja. U tom pogledu Komisija će analizirati da li bi regionalni fondovi mogli da podstiču preseljenje privrednih društava unutar unutrašnjeg tržišta. Ako su aktivnosti finansijskog posrednika usredsređene na region koji ne prima pomoć a graniči se s regionima koji primaju pomoć ili regionom s većim intenzitetom regionalne pomoći od ciljnog regiona, rizik od takvog narušavanja je izraženiji. Regionalna mjera za finansiranje rizika usredsređena samo na određene sektore mogla bi takode negativno uticati na preseljenje privrednih društava.
165. Ako mjera ima negativne efekte, država članica mora utvrditi načine da se takva narušavanja svedu na najmanju moguću mjeru. Na primjer, država članica može dokazati da će negativni efekti biti svedeni na minimum, uzimajući u obzir, na primjer, vrijednost ukupnog iznosa ulaganja, vrstu i broj korisnika i karakteristike ciljnih sektora. Prilikom vaganja pozitivnih i negativnih efekata, Komisija će uzeti u obzir i obim takvih efekata.

3.8. Transparentnost

166. Države članice moraju na sveobuhvatnoj internet stranici o državnoj pomoći, na državnom ili regionalnom nivou, objaviti sljedeće informacije:
- tekst šeme pomoći i njenih odredaba o sprovođenju;
 - naziv davaoca pomoći;
 - ukupan iznos učešća države članice u mjeri;
 - ime ili naziv ovlašćenog subjekta, ako je primjenjivo, kao i imena ili nazive izabranih finansijskih posrednika;
 - ime ili naziv privrednog društva kojem se pruža podrška na osnovu mjere; uključujući podatke o vrsti privrednog društva (MSP, malo privredno društvo srednje tržišne kapitalizacije, inovativno privredno društvo srednje tržišne kapitalizacije); region (na nivou NUTS II) u kojem se privredno društvo nalazi; glavni privredni sektor u kojem korisnik obavlja svoje djelatnosti na nivou grane NACE; oblik i iznos ulaganja. Od takvog zahtjeva može se odstupiti u pogledu malih i srednjih privrednih društava koja nisu sprovedla nijednu komercijalnu prodaju na bilo kojem tržištu i za ulaganja manja od 200 000 EUR u privredno društvo koje je krajnji korisnik;

vi. u slučaju poreskih šema pomoći za finansiranje rizika, ime ili naziv korporativnih investitora koji su korisnici ⁽⁴³⁾ i iznos ostvarene poreske olakšice ukoliko poreska olakšica iznosi više od 200 000 EUR. Taj iznos može iznositi do 2 miliona EUR.

Takve informacije moraju se objaviti nakon donošenja odluke o dodjeli pomoći, moraju se čuvati najmanje deset godina i moraju bez ograničenja biti dostupne javnosti ⁽⁴⁴⁾.

3.9. Kumulacija

167. Pomoć za finansiranje rizika može se kumulirati s bilo kojom drugom mjerom državne pomoći s opravdanim troškovima koje je moguće utvrditi.

168. Pomoć za finansiranje rizika može se kumulirati sa drugim mjerama državne pomoći bez opravdanih troškova koje je moguće utvrditi, ili pomoći *de minimis*, do najviše relevantne gornje granice ukupnog finansiranja koja se u posebnim okolnostima svakog pojedinačnog slučaja utvrđuje regulativom o grupnom izuzeću ili odlukom koju donosi Komisija.

169. Finansijska sredstva Unije kojima centralno upravljaju institucije, agencije, zajednička preduzeća ili drugi organi Unije koji nisu pod neposrednom ili posrednom kontrolom država članica ne predstavljaju državnu pomoć. Kada se takva sredstva Unije kombinuju s državnom pomoći, samo se državna pomoć uzima u obzir kada se utvrđuje da li se poštuju pragovi za prijavu i maksimalni iznosi pomoći, pod uslovom da ukupni iznos javnog finansiranja dodijeljenog u vezi s istim opravdanim troškovima ne prelazi najpovoljniju stopu finansiranja propisanu važećim pravilima prava Unije.

4. EVALUACIJA

170. Kako bi se dodatno obezbijedilo ograničeno narušavanje konkurencije i trgovine, Komisija može zatražiti ograničeno trajanje nekih šema i njihovu evaluaciju, koja se mora baviti sljedećim pitanjima:

(a) djelotvornost mjere pomoći u smislu njenih unaprijed utvrđenih opštih i posebnih ciljeva i indikatora i

(b) uticaj mjere finansiranja rizika na tržišta i konkurenciju.

171. Evaluacija se može zahtijevati za sljedeće šeme pomoći:

(a) velike šeme;

(b) šeme sa regionalnim fokusom;

(c) šeme uskog sektorskog fokusa;

(d) izmijenjene šeme, kada izmjena utiče na kriterijume prihvatljivosti, iznos ulaganja ili finansijske parametre izrade; evaluacija se može dostaviti kao dio prijave;

(e) šeme sa novim karakteristikama;

(f) šeme za koje to Komisija zatraži u svojoj odluci o odobrenju mjere, zbog njenih mogućih negativnih efekata.

172. Evaluaciju mora sprovesti stručnjak koji je nezavisan od organa koji dodjeljuje državnu pomoć, na osnovu zajedničke metodologije ⁽⁴⁵⁾ i mora se objaviti. Evaluacija se mora dostaviti Komisiji blagovremeno da bi mogla da ocijeni potencijalno produženje šeme pomoći a u svakom slučaju po isteku šeme. Precizni opseg i metodologija evaluacije koju treba sprovesti biće definisani odlukom kojom se odobrava šema pomoći. Kod svake kasnije mjere pomoći sa sličnim ciljem moraju se uzeti u obzir rezultati te evaluacije.

⁴³ To se ne primjenjuje na privatne investitore koji su fizička lica.

⁴⁴ Ove informacije treba redovno ažurirati (na primjer, svakih šest mjeseci) i treba da budu dostupne u opšte dostupnom formatu.

⁴⁵ Takvu zajedničku metodologiju može utvrditi Komisija.

5. ZAVRŠNE ODREDBE

5.1. Produženje važenja Smjernica o rizičnom kapitalu

173. Smjernice o rizičnom kapitalu na snazi su do 30. juna 2014.

5.2. Primjena pravila

174. Komisija će načela utvrđena u ovim smjernicama primjenjivati prilikom ocjene spojivosti svih pomoći za finansiranje rizika koje će se dodijeliti od 1. jula 2014. do 31. decembra 2020. godine.

175. Pomoć za rizični kapital koja je nezakonito dodijeljena ili će biti dodijeljena prije 1. jula 2014. godine ocjenjivaće se u skladu sa pravilima važećim na dan dodjele pomoći.

176. Da bi se zaštitila legitimna očekivanja privatnih investitora, kod šema za finansiranje rizika kojima je predviđeno javno finansiranje fondova privatnog kapitala, datum dodjele javnog finansiranja fondovima privatnog kapitala, tj. dan potpisivanja sporazuma o finansiranju određuje primjenu pravila na mjeru finansiranja rizika.

5.3. Odgovarajuće mjere

177. Komisija smatra da će sprovođenje ovih smjernica dovesti do značajnih promjena načela ocjenjivanja koja se primjenjuju na pomoć za rizični kapital u Uniji. Nadalje, imajući u vidu promijenjene ekonomske i socijalne okolnosti, čini se da je potrebno ponovo pregledati dalju osnovanost i uspješnost svih šema pomoći za rizični kapital. Iz tih razloga Komisija državama članicama predlaže sljedeće odgovarajuće mjere u skladu sa članom 108 stav 1 Ugovora:

(a) države članice treba da izmijene, prema potrebi, svoje postojeće šeme pomoći za rizični kapital, kako bi ih uskladile sa ovim smjernicama u roku od šest mjeseci nakon njihovog objavljivanja;

(b) države članice se pozivaju da daju svoju izričitu bezuslovnu saglasnost na te predložene odgovarajuće mjere u roku od dva mjeseca od dana objavljivanja ovih smjernica; ukoliko Komisija ne primi odgovor pretpostaviće da se predmetna država članica ne slaže s predloženim mjerama.

178. Da bi se zaštitila legitimna očekivanja privatnih investitora, države članice ne treba da preduzimaju odgovarajuće mjere u pogledu šema pomoći za rizični kapital u korist malih i srednjih privrednih društava ukoliko je javno finansiranje dodijeljeno fondovima privatnog kapitala, što je na dan potpisivanja sporazuma o finansiranju, prije dana objavljivanja ovih smjernica i ako su svi uslovi predviđeni sporazumom o finansiranju ostali nepromijenjeni. Ti finansijski posrednici mogu i nakon toga nastaviti da posluju i ulažu u skladu sa svojom prvobitnom strategijom ulaganja, sve do prestanka trajanja predviđenog sporazumom o finansiranju.

5.4. Izvještavanje i praćenje

179. U skladu sa Regulativom Savjeta (EZ) br. 659/1999 ⁽⁴⁶⁾ i Regulativom Komisije (EZ) br. 794/2004 ⁽⁴⁷⁾, države članice moraju Komisiji podnositi godišnje izvještaje.

180. Države članice moraju voditi detaljnu evidenciju o svim mjerama pomoći. Takva evidencija mora da sadrži sve informacije potrebne da se utvrdi da su uslovi u pogledu prihvatljivosti i maksimalnih iznosa pomoći ispunjeni. Ta evidencija mora se čuvati deset godina od dana dodjele pomoći i mora se na zahtjev dostaviti Komisiji.

5.5. Revizija

181. Komisija može odlučiti da revidira ili izmijeni ove smjernice u bilo koje vrijeme ako to bude potrebno iz razloga povezanih sa politikom konkurencije ili da bi se uzele u obzir druge politike Unije i međunarodne obaveze, razvoj tržišta ili iz bilo kog drugog opravdanog razloga.

⁴⁶ Regulativa Savjeta (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 93 Ugovora o EZ (SL L 83, 27.3.1999, str. 1), kako je izmijenjena.

⁴⁷ Regulativa Komisije (EZ) br. 794/2004 o sprovođenju Regulative (EZ) br. 659/1999 (SL L 140, 30.4.2004, str. 1).

SAOPŠTENJE KOMISIJE

Smjernice za određene mjere državne pomoći u kontekstu šeme trgovanja emisijama gasova sa efektom staklene bašte nakon 2012. godine

2012/C 158/04

SADRŽAJ

UVOD

POLITIKA DRŽAVNE POMOĆI I 'ETS' DIREKTIVA

1. POSEBNE MJERE OBUHVAĆENE OVIM SMJERNICAMA

1.1. Pomoć subjektima u sektorima i podsektorima koji se smatraju izloženim značajnom riziku od isticanja ugljenika zbog troškova po EU ETS prenijetih na cijene električne energije (pomoć za posredne troškove emisije)

1.2. Investiciona pomoć visokoefikasnim elektranama, uključujući i nove elektrane koje su sposobne za hvatanje i skladištenje ugljenika

1.3. Pomoć za fakultativne prelazne dodjele besplatnih emisijama jedinica za modernizaciju proizvodnje električne energije

1.4. Pomoć u vezi sa isključivanjem malih postrojenja i bolnica iz EU ETS

2. PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

2.1. Područje primjene ovih Smjernica

2.2. Definicije

3. KOMPATIBILNE MJERE POMOĆI PREMA ČLANU 107(3) Ugovora

3.1. Pomoć preduzećima u sektorima i podsektorima za koje se smatra da su izloženi značajnom riziku od isticanja ugljenika zbog troškova EU ETS emisijama jedinica prenešen na cijene električne energije (pomoć za posredne troškove emisije)

3.2. Investiciona pomoć visokoefikasnim elektranama, uključujući i nove fabrike koje su sposobne za hvatanje i skladištenje ugljenika

3.3. Pomoć u vezi fakultativnih besplatnih prelaznih dodataka za modernizaciju proizvodnje električne energije

3.4. Pomoć u vezi isključenja malih postrojenja i bolnica od EU ETS

3.5. Srazmjernost

4. KUMULACIJA

5. ZAVRŠNE ODREDBE

5.1. Podnošenje godišnjeg izvještaja

5.2. Transparentnost

5.3. Praćenje

5.4. Period primjene i revizija

ANEKS I

ANEKS II

ANEKS III

ANEKS IV

UVOD

POLITIKA DRŽAVNE POMOĆI I 'ETS' DIREKTIVA

1. Direktiva 2003/87/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. oktobra 2003. godine¹ je uspostavila šemu trgovanja emisijama gasova sa efektom staklene bašte (EU ETS), dok je Direktiva 2009/29/EC² unaprijedila i proširila EU ETS počev od 1. januara 2013. Direktiva 2003/87/EC sa izmjenama i dopunama³ se u dalje tekstu označava kao: ETS Direktiva. Direktiva 2009/29/EC je sastavni dio zakonodavnog paketa i sadrži mjere usmjerene na borbu protiv klimatskih promjena i promovisanje obnovljivih izvora energije i izvora energije sa niskom emisijom ugljenika. Ovaj paket je izrađen prije svega kako bi se postigao opšti cilj Unije u oblasti zaštite životne sredine da za 20% smanji emisija gasova sa efektom staklene bašte u poređenju sa 1990. godinom i postigne udio od 20 % energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj energetskej potrošnji do 2020. godine.
2. ETS Direktiva predviđa sljedeće posebne i privremene mjere za određene subjekte: pomoć kojom se nadoknađuje rast cijena električne energije nastao kao posljedica uključivanja troškova emisije gasova za efektom staklene bašte zbog EU ETS (koji se uobičajeno označavaju kao "posredni troškovi emisije"), investiciona pomoć visokoefikasnim elektranama, uključujući i nove elektrane koje su sposobne za hvatanje i geološko skladištenje CO₂, fakultativne prelazne subvencije u sektoru energetike u nekim državama članicama i isključivanje određeni malih postrojenja iz EU ETS ukoliko se smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte može postići izvan okvira EU ETS sa nižim administrativnim troškovima.
3. Posebne i privremene mjere predviđene u kontekstu implementacije ETS Direktive podrazumijevaju državnu pomoć u smislu člana 107(1) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije. U skladu sa članom 108 Ugovora, Evropska komisija mora biti obaviještena o državnoj pomoći i ista ne može stupiti na snagu dok je Komisija ne odobri.
4. U cilju osiguranja transparentnosti i pravne sigurnosti, ovim Smjernicama se objašnjavaju kriterijumi kompatibilnosti koji će se primjenjivati na ove mjere državne pomoći u kontekstu šeme trgovanja jedinicama emisija gasova za efektom staklene bašte, u skladu sa izmjenama i dopunama izvršenim Direktivom 2009/29/EC.
5. U skladu sa testom uspostavljanja ravnoteže formulisanim u Akcionom planu za državnu pomoć iz 2005. godine⁴, primarni cilj kontrole državne pomoći u kontekstu implementacije EU ETS je da osigura da mjere državne pomoći dovedu do višeg nivoa smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte do koje bi došlo bez državne pomoći i da osigura da pozitivni efekti državne pomoći prevagnu nad njenim negativnim efektima u pogledu narušavanja konkurencije na unutrašnjem tržištu. Državna pomoć mora biti neophodna za postizanje cilja zaštite životne sredine koji je postavljen EU ETS (neophodnost pomoći) i mora biti ograničena na minimum koji je potreban da se postigne tražena zaštita životne sredine (srazmjernost pomoći) bez nepotrebnog narušavanja konkurencije i trgovanja na unutrašnjem tržištu.
6. Budući da će se odredbe Direktive 2009/29/EC primjenjivati od 1. januara 2013. godine, državna pomoć se ne može smatrati neophodnom za smanjenje bilo kojeg tereta koji je nastao kao posljedica Direktive prije ovog datuma. Shodno navedenom, mjere koje su obuhvaćene ovim Smjernicama se mogu odobriti samo za troškove nastale na dan 1. januara 2013 ili nakon njega, izuzev za državnu pomoć koja se odnosi na fakultativnu prelaznu besplatnu raspodjelu za modernizaciju proizvodnje električne struje (u nekim državama članicama), koja može obuhvatiti, pod određenim uslovima, investicije koje su preduzete od 29. juna 2009. godine uključene u nacionalni plan.

1. POSEBNE MJERE OBUHVAĆENE OVIM SMJERNICAMA

1.1. Pomoć subjektima u sektorima i podsektorima koji se smatraju izloženim značajnom riziku od isticanja ugljenika zbog troškova po EU ETS prenijetih na cijene električne energije (pomoć za posredne troškove emisije)

7. U skladu sa članom 10a(6) ETS Direktive, države članice mogu odobriti državnu pomoć u korist sektora ili podsektora za koje se smatra da su izloženi značajnom riziku od isticanja ugljenika usljed troškova koji se odnose na emisiju gasova sa efektom staklene bašte koji su prenijeti na cijenu električne energije (u daljem tekstu "posredni troškovi emisije"), kako bi nadoknadile ove troškove u skladu sa pravilima o državnoj pomoći. U svrhu ovih Smjernica, "isticanje ugljenika" opisuje izgleda za povećanje globalne emisije gasova sa efektom staklene bašte kada kompanije prenose proizvodnju izvan Evropske unije iz razloga što ne mogu da prenesu povećane troškove nastale kao posljedica EU ETS na krajnje potrošače bez značajnog smanjenja tržišnog udjela.
8. Adresiranje rizika od isticanja ugljenika ima za cilj zaštitu životne sredine i usmjereno je na sprječavanje povećanja globalne emisije gasova sa efektom staklene bašte zbog premještanja proizvodnje izvan Evropske unije, usljed nepostojanja obavezujućeg međunarodnog sporazuma o smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte. Istovremeno, pomoć za posredne troškove emisije može imati negativne posljedice na efikasnost EU ETS. Ukoliko je pogrešno usmjerena, pomoć bi oslobodila korisnike troškova njihovih posrednih emisija, čime se ograničava podstrek za smanjenje emisija i inovacije u sektoru. Kao posljedica ovoga, troškove smanjenja emisija bi trebalo da snose drugi sektori privrede. Takođe, takva državna pomoć može dovesti do značajnih poremećaja konkurencije na unutrašnjem tržištu, naročito kada se privredni subjekti u istom sektoru tretiraju na različit način u različitim državama članicama. zbog različitih budžetskih ograničenja. Stoga, ove Smjernice treba da adresiraju tri posebna cilja: minimiziranje rizika isticanja ugljenika, očuvanje cilja EU ETS da se postigne ekonomska dekarbonizaciju i minimiziranje narušavanja konkurencije na unutrašnjem tržištu.

¹ Direktiva 2003/87/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. oktobra 2003. godine kojom se uspostavlja šema trgovanja emisijskim jedinicama gasova sa efektom staklene bašte u okviru Zajednice i vrše izmjene i dopune Direktive Savjeta 96/61/EC ([OJ L 275, 25.10.2003, p. 32](#)).

² Direktiva 2009/29/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 23. aprila 2009. godine kojom se vrše izmjene i dopune Direktive 2003/87/EC kako bi se unaprijedila i proširila šema trgovanja emisijskim jedinicama gasova sa efektom staklene bašte Zajednice ([OJ L 140, 5.6.2009, p. 63](#)).

³ Direktiva 2004/101/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 27. oktobra 2004. godine ([OJ L 338, 13.11.2004, p. 18](#)); Direktiva 2008/101/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 19. novembra 2008. godine ([OJ L 8, 13.1.2009, p. 3](#)); Regulativa (EC) No 219/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. marta 2009. godine ([OJ L 87, 31.3.2009, p. 109](#)).

⁴ Akcioni plan za državnu pomoć – Manja i bolje usmjerena državna pomoć: mapa puta za reformu državne pomoći od 2005. to 2009. godine, COM(2005) 107 final, 7.6.2005.

9. Tokom procesa usvajanja Direktive 2009/29/EC, Komisija je izdala izjavu⁵ u kojoj su izložena glavna načela koja treba da se primjenjuju u odnosu na državnu pomoć za posredne troškove emisije kako bi se izbjeglo nelegitimno narušavanje konkurencije.
10. Komisija je procijenila, na nivou Unije, mjeru u kojoj je određenom sektoru ili podsektoru moguće da prenošenje posrednih troškova emisije na cijene proizvodnje bez značajnog gubitka tržišnog udjela u korist postrojenja izvan Unije koje su manje efikasna u pogledu ugljenika.
11. Najveći iznos pomoći koji države članice mogu odobriti se mora računati prema formuli koja uzima u obzir nivo početne proizvodnje postrojenja ili nivo početne potrošnje električne energije u skladu sa definicijama datim u ovim Smjernicama, kao i faktor emisije CO₂ za električnu energiju kojom snabdjevaju fabrike na sagorijevanje u različitim geografskim oblastima. U slučaju ugovora o snabdjevanju električnom energijom koji ne sadrže nikakve CO₂ troškove, državna pomoć se ne dodjeljuje. Formula osigurava da pomoć bude srazmjerna i da se njenom dodjelom održe podsticaji za energetske efikasnost i prelazak sa "sive" na "zelenu" električnu energiju u skladu sa recitalom 27 Direktive 2009/29/EC.
12. Takođe, kako bi se narušavanje konkurencije na unutrašnjem tržištu svelo na minimum i očuvao cilj EU ETS da se postigne ekonomska dekarbonizacija, pomoć ne smije u potpunosti nadoknađivati EUA troškove u cijenama električne energije i mora se vremenom smanjivati. Smanjenje intenziteta državne pomoći je od suštinskog značaja za sprovođenje državne pomoći kako bi se izbjegla zavisnost od iste. Takođe, ovo dovodi do održavanja kako dugoročnih podstrekova za potpunu internalizaciju eksternih troškova životne sredine, tako i kratkoročnih podstrekova za prelazak na tehnologije sa nižim nivoom emisije CO₂, uz istovremeno naglašavanje privremene prirode pomoći i davanje doprinosa prelasku na privredu sa niskim nivoom ugljenika.

1.2. Investiciona pomoć visokoeffikasnim elektranama, uključujući i nove elektrane koje su sposobne za hvatanje i skladištenje ugljenika

- U skladu sa izjavom Komisije Evropskom Savjetu⁶ u vezi člana 10(3) ETS Direktive o korišćenju prihoda dobijenih javnom prodajom jedinica, članice mogu da koriste te prihode u periodu od 2013. do 2016. godine kako bi pomogle izgradnju visokoeffikasnih elektrana, uključujući nove elektrane koje su sposobne za hvatanje i skladištenje ugljenika. Kao *minus* ovoj definiciji, prema članu 33 Direktive od Savjeta 2009/31/EC od 23. aprila 2009. godine o geološkom skladištenju karbon dioksida⁷, države članice moraju osigurati da operateri fabrika na sagorijevanje sa izmjerenim električnim outputom iznad 300 MW procijene određene uslove, odnosno da li postoje odgovarajuće lokacije za skladištenje, da li je transportna infrastruktura tehnički i ekonomski izvodljiva i da li je tehnički i ekonomski izvodljivo renoviranje za hvatanje CO₂. U slučaju pozitivne ocjene, mora se odrediti odgovarajući prostor na lokaciji postrojenja za opremu koja je potrebna za hvatanje i kompresiju CO₂⁸.
13. Ovakva pomoć mora biti usmjerena na zaštitu životne sredine na način što će voditi redukciji emisije CO₂ upredivu sa najsavremenijom tehnologijom i ciljati na neuspjeh na tržištu na način što će imati značajan uticaj na zaštitu životne sredine. Pomoć mora biti neophodna, imati podsticajni efekat i biti srazmjerna. Pomoć za hvatanje i skladištenje ugljenika ne potpada pod domašaj ovih Smjernica i već je predmet procjene shodno postojećim pravilima o državnoj pomoći, posebno Smjernica o državnoj pomoći za zaštitu životne sredine⁹.
14. Kako bi se osigurala srazmjernost pomoći, najveća vrijednost pomoći mora varirati u zavisnosti od doprinosa povećanju zaštite životne sredine i smanjenju emisije CO₂ (cilj ETS Direktive) od strane nove elektrane. Stoga, započinjanje pune implementacije i skladištenja (odnosno izgradnja i efektivno započinjanje hvatanja, transporta i skladištenja CO₂) od strane novih elektrana mora biti nagrađeno u poređenju sa novim elektranama koje su sposobne za hvatanje i skladištenje, ali koje isto ne započnu prije 2020. godine. Pored ovoga, prilikom razmatranja dva slična projekta za nove elektrane koje su sposobne za hvatanje i skladištenje CO₂, dozvoljene najviše vrijednosti državne pomoći će biti veće za projekte koji su odabrani u stvarno konkurentnom tenderskom postupku koji je zasnovan na jasnim, transparentnim i nediskriminatornim kriterijumima, koji će efektivno osigurati da pomoć bude ograničena na neophodni minimum i da promoviše konkurenciju na tržištu proizvodnje električne energije. U takvim okolnostima, može se smatrati da predmetne ponude odražavaju sve moguće benefite koji mogu proisteci iz dodatne investicije.
- 15.

1.3. Pomoć za fakultativne prelazne dodjele besplatnih emisijih jedinica za modernizaciju proizvodnje električne energije

16. U skladu sa članom 10c ETS Direktive, države članice koje ispunjavaju određene uslove, a koji se odnose na interkonektivnost njihove nacionalne energetske mreže ili na njihov udio fosilnih goriva u proizvodnji električne energije i na nivo DBP per capita u poređenju sa prosjekom na nivou Unije, imaju opciju privremenog odstupanja od načela pune javne prodaje i dodjele besplatnih emisijih jedinica proizvođačima električne energije do 31. decembra 2008. godine, odnosno proizvođačima električne energije za koje je proces investicije u modernizaciju fizički počeo do 31. decembra 2008. U zamjenu za dodjelu besplatnih emisijih jedinica proizvođačima električne energije, relevantne države članice moraju da predstavljaju nacionalni investicioni plan (u daljem tekstu: nacionalni plan) u kojem će biti izložene investicije koje su primaoci besplatnih emisijih jedinica ili drugi operateri preduzeli u renoviranje ili unapređenje infrastrukture, u čiste tehnologije i diverzifikovanje njihovog energetskog miksa i izvora snabdjevanja.
17. Ovo odstupanje od načela pune javne prodaje put putem davanja prelaznih besplatnih emisijih jedinica podrazumijeva državnu pomoć u smislu člana 107(1) Ugovora, budući da se države članice odriču prihoda dodjeljivanjem besplatnih emisijih jedinica i daju selektivnu prednost proizvođačima energije. Proizvođači energije se mogu takmičiti sa proizvođačima energije iz drugih država članica, što kao posljedicu može imati narušavanje ili ugrožavanje konkurencije i uticati na trgovinu na unutrašnjem tržištu. Državna pomoć je takođe prisutna i na nivou investicija koje primaoci besplatnih emisijih jedinica preduzimaju po nižoj cijeni.

⁵ Aneks II Aneksa 15713/1/08REV1 od 18. novembra 2008. godine (25.11.), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0610&format=XML&language=EN>

⁶ Dodatak 'I/A' Informaciji Generalnog sekretarijata Savjeta COREPER/SAVJET 8033/09 ADD 1 REV 1 od 31. marta 2009. godine.

⁷ Direktiva 2009/31/EC od 23. aprila 2009. godine kojom se mijenja Direktiva Savjeta 85/337/EEC, Direktive Evropskog parlamenta i Savjeta od 2000/60/EC, 2001/80/EC, 2004/35/EC, 2006/12/EC, 2008/1/EC i Regulativa (EC) br. 1013/2006 ([OJ L 140, 5.6.2009, p. 114](#)).

⁸ [OJ C 82, 1.4.2008, p. 1](#).

⁹ Vidi fusnotu 8.

1.4. Pomoć u vezi sa isključivanjem malih postrojenja i bolnica iz EU ETS

18. U skladu sa članom 27 ETS Direktive, države članice mogu isključiti mala postrojenja i bolnice iz EU ETS, pod uslovom da su isti podvrgnuti mjerama kojima se postiže ekvivalentno smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte. Države članice mogu predložiti mjere koje se primjenjuju na mala postrojenja i bolnice kojima će se postići doprinos smanjenju emisije koji je ekvivalentan onome koji se postiže kao rezultat EU ETS. Ova mogućnost njihovog isključivanja iz EU ETS ima za cilj da ponudi maksimalnu korist, u smislu smanjenje administrativnih troškova za svaku tonu CO₂ ekvivalenta isključenog iz ETS.

19. Isključenje malih postrojenja i bolnica iz EU ETS može uključivati državnu pomoć. Države članice imaju široko diskreciono ovlaštenje u odlučivanju da li da isključe mala postrojenja iz EU ETS, koju vrstu postrojenja da isključe i koje vrste mjera da zahtijevaju. Stoga, ne može se isključiti mogućnost da mjere koje uvedu države članice predstavljaju ekonomsku prednost u korist malih postrojenja ili bolnica isključenih iz EU ETS koja može voditi narušavanju ili ugrožavanju konkurencije i uticati na trgovinu na unutrašnjem tržištu.

2. PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

2.1. Područje primjene ovih Smjernica

20. Ove Smjernice se primjenjuju samo na posebne mjere državne pomoći predviđene u kontekstu implementacije ETS Direktive. Smjernice Zajednice o državnoj pomoći za zaštitu životne sredine¹⁰ se ne primjenjuju na ove mjere.

2.2. Definicije

21. U svrhe ovih Smjernica, primjenjuju se definicije date u Aneksu I.

3. KOMPATIBILNE MJERE POMOĆI PREMA ČLANU 107(3) Ugovora

22. Državna pomoć može biti proglašena kompatibilnom sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107(3)(c) Ugovora, ukoliko vodi povećanoj zaštiti životne sredine (smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte), a da pri tome ne utiče negativno uslove trgovanja u mjeri koja bi bila suprotna zajedničkom interesu. Prilikom ocjenjivanja kompatibilnosti mjere pomoći, Komisija vodi računa da se uspostavi balans između postizanja cilja opšteg interesa i potencijalno negativnih efekata date mjere, poput narušavanja trgovine i konkurencije. Iz tog razloga, trajanje šeme pomoći ne smije biti duže od trajanja ovih Smjernica. Ovo ne utiče na mogućnost država članica da dostave ponovno obavještenje o mjeri koja se traje nakon roka postavljenog odlukom Komisije kojom se dozvoljava šema pomoći.

3.1. Pomoć preduzećima u sektorima i podsektorima za koje se smatra da su izloženi značajnom riziku od isticanja ugljenika zbog troškova EU ETS emisijih jedinica prenešen na cijene električne energije (pomoć za posredne troškove emisije)

Za sektore i podsektore sa spiska datog u Aneksu II, pomoć za nadoknadu troškova za emisije jedinice shodno EU ETS koji se prenose na cijene električne energije kao posljedica primjene ETS Direktive nastale od 1. januara 2013. godine će se smatrati kompatibilni sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107(3)(c) Ugovora ukoliko su uspunjeni uslovi izloženi u ovom Odjeljku.

Cilj i neophodnost pomoći

24. U svrhe ovih Smjernica, cilj ove državne pomoći je da spriječi značajan rizik od isticanja ugljenika usljed EUA troškova prenetih na cijenu električne energije uz podršku korisnika ukoliko se njegova konkurencija ne susrijeće sa sličnim CO₂ troškovima i njihovim cijenama električne energije i korisnik nije u mogućnosti da prenese ove troškove na cijene proizvoda a da pri tome ne izgubi značajan tržišni udio.

25. U svrhe ovih Smjernica, smatra se da postoji značajan rizik isticanja ugljenika samo ukoiko je korisnik aktivan u sektoru ili podsektoru koji se nalazi na spisku u Aneksu II.

Najveći intenzitet pomoći

26. Intenzitet pomoći ne smije biti iznad 85 % dozvoljenih troškova nastalih u 2013, 2014. i 2015, 80 % dozvoljenih troškova nastalih u 2016, 2017. i 2018. i 75 % dozvoljenih troškova nastalih u 2019. i 2020. godini.

Izračunavanje najvećeg iznosa pomoći

27. Najveći iznos pomoći koji se može platiti po postrojenju za izradu proizvoda u okviru sektora i podsektora koji se nalaze na spisku u Aneksu II se mora računati po sljedećoj formuli:

(a) U slučaju kada su referentne vrijednosti potrošnje električne energije iz spiska datog u Aneksu III primjenjive na proizvode koje izrađuje korisnik, najveći iznos pomoći po postrojenju za troškove nastale u godini t je jednak:

$$A_{max,t} = A_i \times C_t \times P_{t-1} \times E \times BO$$

U ovoj formuli, A_i je vrijednost pomoći u godini t, izražena kao razlomak (npr. 0,8); C_t je relevantni faktor emisije CO₂ (tCO₂/MWh) (u godini t); P_{t-1} je EUA terminska cijena u godini t-1 (EUR/tCO₂); E je relevantna referentna vrijednost efikasnosti potrošnje električne energije za određeni proizvod definisana u Aneksu III; dok je BO bazni proizvodni output. Ovi pojmovi su definisani u Aneksu III.

¹⁰ Vidi fusnotu 8.

(b) U slučaju kada referentne vrijednosti efikasnosti potrošnje električne energije date u Aneksu III nijesu primjenjive na proizvode koje izrađuje korisnik, najveći iznos u godini po postrojenju za troškove nastale u godini t je jednak:

$$A_{\max t} = A_{it} \times C_t \times P_{t-1} \times EF \times BEC$$

U ovoj formuli A_{it} je vrijednost pomoći u godini t , izražena kao razlomak (npr. 0,8); C_t je relevantni faktor emisije CO_2 (tCO_2/MWh) (u godini t); P_{t-1} je EUA terminska cijena u godini $t-1$ (EUR/ tCO_2); EF je fall-back referentna vrijednost efikasnosti potrošnje električne energije; dok je BEC početna potrošnja električne energije (MWh). Ovi pojmovi su definisani u Aneksu III.

28. Ukoliko postrojenje izrađuje proizvode na koje se primjenjuje referentna vrijednost efikasnosti potrošnje električne energije i proizvode za koje je primjenjiva opadajuća (fall-back) referentna vrijednost efikasnosti potrošnje električne energije, potrošnja električne energije za svaki proizvod se mora odmjeriti u skladu sa odnosnom tonažom proizvodnje svakog proizvoda.
29. Ukoliko postrojenje izrađuje proizvode za koje se može dodijeliti pomoć (odnosno ako spada u sektore ili podsektore koji su navedeni u Aneksu II) i proizvode za koje se ne može dodijeliti pomoć, najveći iznos pomoći se izračunava samo za proizvode za koje se može dodijeliti pomoć.
30. Pomoć se može isplatiti korisniku u godini u kojoj su troškovi nastali ili u narednoj godini. Ukoliko se pomoć plaća u godini u kojoj su troškovi nastali, *ex-post* mehanizam usklađivanja isplate se mora uspostaviti kako bi se osiguralo da se vrati svaka pretplata pomoći prije 1. jula naredne godine.

Efekt podsticaja

31. Smatra se da je zadovoljen zahtjev efekta podsticaja ukoliko su ispunjeni svi uslovi iz Odjeljka 3.1.

3.2. Investiciona pomoć visokoefikasnim elektranama, uključujući i nove fabrike koje su sposobne za hvatanje i skladištenje ugljenika

32. Investiciona pomoć odobrena između 1. januara 2013. godine i 31. decembra 2016. godine za nove visokoefikasne elektrane će se smatrati kompatibilnom sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107(3)(c) Ugovora ukoliko su zadovoljeni uslovi navedeni u ovom Odjeljku.

33. Investiciona pomoć visokoefikasnim elektranama se može dodijeliti samo ukoliko je zadovoljen svaki od sljedećih uslova:

- (a) Nova visokoefikasna elektrana prelazi harmonizovanu referentnu vrijednost efikasnosti za elektrane predviđenu Aneksom I Odluke Komisije za sprovođenje 2011/877/EU od 19. decembra 2011. godine kojim se uspostavljaju harmonizovane referentne vrijednosti za efikasnost za odvođenu proizvodnju električne energije i toplote u primjeni Direktive 2004/8/EC Evropskog parlamenta i Savjeta¹¹ ili relevantnu referentnu vrijednost efikasnosti na snazi u vrijeme kada je pomoć odobrena. Nove visokoefikasne elektrane koje samo dostižu odnosne vrijednosti ne mogu doći u obzir za primjenu pomoći; i

- (b) Odluka organa koji dodjeljuje pomoć o odobravanju je donijeta u periodu između 1. januara 2013. i 31. decembra 2016. godine.

Cilj i neophodnost pomoći

34. Države članice moraju pokazati da pomoć targetira na neuspjeh na tržištima način što postiže značajan efekat na zaštitu životne sredine. Pomoć mora imati efekat podsticaja u smislu da dovodi do promjene u ponašanju korisnika pomoći; ovaj efekat podsticaja treba biti pokazan kroz suprotni činjenični scenario koji pruža dokaze da bez pomoći korisnik ne bi preduzeo investiciju. Pored ovoga, podržani projekt ne može započeti prije podnošenja zahtjeva za dodjelu pomoći. Konačno, države članice moraju pokazati da pomoć nema negativan uticaj na uslove trgovanja u mjeri koja je suprotna zajedničkom interesu, naročito kada je pomoć koncentrisana na ograničen broj korisnika ili kada je vjerovatno da će pomoć učvrstiti tržišnu poziciju korisnika (na nivou koncerna).

Dozvoljeni troškovi

35. Dozvoljeni troškovi će biti ograničeni na ukupne troškove investicije u novu instalaciju (dodirljive i nedodirljive stvari) koji su strogo neophodni za izgradnju nove energetske fabrike. Pored ovoga, u slučaju izgradnje energetske fabrike koja je sposobna za hvatanje i skladištenje ugljenika, dozvoljeni će biti troškovi dokazivanja ukupne ekonomske i tehničke izvodljivosti implementacije punog lanca hvatanja i skladištenja ugljenika. Troškovi instaliranja opreme za hvatanje, transport i skladištenje ugljenika neće biti dozvoljeni po ovim Smjernicama budući da pomoć za implementaciju hvatanja i skladištenja ugljenika već predstavlja predmet procjene po Smjernicama za državnu pomoć za zaštitu životne sredine.

Najveći intenzitet pomoći

36. Za nove visokoefikasne elektrane koje su sposobne za hvatanje i skladištenje ugljenika i koje započnu punu implementaciju lanca za hvatanje i skladištenje ugljenika prije 2020. godine, pomoć ne smije da pređe 15 % dozvoljenih troškova.
37. Za nove visokoefikasne elektrane koje su sposobne za hvatanje i skladištenje ugljenika, ali koje ne započnu punu implementaciju lanca za hvatanje i skladištenje ugljenika prije 2020. godine i kojima je dodijeljena pomoć nakon istinski konkurentnog procesa podnošenja ponuda koji promovise (i) tehnologije stvaranja energije sa najpovoljnijim uticajem na životnu sredinu koje dovode do niže emisije CO_2 u poređenju sa postojećom tehnologijom i (ii) konkurenciju na tržištu proizvodnje energije, pomoć ne smije preći 10 % dozvoljenih

¹¹ [OJ L 343, 23.12.2011, p. 91.](#)

troškova. Ovakav proces podnošenja ponuda mora biti zasnovan na jasnim, transparentnim i nediskriminatorskim kriterijumima i omogućavati učešće dovoljnog broja subjekata. Pored ovoga, budžet koji se odnosi na postupak podnošenja ponuda mora imati obavezujuća ograničenja, u smislu da ne mogu svi učesnici dobiti pomoć.

38. Za nove visokoeфикаsne elektrane koje ne zadovoljavaju uslove iz tačaka 35 i 36, pomoć ne može preći 5 % dozvoljenih troškova.

39. U slučaju nezapočinjanja implementacije punog lanca hvatanja i skladištenja ugljenika prije 2020. godine, pomoć će biti smanjena na 5 % dozvoljenih troškova investicije ili na 10 % ukoliko su uslovi predviđeni Odjeljkom 3.2 stav 37 ispunjeni. U slučaju plaćanja pomoći unaprijed, države članice će povući natrag prekomjerni iznos pomoći.

3.3. Pomoć u vezi fakultativnih besplatnih prelaznih dodataka za modernizaciju proizvodnje električne energije

40. Od 1. januara 2013. godine do 31. decembra 2019. godine, državna pomoć u vezi prelaznih i fakultativnih besplatnih dodataka za modernizaciju proizvodnje električne energije i investicija uključenih u nacionalne planove, u skladu sa članom 10c ETS Direktive, će se smatrati kompatibilnom sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107(3)(c) Ugovora pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- (a) Prelazni besplatni dodaci se dodjeljuju shodno članu 10c ETS Direktive i u skladu sa odlukom Komisije o vodiču o metodologiji za dodjelu prelaznih besplatnih dodataka za postrojenja za proizvodnju električne energije shodno članu 10c(3) ETS Direktive¹² i Komunikacije Komisije o fakultativnoj primjeni člana 10c ETS Direktive¹³;
- (b) Nacionalni plan ima za cilj postizanje zajedničkog interesa, poput pojačane zaštite životne sredine u svijetlu sveobuhvatnih ciljeva ETS Direktive;
- (c) Nacionalni plan uključuje investicije u renoviranje i poboljšanje infrastrukture, u čiste tehnologije i u diverzifikaciju njihovog energetskog miksa i izvora snabdjevanja u skladu sa ETS Direktivom preduzete nakon 25. juna 2009. godine;
- (d) Tržišna vrijednost (na nivou grupe kompanija) besplatnih dodataka tokom cijelog trajanja perioda za koji su dodijeljeni (izračunata u skladu sa Komunikacijom komisije od 29. marta 2011¹⁴ ili relevantnim vodičem koji se primjenjuje u vrijeme kada je pomoć dodijeljena) ne prelazi ukupne troškove investicije preduzete od strane primaoca dodatka (na nivou grupe kompanija). Ukoliko su ukupni troškovi investicije manji od iznosa dodatka ili ukoliko primalac dodatka ne preduzme nijednu investiciju koja zadovoljava uslove shodno nacionalnom planu, primalac mora prenijeti razliku na mehanizam koji će finansirati druge investicije koje zadovoljavaju uslove shodno nacionalnom planu; i
- (e) Pomoć nema negativan uticaj na uslove trgovanja u mjeri koja je protivan zajedničkom interesu, naročito kada je pomoć koncentrisana na ograničen broj korisnika ili kada je vjerovatno da će pomoć učvrstiti tržišnu poziciju korisnika (na nivou grupe kompanija).

Efekat podsticaja

Smatra se da je efekat podsticaja ispunjen za investicije preduzete od 25. juna 2009.

Dozvoljeni troškovi

41. Dozvoljeni troškovi se moraju ograničiti na ukupne troškove investicije (dodirljive i nedodirljive stvari) u skladu sa nacionalnim planom, a koji odgovaraju tržišnoj vrijednosti besplatnih dodataka (izračunati u skladu sa Komunikacijom komisije od 29. marta 2015.¹⁵ ili relevantnim vodičem koji se primjenjuje u vrijeme kada je pomoć dodijeljena) dodijeljenim po korisniku, nezavisno od operativnih troškova ili benefita predmetnog postrojenja.

Najveći intenzitet pomoći

42. Pomoć ne može niti veća od 100 % dozvoljenih troškova.

3.4. Pomoć u vezi isključenja malih postrojenja i bolnica od EU ETS

43. Pomoć u vezi isključenja malih postrojenja i bolnica od EU ETS od 1. januara 2013. godine će se smatrati kompatibilnom sa unutrašnjim tržištem u smislu člana 107(3)(c) Ugovora, pod uslovom da su mala postrojenja ili bolnice podvrgnuti mjerama kojima se postiže ekvivalentno smanjenje u emisiji gasova sa efektom staklene bašte u smislu člana 27 ETS Direktive i pod uslovom da država članica zadovoljava uslove predviđene članom 27 ETS Direktive.

Efekat podsticaja

44. Smatra se da je efekat podsticaja ispunjen ukoliko su zadovoljeni svi uslovi iz Odjeljka 3.4.

¹² Komunikacija Komisije od 29. marta 2011. godine o vodiču za metodologiju za prelaznu dodjelu besplatnih jedinica postrojenjima u pogledu proizvodnje električne energije shodno članu 10c(3) Direktive 2003/87/EC, C(2011) 1983 final, 29.3.2011.

¹³ Komunikacija Komisije, Vodič za fakultativnu primjenu člana 10c of Direktive 2003/87/EC ([OJ C 99, 31.3.2011, p. 9](#)).

¹⁴ Vidi fusnotu 13

¹⁵ Vidi fusnotu 13

3.5. Srazmjernost

45. Države članice moraju pokazati da je iznos pomoći korisniku ograničen na neophodni minimum. Naročito, države članice mogu dodijeliti pomoć sa nižim intenzitetom pomoći od onog koji je pomenut u ovim Smjernicama.

4. KUMULACIJA

46. Najveći iznos pomoći predviđen ovim Smjernicama se ne smije preći nezavisno od toga da li se podrška finansira u potpunosti iz državnih sredstava ili je djelimično finansira Unija.
47. Pomoć koja se smatra kompatibilnom po ovim Smjernicama se ne može kombinovati sa drugim vrstama državne pomoći u smislu člana 107(1) Ugovora ili sa drugim oblicima finansiranja od strane Unije ukoliko ovo preklapanje za posljedicu ima intenzitet pomoći koja je veća od one predviđene ovim Smjernicama. Međutim, kada je rashod koji je dozvoljen ovim Smjernicama dozvoljen u cjelosti ili djelimično za pomoć u drugu svrhu, zajednički dio će biti povrnut najpovoljnijem najvećem iznosu pomoći po važećim pravilima.

5. ZAVRŠNE ODREDBE

5.1. Podnošenje godišnjeg izvještaja

48. U skladu sa Regulativom Savjeta (EC) br. 659/1999 od 22. marta 1999. godine, kojom se propisuju detaljna pravila za primjenu člana 93 Ugovora o EZ¹⁶ i Regulative Komisije (EC) br. 794/2004 od 21. aprila 2004. godine za implementaciju (EC) br. 659/1999¹⁷, države članice moraju podnositi godišnje izvještaje Komisiji.

49. Pored zahtjeva predviđenih pomenutim regulativama, godišnji izvještaji o mjerama pomoći za zaštitu životne sredine moraju sadržavati dodatne informacije o predmetnim dozvoljenim šemama. Naročito, države članice moraju u svoje godišnje izvještaje uključiti sljedeće informacije:

- imena korisnika i postrojenja kojima je data pomoć a koja su u njegovom vlasništvu;
- sektor(i) i podsektor(i) u kojima je korisnik aktivan,
- godina za koju je isplaćena pomoć i godina u kojoj se pomoć isplaćuje,
- *Početni output* za svako postrojenje u relevantnom sektoru odnosno podsektoru,
- *Značajna proširenja* ili smanjenja kapaciteta, kada je to relevantno.
- Godišnja proizvodnja za svako postrojenje kojem je data pomoć u relevantnom sektoru odnosno podsektoru za svaku od godina koje se koriste da se utvrdi *početni output*,
- Godišnja proizvodnja za svako postrojenje kojem je data pomoć u relevantnom sektoru odnosno podsektoru za godinu za koju se isplaćuje pomoć,
- Godišnja proizvodnja drugih proizvoda izrađenih od strane svakog postrojenja kojem je data pomoć koja nije obuhvaćena referentnom vrijednošću *efikasnosti potrošnje električne energije* za svaku od godina koja se koristi da se utvrdi *početni output* (ukoliko je pomoć data koristeći *fall back referentnu vrijednost efikasnosti potrošnje električne energije*),
- *Početna potrošnja električne energije* za svako postrojenja kojem je data pomoć (ukoliko je pomoć data koristeći *fall back referentnu vrijednost efikasnosti potrošnje električne energije*),
- Godišnja potrošnja električne energije za svaku od godina koje se koriste da se utvrdi *početna potrošnja električne enegije* (ukoliko je pomoć data koristeći *fall back referentnu vrijednost efikasnosti potrošnje električne energije*),
- Godišnja potrošnja električne energije od strane postrojenja za godinu za koju se plaća pomoć (ukoliko je pomoć data koristeći *fall back referentnu vrijednost efikasnosti potrošnje električne energije*),
- *the EUA forward cijena* koja se koristi da se izračuna iznos pomoći po korisniku
- intenzitet pomoći
- Nacionalni *faktor CO₂ emisije*.

50. Komisija će redovno pratiti pomoć dodijeljenu subjektima u sektorima i podsektorima za koje se smatra da su izloženi značajnom riziku od isticanja ugljenika zbog troškova EU ETS jedinica koji se prenose na cijene električne energije opisane u Odjeljku 3.1. Tom prilikom će ažurirati svoje informacije o veličini posrednih troškova i mogućim posljedicama isticanja ugljenika.

51. U pogledu pomoći dodijeljene novim visokoeфикаsnim energetske fabrikama, uključujući i one koje su sposobne za hvatanje i skladištenje ugljenika, države članice moraju u svoje izvještaje uključiti sljedeće informacije:

- Imena korisnika,
- Iznos pomoći po korisniku,
- Intenzitet pomoći

¹⁶ SL L 83, 27.3.1999, str. 1

¹⁷ SL L 140, 30.4.2004, str. 1.

- Verifikaciju ispunjavanja uslova iz odjeljka 3.2, stav 32 u pogledu vremena davanja pomoći,
- Verifikaciju ispunjavanja uslova iz odjeljka 3.2, stav 36 u pogledu početka implementacije punog lanca hvatanja i skladištenja prije 2020. godine.

5.2. Transparentnost

52. Komisija smatra da su potrebne dalje mjere da se unaprijedi transparentnost državne pomoći u Uniji. Naročito, mora se osigurati da države članice, ekonomski operateri, zainteresovane stranke i Komisija imaju lak pristup punom tekstu svih važećih šema pomoći u oblasti zaštite životne sredine.
53. Ovaj cilj se može postići putem uspostavljanja internet sajtova. Iz tog razloga, prilikom ocjenjivanja šema pomoći, Komisija će sistematski zahtijevati od država članica da objave pun tekst svih finalnih šema pomoći na internet i da Komisiju informišu o internet adresi na kojoj je izvršeno objavljivanje.

5.3. Praćenje

54. Države članica moraju osigurati da se vodi detaljna evidencija o dodjeli pomoći za sve mjere. Ova evidencija, koja mora sadržavati sve informacije neophodne da se utvrdi da su poštovani uslovi u pogledu dozvoljenih troškova i najveće dozvoljene vrijednosti pomoći se mora čuvati 10 godina od dana dodjeljivanja pomoći i dostaviti Komisiji na njen zahtjev.

5.4. Period primjene i revizija

55. Komisija će primjenjivati ove Smjernice od dana koji slijedi nakon njihovog objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.
56. Smjernice će se primjenjivati do 31. decembra 2020. Nakon konsultacija sa državama članicama, Komisija može izmijeniti iste prije navedenog datuma na osnovu značajnih obzira iz oblasti politike konkurencije ili politike zaštite životne sredine ili kako bi uzela u obzir druge politike Evropske unije ili međunarodne obaveze. Ove izmjene mogu naročito biti potrebne u svijetlu budućih međunarodnih sporazuma u oblasti klimatskih promjena i budućih izmjena zakonodavstva u vezi klimatskih promjena u Evropskoj uniji. Komisija može izvršiti preispitivanja ovih Smjernica svake dvije godine nakon njihovog usvajanja.
57. Komisija će primjenjivati ove Smjernice na sve mjere pomoći o kojima je obaviještena u pogledu kojih se od nje traži da donese odluku nakon što tu Smjernice objavljene u Službenom listu, čak iako je o projektima obaviještena nakon objavljivanja istih. Komisija će primjenjivati pravila predviđena u Obavještenju Komisije o utvrđivanju važećih pravila za ocjenjivanje nezakonite državne pomoći¹⁸ na svu nezakonitu pomoć.

¹⁸ SL C 119, 22.5.2002, str. 22

ANEKS I

Definicije:

U svrhu ovih Smjernica, primjenjuju se sljedeće definicije:

- “pomoć” označava bilo koju mjeru koja ispunjava kriterijume propisane članom 107(1) Ugovora,
- “period dodjele pomoći” označava jednu ili više godina u okviru perioda 2013-2020. Ukoliko država članica želi da dodijeli pomoć na kraći period, treba da kao referencu uzme poslovnju godinu korisnika i vrši dodjelu pomoći na godišnjoj osnovi,
- “najveći intenzitet pomoći” je ukupan iznos pomoći izražen kao procenta dozvoljenih troškova. Sve cifre se moraju uzeti prije bilo kakvog odbijanja poreza i drugih naknada. Kada se pomoć dodjeljuje u nekom drugom obliku, a ne u obliku donacije, iznos mora biti ekvivalentan donaciji u pogledu vrijednosti. Pomoć koja se plaća u nekoliko rata se mora računati kao ukupna neto sadašnja vrijednost u momentu odobravanja prve rate, korišćenjem relevantne referentne stope Komisije za diskontovanje vrijednosti protekom vremena. Intenzitet pomoći se računa po korisniku.
- “sopstvena proizvodnja” označava porizvodnju električne energije od strane određenog postrojenja koje se ne može okvalifikovati kao “proizvođač električne enegrije” u smislu člana 3(u) Direktive 2003/87/EC,
- “korisnik” označava subjekta koji prima pomoć,
- “”sposobno za hvatanja i skladištenje ugljenika” znači da je određeno postrojenje pokazalo da su mu na raspolaganju adekvatne lokacije, da je transportna infrastruktura tehnički i ekonomski izvodljiva i da je tehnički i ekonomski izvodljiva renovacija za hvatanje CO₂, čim se dosegnu tržišni podsticaji u obliku threshold cijene CO₂ price. re reached. Sposobnost za hvatanje i skladištenje ugljenika naročito zahtijeva:
 - Demonstraciju tehničke izvodljivost renovacije za hvatanje CO₂. Potrebno je izraditi tehnički studiju za određenu lokaciju sa dovoljnim nivoom inženjerskih detalja koja pokazuje da je objekat tehnički moguće potpuno renovirati za hvatanje CO₂ po stopi hvatanja od 85 % ili višoj stopi, koristeći jednu ili više vrsta tehnologije koje su dokazane na predkomercijalnom nivou ili čija se performansa može na pouzdan način ocijeniti adekvatnom;
 - kontrola dovoljnog dodatnog prostora na lokaciji na kojem će biti instalirana oprema za hvatanje,
 - Identifikacija jednog ili više tehnički i ekonomski izvodljivih cjevovoda ili drugih transportnih ruta za bezbjedno geološko skladištenje CO₂,
 - Identifikacija jednog ili više potencijalnih lokacija za skladištenje koje su ocijenjene kao adekvatnim za bezbjedno geološko skladištenje projektovanih punih doživitnih zapremina i stopa uhvaćenog CO₂,
 - Demonstracija ekonomske izvodljivosti renovacije za integrirani sistem hvatanja i skladištenja ugljenika za puni/djelimični kapacitet objekta, na osnovu ekonomske procjene. Procjena bi trebala da sadrži dokaze razumnih scenarija, imajući u vidu predviđanja cijena CO₂, troškove tehnologije i opcija za skladištenje identifikovanih u tehničkim studijama, njihove margine greške i projektovane operativne prihode. U procjeni će se naznačiti okolnosti pod kojima je sposobnost za hvatanje i skladištenje ugljenika ekonomski izvodljiva tokom čitavog životnog vijeka predloženog postrojenja. Procjena bi trebala da sadrži potencijalni plan implementacije za hvatanje i skladištenje ugljenika, sa potencijalnim rokovima početka funkcionisanja,
 - Demonstracija da se mogu pribaviti sve potrebne dozvole u vezi sa sposobnošću za hvatanje i skladištenje ugljenika i identifikaciju procedura i rokove procesa
- “zaštita životne sredine” označava svaku radnju koja se preduzima kako bi se otklonila ili spriječilo narušavanje fizičkog okruženja ili prirodnih resursa aktivnostima samog korisnika, kako bi se smanjio rizik od takvog narušavanja ili kako bi se osiguralo efikasnije korišćenje prirodnih resursa, uključujući i mjere uštede energije i korišćenje obnovljivih izvora energije,
- “Dodatak Evropske Unije (EUA)” označava prenosivi dodatak za emitovanje jedne tone ekvivalenta CO₂ tokom određenog perioda,
- “bruto dodata vrijednost (GVA)” označava bruto dodatu vrijednost na faktorske troškove, što je vrijednost outputa umanjena za vrijednost prelazne potrošnje. Ona predstavlja mjeru doprinosa individualnog proizvođača BDP. GVA na faktor troškove je GVA na tržišnu cijenu umanjena za sve posredne poreze plus sve dodatke. Vrijednost dodata na troškove se može računati iz prometa, kapitalizovana proizvodnja, plus operativni dohodak, plus ili minus promjene u akcijama, minus kupovina robe i usluga, minus ostali porezi na proizvode koji su povezani sa prometom ali se ne odbijaju, minus dažbine i porezi povezani sa proizvodnjom. Alternativno, može se računati iz bruto operativnog viška dodavanjem kadrovskih troškova. Prihod i rashodi klasifikovani kao finansijski ili vanredni u poslovnim knjigama su isključeni iz dodate vrijednosti. Dodata vrijednost na factor cost se računa na bruto nivou, jer se prilagođavanje vrijednosti (poput amortizacije) ne oduzima¹⁹,
- “implementacija punog lanca hvatanja i skladištenja ugljenika” označava izgradnju i efektivno započinjanje hvatanja, transporta i skladištenja CO₂,
- “mala postrojenja” označavaju postrojenja koja su nadležnim organima prijavila godišnje emisije manje od 25 000 tona CO₂ ekvivalenta i, u slučaju kada sprovode aktivnosti sagorijevanja, imaju procijenjeni termalni input ispod 35 MW, isključujući emisije od biomase, u svakoj od tri godine koje prethode obavještenju ekvivalentnih mjera u skladu sa članom 27(1)(a) ETS Direktive,
- “početak rada” označava početak radova na izgradnji ili prvo čvrsto obavezivanje da se kupi oprema, isključujući preliminarne studije izvodljivosti,
- “dodirljive stvari” označavaju, u svrhu računanja dozvoljenih troškova, investicije u zemljište, objekte, fabriku i opremu,
- “nedodirljive stvari” označavaju, u svrhu računanja dozvoljenih troškova, potrošnji na transfer tehnologije kroz pribaljanje operativnih licenci ili patentiranog ili nepatentiranog *know-how*, pod uslovom da su zadovoljeni sljedeći uslovi:
 - Data nedodirljiva stvar je stvar koja se amortizuje,
 - Kupljena je pod tržišnim uslovima, od subjekta nad kojim sticalac nema ovlaštenja ili posrednu ili neposrednu kontrolu,
 - Uključena je u sredstva datog subjekta i ostaje u prostorijama primaoca pomoći i koristi se tamo zadnjih pet godina. Ovaj uslov se ne primjenjuje ukoliko je nematerijal imovina tehnički zastarjela. Ukoliko se nedodirljiva stvar proda tokom ovih pet godina, prihod of prodaje se mora odbiti od dozvoljenih troškova i pun ili djelimičan iznos pomoći mora biti vraćen,
- “intenzitet trgovine” označava odnos između ukupne vrijednosti izvoza u treće zemlje plus vrijednost uvoza iz trećih zemalja i ukupna veličina tržišta za Uniju (godišnji promet kompanije Unije plus ukupni uvoz iz trećih zemalja) po statističkim podacima Eurostata
- “EUA terminska cijena” u eurima, označava prosti prosjek dnevnih jednogodišnjih terminskih EUA cijena (zaključne nuđene cijene) za

¹⁹ Kodeks 12 15 0 u okviru pravnog okvira uspostavljanog Regulativom Savjeta (EC, Euratom) br. 58/97 od 20. decembra 1996. u pogledu strukturalne poslovne statistike

isporuku u decembru godine za koju je pomoć data, u skladu sa kretanjima na datoj EU berzi za ugljenik od 1. januara do 31. decembra godine koja prethodi godini za koju se dodjeljuje pomoć. Na primjer, ukoliko je pomoć dodijeljena za 2016, radi se o prostom prosjeku iz decembra 2016. godine zaključnih nudaćih cijena zabilježenih od 1. januara 2015. do 31. decembra 2015. godine na datoj EU berzi za ugljenik,

- ‘faktor emisije CO₂’ u tCO₂/MWh, oznaćava ponderisani prosjek intenziteta CO₂ elektrićne energije proizvedene od fosilnih goriva u različitim geografskim oblastima. Ponder odražava proizvodni miks fosilnih goriva u datoj geografskoj oblasti. CO₂ faktor je rezultat podjele podataka o emisiji CO₂ ekvivalenta energetike podijeljeno sa bruto proizvodnjom elektrićne energije po osnovu fosilnih goriva u TWh. U svrhe ovih Smjernica, oblasti su definisane kao geografske zone (a) koje se sastoje od podrtržišta kroz koja se povezuju preko energetskih tržišta ili or (b) u okviru kojih ne postoje deklarirana congestion izlazi i, u oba slućaja, časovne day-ahead berzanske cijene energije u okviru zona koje pokazuju divergencije cijene u eurima (korišćenjem ECB kursnih stopa) od maksimum 1 % u znaćajnom broju svih sati u godini. Ova regionalna diferencijacija odražava znaćaj fabrika na fosilna goriva za finalne cijene postignute na veleprodajnom tržištu i njihovu ulogu kao marginalnih fabrika u po pitanju zasluge. Sama činjenica da je elektrićnom energijom predmet trgovine između dvije države članice ne znaći automatski da one predstavljaju supranacionalni region. Imajuću u vidu nedostatak relevantnih podataka na subnacionalnom nivou, geografske oblasti obuhvataju ćitavu teritoriju jedne ili više država članica. Na ovoj osnovi, mogu se identifikovati sljedeće geografske oblasti: Nordijska regija (Danska, Švedska, Finska i Norveška), Centralnozapaćna Evropa (Austrija, Belgija, Luksemburg, Francuska, Njemaćka i Holandija), Iberija (Portugal, Španija), Ćeška i Slovaćka (Ćeška Republika i Slovaćka) i sve druge države članice posebno. Odgovarajući maksimalni regionalni CO₂ faktori su dati u Aneksu IV,
 - ‘poćetni output’, u tonama po godini, oznaćava prosjećnu proizvodnju postrojenja tokom referentnog perioda 2005-2011 (*poćetni output*) za instalacije koje rade svake godine od 2005. do 2011. Data kalendarska godina (npr. 2009.) se moće iskljućiti iz ovog sedmogodišnjeg referentnog perioda. Ukoliko postrojenje nije radilo makar jednu godinu od 2005. do 2011, onda će se poćetni output definisati kao godišnja proizvodnja dok ne bude zabiljećeno ćetiri godine rada i nakon toga biće prosjek za tri godine koje prethode tom periodu. Ukoliko tokom perioda za koji je dodijeljena pomoć, poizvodni kapacitet postrojenja bude znaćajno proširen u smislu ovih Smjernica, poćetni output se moće povećati u srazmjeri sa tim proširenjem kapaciteta. Ukoliko postrojenje smanji nivo proizvodnje u datoj kalendarskoj godini od 50 % do 75 % u odnosu na poćetni output, postrojenje će dobiti samo polovinu iznosa pomoći koja odgovara poćetnom outputu. Ukoliko postrojenje smanji nivo proizvodnje u datoj kalendarskoj godini 90 % ili više procenata u odnosu na poćetni output, postrojenje neće dobiti nikakvu pomoć,
 - ‘poćetna potrošnja elektrićne energije’, u MWh, oznaćava prosjećnu potrošnju elektrićne energije u postrojenju (ukljućujući potrošnju elektrićne energije za eksternalizovane proizvode koji mogu biti predmet pomoći) tokom referentnog perioda 2005-2011 (*poćetna potrošnja elektrićne energije*) za instalacije koje rade svake godine od 2005. do 2011. Data kalendarska godina (npr. 2009.) se moće iskljućiti iz ovog sedmogodišnjeg referentnog perioda. Ukoliko postrojenje nije radilo makar jednu godinu od 2005. do 2011, onda će se poćetna potrošnja elektrićne energije definisati kao godišnja potrošnja elektrićne energije dok ne bude zabiljećeno ćetiri godine rada i nakon toga biće prosjek za tri godine koje prethode tom periodu. Ukoliko, tokom perioda za koji je dodijeljena pomoć, proizvodni kapacitet postrojenja bude znaćajno proširen, poćetna potrošnja elektrićne energije se moće povećati u srazmjeri sa tim proširenjem kapaciteta. Ukoliko postrojenje smanji nivo proizvodnje u datoj kalendarskoj godini od 50 % do 75 % u odnosu na poćetni output, postrojenje će dobiti samo polovinu iznosa pomoći koja odgovara poćetnom outputu. Ukoliko postrojenje smanji nivo proizvodnje u datoj kalendarskoj godini od 75 % do 90 % u odnosu na poćetni output, postrojenje će dobiti samo 25% iznosa pomoći koja odgovara poćetnom outputu. Ukoliko postrojenje smanji nivo proizvodnje u datoj kalendarskoj godini 90 % ili više procenata u odnosu na poćetni output, postrojenje neće dobiti nikakvu pomoć,
 - ‘znaćajno proširenje kapaciteta’ oznaćava znaćajno povećanje u inicijalno instaliranom kapacitetu postrojenja koje dovodi do kumulativnog nastupanja sljedećeg:
 - Nastupanje jedne ili više fizićkih promjena koje se mogu identifikovati a koje se odnose njegovu tehnićku konfiguraciju i funkcionisanje, pri ćemu nije u pitanju prosta zamjena postojećee proizvodne linije, i
 - Postrojenje moće raditi u kapacitetu koji je najmanje 10 % veći u porećenju sa inicijalno instaliranim kapacitetom postrojenja i predstavlja rezultat investicije u fizićki kapital (ili niza investicije u fizićki kapital),
- Postrojenje mora nacionalnim organu nadlećnom za dodjelu pomoći dostaviti dokaze koji pokazuju da su ispunjeni uslovi za znaćajno proširenje kapaciteta i da je znaćajno proširenje kapaciteta verifikovao nezavisni verifikator kao zadovoljavajuće. Verifikacija bi trebala da adresira pouzdanost, kredibilitet i taćnost podataka koje je dostavilo postrojenje i trebala bi da sadrži verifikaciono mišljenje kojim se kaće da sa razumnim nivoom uvjerenosti da su dostavljeni podaci materijalno taćni:
- ‘referentna vrijednost efikasnosti potrošnje elektrićne energije’, u MWh/tona outputa i definiisana na Prodcom 8 nivou, oznaćava potrošnju elektrićne energije specifićnu za svaki proizvod po toni outputa koji se postiće energetski najefikasnijim metodama proizvodnje datog proizvoda. Za proizvode u okviru relevantnih sektora za koje je Komisija ustanovila razmjcnljivost goriva i elektrićne energije svojom Odlukom 2011/278/EU²⁰, definicija referentnih vrijednosti efikasnosti potrošnje elektrićne energije je data u okviru istih sistemskih granica, uzimajući u obzir samo udio elektrićne energije. Odgovarajuće referentne vrijednosti efikasnosti potrošnje elektrićne energije za proizvode koji su obuhvaćeni relevantnim sektorima i podsektorima s date u Aneksu III.
 - ‘fall back referentna vrijednost efikasnosti potrošnje elektrićne energije’, procenat poćetne potrošnje elektrićne energije. Ovaj parametar će se odrediti putem odluke Komisije zajedno sa referentnim vrijednostima efikasnosti potrošnje elektrićne energije. On odgovara prosjećnom naporu ka redukciji koji je nametnut usljed primjene referentnih vrijednosti efikasnosti potrošnje elektrićne energije (referentna vrijednost potrošnje elektrićne energije/*ex-ante* potrošnja elektrićne energije). Primjenjuje se za sve proizvode koji spadaju u relevantne sektore ili podsektore, ali za koje referentna vrijednost efikasnosti potrošnje elektrićne energije nije definisana.

²⁰ Odluka Komisije 2011/278/EU od 27. aprila 2011. kojom se odrećuju pravila na nivou Unije za harmonizovanu dodjelu besplatnih emisioćih jedinica shodno ćlanu 10a Direktive 2003/87/EC Evropskog parlamenta i Savjeta (OJ L 130, 17.5.2011, p. 1). Aneks I.2 ove Odluke sadrži brojne proizvode kog kojih se smatra da postoji takva odrćzivost u pogledu goriva, makar do odrećenog nivoa.

ANEKS II

Sektori i podsektori za koje se *ex-ante* smatra da su izloženi značajnom riziku od isticanja ugljenika zbog posrednih emisijih troškova

U svrhe ovih Smjernica, postrojenje korisnika pomoći može dobiti državnu pomoć za posredne emisijne troškove u skladu Odjeljkom 3.3 ovih Smjernica, samo ukoliko je aktivan u jednom od sljedećih sektora i podsektora. Nijedan drugi sektor ili podsektor se ne smatra prihvatljivim za takvu pomoć

	NACE šifra (1)	Opis
1.	2742	Proizvodnja aluminijuma
2.	1430	Vađenje minerala za hemijsku proizvodnju i proizvodnju i mineralnih đubriva
3.	2413	Proizvodnja ostalih osnovnih neorganskih hemikalija
4.	2743	Proizvodnja olova, cinka i kalaja
5.	1810	Proizvodnja kožne odjeće
6.	2710	Proizvodnja sirovog gvožđa, čelika i ferolegura
7.	2112	Proizvodnja papira i kartona
8.	2415	Proizvodnja vještačkih đubriva i azotnih jedinjenja
9.	2744	Proizvodnja bakra
10.	2414	Proizvodnja ostalih osnovnih organskih hemikalija
11.	1711	Predenje pamučnih vlakana
12.	2470	Proizvodnja vještačkih vlakana
13.	1310	Vađenje ruda gvožđa
14.		Sljedeće podsektore u okviru sektora Proizvodnja plastičnih masa u primarnim oblicima (2416):
	24161039	Polietilen male gustine (LDPE)
	24161035	Linearni Polietilen niske gustine (LLDPE)
	24161050	Polietilen visoke gustine (HDPE)
	24165130	Polipropilen (PP)
	24163010	Polivinil hlorid (PVC)
	24164040	Polikarbonat (PC)
15.		Sljedeći pod-sektor u okviru sektora Proizvodnja pulpe (2111):
	21111400	Mehanička pulpa

(1) Prema NACE rev.1.1:

http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_CLS_DLD&StrNom=NACE_1_1&StrLanguageCode=EN&StrLayoutCode=HIERARCHIC

Obrazloženje metodologije za definisanje sektora i podsektora za koje se može dodijeliti pomoć

- U skladu sa članom 10a(15) ETS Direktive, sektori i podsektori dati u gornjoj tabeli se smatraju izloženim značajnom riziku od isticanja ugljenika u svrhe ovih Smjernica na kvantitativnoj osnovi ukoliko je intenzitet trgovine sa trećim zemljama iznad 10 %, a zbir posrednih dodatnih troškova nastalih implementacijom ETS Direktive bi vodio značajnom povećanju troškova proizvodnje, obračunatih kao dio bruto dodate vrijednosti, uz iznosu od najmanje 5 %.
- Prilikom računanja posrednih troškova u svrhe prihvatljivosti po ovim Smjernicama, ista pretpostavka cijene CO₂ i isti prosječni EU faktor emisije za električnu energiju se primjenjuje kao i u Odluci Komisije 2010/2/EU²¹. Isti podaci o trgovini, proizvodnji i dodatoj vrijednosti

²¹ Odluka Komisije od 24. decembra 2009. godine kojom se utvrđuje, u skladu sa Direktivama 2003/87/EC Evropskog parlamenta i Savjeta, spisak sektora i podsektora za koje se smatra da su izloženi značajnom riziku od isticanja ugljenika ([OJ L 1, 5.1.2010, p. 10](#)).

za svakisektor ili podsektor se koriste kao u Odluci Komisije 2010/2/EU. Izračunavanje intenziteta trgovine se oslanja na izvoz i uvoz iz svih zemalja izva EU, nezavisno od togada li te zemlje izvan EU nameću bilo kakve CO₂ cijene (kroz porez na ugljenik, *cap-and-trade* sisteme slične ETS). Takođe se smatra da će se 100 % troška CO₂ prenijeti na cijene električne energije.

3. Slično odredbama člana 10a(17) ETS Direktive, prilikom određivanja prihvatljivih sektora i podsektora datih u spisku iznad, procjena sektora na osnovu kvantitativnih kriterijuma datih u stavu 1 je dopunjena kvalitativnom procjenom, kada su dostupni relevantni podaci i predstavnici privrede ili država članica imaju dovoljno vjerodostojne i potkrijepljene tvrdnje u pogledu prihvatljivosti. Kvalitativna procjena je prvo primijenjena na granične sektore, odnosno na NACE-4 sektore koji su suočavaju sa povećanim posrednim emisijama troškovima u rasponu od 3-5 % i intenzitetom trgovine od najmanje 10 %; zatim na sektore i podsektore (uključujući i na Podcom nivou²² za koje nedostaju zvanični podaci ili su podaci lošeg kvaliteta; i treće na sektore i podsektore (uključujući i na Podcom nivou) koji se mogu smatrati nedovoljno zastupljenim po kvantitativnoj analizi. Sektori ili podsektori sa manje od 1 % posrednih CO₂ troškova nijesu uzeti u obzir.
4. Kvalitativna procjena prihvatljivosti je kao prvo fokusirana na veličinu uticaja asimetričnih posrednih CO₂ troškova kao dijela bruto dodate vrijednosti sektora. Uticaj asimetričnih troškova mora biti dovoljno veliki da zahtijeva značajan rizik od isticanja ugljenika zbog posrednih troškova CO₂. Za posredne CO₂ troškove od više od 2,5 % je smatrano da ispunjavaju ovaj kriterijum. Kao drugo, u obzir su uzeti raspoloživi dokazi koji se odnose na tržište koji pokazuju da (pod)sektor ne može prenijeti povišene posredne troškove emisije na svoje klijente bez gubitka značajnog udjela tržišta u korist konkurenata iz trećih zemalja. Kao objektivan zamjenik u tom cilju, smatralo se da je dovoljno visok intenzitet trgovine od najmanje 25 % neophoda da bi se smatralo da je tj drugi kriterijum zadovoljen. Pored ovoga, drugi kriterijum je zahtijevao potkrijepljene informacije koje ukazuju da je za dati EU sektor ko cjelina vjerovatno da će biti price-taker (npr. cijene uspostavljene na berzi robe ili dokaz korelacija cijena širom makro-regiona); ovi dokazi su potkrijepljeni daljim informacijama, kada su iste bile raspoložive, o međunarodnoj potražnji i situaciji sa ponudom, troškovima transporta, marginama profita i potencijalu smanjenja CO₂. Kao treće, razmjernost goriva i električne energije za proizvode iz sektora shodno Odluci Komisije 2011/278/EU (21) je takođe uzeta u obzir.
5. Rezultati i kvalitativne i kvantitativne analize su odraženi u spisku prihvatljivih sektora datim u ovom Aneksu, koji je zatvoren i može se revidirati samo tokom revizije ovih Smjernica.

ANEKS III

referentna vrijednost efikasnosti potrošnje električne energije za proizvode pokrivene NACE šiframa u Aneksu II

NACE šifra	Proizvod definisan na Prodcom 8 nivou	Referentna vrijednost MWh/T
	[proizvod 1] ... [proizvod 2] ... [proizvod 3] ...	... po [t]
	[proizvod 1] ... [proizvod 2] ... [proizvod 3] ...	
	[proizvod 1] ... [proizvod 2] ... [proizvod 3] ...	
	[proizvod 1] ... [proizvod 2] ... [proizvod 3] ...	

²² Spisak proizvodnje Zajednice dostupan na:

http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=PRD_2010&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=&StrLayoutCode=HIERARCHIC

21 Odluka Komisije 2011/278/EU od 27. aprila 2011. godine kojom se utvrđuju pravila na nivou Unije za harmonizovanu besplatnu dodjelu emisijama jedinica shodno članu 10a Direktive 2003/87/EC Evropskog parlamenta i Savjeta (OJ L 130, 17.5.2011, p. 1). Ankes I.2 ove Odluke sadrži spisak proizvoda za koje se smatra da postoji održivost u pogledu goriva, makar u određenoj mjeri.

ANEKS IV

Maksimalni regionalni faktori emisije CO₂ u različitim geografskim oblastima (tCO₂/MWh)

		Electricity
Centralo-zapadna Evropa	Austrija, Belgija, Luksemburg, Francuska, Njemačka i Holandija	0,76
Češka i Slovačka	Češka Republika, Slovačka	1,06
Iberija	Portugalija, Španija	0,57
Nordijska regija	Danska, Švedsk, Finska i Norveška	0,67
Bugarska		1,12
Kipar		0,75
Estonija		1,12
Grčka		0,82
Mađarska		0,84
Irska		0,56
Italija		0,60
Letonija		0,60
Litvanija		0,60
Malta		0,86
Poljska		0,88
Rumunija		1,10
Slovenija		0,97
Velika Britanija		0,58

Obrazloženje u vezi maksimalnih regionalnih faktor emisije CO₂

Kako bi se osigurao pravičan tretman izvora električne energije i izbjegle moguće zloupotrebe, isti faktor emisije CO₂ se primjenjuje na sve izvore električnog napajanja (sopstvena proizvodnja, ugovori o snabdjevanju električnom energijom, mrežno snabdjevanje) i na sve korisnike pomoći u svim datim državama članicama.

Metod utvrđivanja maksimalnog iznosa pomoći uzima u obzir faktor emisije CO₂ za električnu energiju kojom snabdjevaju elektrane na sagorijevanje različitim geografskim oblastima. Ovakva regionalna diferencijacija odražava značaj fabrika na fosilna goriva za finalnu cijenu koja se utvrđuje na veleprodajnom tržištu i njihovu ulogu kao marginalnih fabrika u pogledu zasluge.

Komisije je *ex-ante* utvrdila naprijed navedene regionalne vrijednosti faktora emisije CO₂, koje predstavljaju maksimalne vrijednosti za izračunavanje iznosa pomoći. Međutim, države članice mogu primijeniti niži faktor emisije CO₂ za sve korisnike na njihovoj teritoriji.”